

ISSN 1857-1565

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA
LA BIBLIOTHÈQUE NATIONALE DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA
THE NATIONAL LIBRARY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

IMAGINEA REPUBLICII MOLDOVA ÎN STRĂINĂTATE

L'IMAGE DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA À L'ÉTRANGER

THE ABROAD IMAGE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Almanah / Almanach / Almanac

nr. 11

Chișinău, 2013

Director general: Alexe RĂU, doctor în filosofie

Elaborare: Aliona TOSTOGAN
Tatiana LUCHIAN

Coperta: Dragoș POPA MIU
Redactor: Raisa PLĂIEȘU
Procesare computerizată: Diana STOIAN

Imaginea Republicii Moldova în străinătate : Almanah, nr. 11 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; elab.: Aliona Tostogan, Tatiana Luchian ; redactor : Raisa Plăieșu. – Chișinău : BNRM, 2013 (Imprimeria BNRM). – 64 p.; 50 ex.

INTERFERENȚE CULTURALE

ZILELE BASARABIEI LA IAȘI

**Zilele Iași 2011
Basarabiei**

Program

Joi - 24 martie, ora 22.00
„Tinerii fac Unirea” – concert susținut de formațiile Alternosfera și Dubas (Club Dublin)

Vineri - 25 martie, ora 19.00
Spectacol „Inimi ce bat împreună - 93 de ani”, Ateneul Tătărași (Sala Mare). Vor evolua tineri din Basarabia și România cu recital de poezii, cântece și dans.

Sâmbătă - 26 martie, ora 11.00
„Cele două state românești în context actual” – dezbateri cu participarea profesorilor universitari de la Facultatea de Istorie din cadrul Universității Alexandru Ioan Cuza, invitați de la Chișinău, oameni de cultură, jurnaliști și studenți.
Locul desfășurării: Muzeul Mihai Eminescu (Parcul Copou)

Duminică - 27 martie, ora 9.00
Slujba de comemorare a lui Ion C. Inculeț, președintele Sfatului Țării din 1918, la Bîrnova, jud. Iași.

Hora Unirii
Expoziție cu hărți ale României Mari în incinta Universității Al. I. Cuza (25-30 martie).

Organizatori
Asociația Culturală Pro Basarabia și Bucovina
Asociația Tinerilor Basarabeni
Asociația ADERO
www.tineribasarabeni.com

Parteneri
INSTITUTUL CULTURAL ROMÂN
adevărul.ro
TVR IAȘI
opinia veche
telem

În luna martie 2011, la fel ca și în ceilalți ani, atât la noi, în Republica Moldova, cât și în România au avut loc o serie de evenimente culturale, prin care au fost marcați 93 de ani de la Unirea Basarabiei cu România. Cu această ocazie au fost organizate mai multe manifestări culturale. Acestea au avut loc în diferite centre universitare din București, Timișoara, Galați și Iași.

Parteneri ai acestor acțiuni au fost: Organizația Studenților Basarabeni din București și Timișoara, Clubul Studenților Basarabeni și Bucovineni din Galați, Asociația Tinerilor Basarabeni din Iași. Programul a cuprins conferințe, concursuri de eseuri, poezie, pictură, expoziții de fotografii, concerte de muzică, proiecții de filme, reprezentații teatrale, depuneri de flori și slujbe de comemorare pentru membrii Sfatului Țării.

În perioada 24-27 martie, Asociația Tinerilor Basarabeni a organizat, cu această ocazie, la Iași, un festival cu genericul *Zilele Basarabiei*.

Așa cum indică și afișul alăturat, programul a inclus următoarele acțiuni:

- „Tinerii fac Unirea” – concert susținut de formațiile „Alternosfera” din Republica Moldova și „Dubas” (Club Dublin, 24 martie);
- Spectacolul „Inimi ce bat împreună – 93 de ani”, la Ateneul Tătărași (Sala Mare). Au evoluat tineri din Basarabia și România cu recital de poezii, cântece și dans (25 martie);
- „93 de ani de la Unirea Basarabiei cu Țara” - alocuțiuni ținute de conf. univ. dr. Sergiu Musteață (Chișinău); prof. univ. dr. doc. Gavril Istrate (Iași) și de prof. univ. dr. Mandache Leocov (Iași);
- Concert: a evoluat cobzarul Ion Popov și violonistul Vitalie Grib (Chișinău) (Muzeul „M. Eminescu” din Copou, 26 martie);
- Slujba de comemorare a lui Ion C. Inculeț, președintele Sfatului Țării din 1918, la Bîrnova, jud. Iași (27 martie);
- Hora Unirii (27 martie, Troița Basarabenilor din Iași).

După cum am menționat, evenimentul istoric a fost sărbătorit în mai multe orașe. Acesta nu a trecut neconsemnat nici în capitală, la București.

Astfel, Organizația Studenților Basarabeni din București a desfășurat între 25-27 martie, cea de-a IV-a ediție a Festivalului „Zilele Basarabiei la București”, cu aceeași ocazie, 93 de ani de la Unirea Basarabiei cu România.

Parteneri la acțiune au fost: Institutul Cultural Român, Departamentul pentru Românii de Pretutindeni, Consiliul General al Municipiului București, Biblioteca Centrală Universitară, Universitatea din București, Casa de Cultură a Studenților din București, Fundația Națională pentru Românii de Pretutindeni, ArCub,

”Vatra Neamului”, Liga Studenților Români din Străinătate și alții.

Marea deschidere a avut loc la 25 martie, la Biblioteca Centrală Universitară. A urmat o expoziție de afișe ”Utopia podului de flori”, un film la Casa Studenților, apoi un concert de muzică populară. Sâmbătă, 26 martie, Festivalul a continuat la sediul ICR, cu ”Libertatea în imagini”, o expoziție cu fotografii de la 7 aprilie 2009, reprezentând evenimentele din Republica Moldova. S-a stabilit în continuare, în cadrul unei dezbateri la Universitatea din București, dacă ”Unitatea românilor de pretutindeni” mai este sau nu actuală. Programul a continuat cu un spectacol de teatru în sala mare a Arcub, iar seara a culminat cu un concert incendiar, sută la sută LIVE, în *Club JukeBox* cu Snails, Alexandrina

Hristov, ”Paralela 47” și ”Gândul Mâței”.

Duminica, 27 martie a început cu o slujbă de pomenire și depunere de flori la Mănăstirea Cernica, unde își au odihna veșnică făuritorii Unirii. A urmat un moment de reculegere la ”Hanul lui Manuc”, locul în care s-a semnat cedarea Basarabiei în 1812.

Festivalul s-a încheiat cu un concert extraordinar în Club Juke Box. **Formația Alternosfera și-a lansat noul album, ”Virgula”, alături de trupa Dubass și DJ Rufus.**

La Festivalul „Zilele Basarabiei la București” au fost prezenți importanți oameni de cultură, personalități din mediul academic, ziariști, analiști, studenți etc. atât din România, cât și din Republica Moldova.

BULUȚĂ, GHEORGHE. **Bibliologi români : Dicționar** / Gheorghe Buluță, Victor Petrescu, Emil Vasilescu. – Târgoviște : Bibliotheca, 2011. – 322 p.

Cine sunt bibliotecarii și ce fac ei, toată lumea știe, dar că se mai gândește cineva la bibliotecari e greu de crezut. Adevărul e că oamenii nu știu și nici nu-i interesează ce se ascunde în spatele acestei activități, de la selecție și achiziție până la așezarea publicațiilor în rafturi. Ei nu știu că pentru a ajunge la momentul în care cartea este oferită spre lectură, în bibliotecă, sau acasă, au loc o serie de operații complexe de natură intelectuală care presupun cultură și pricepere profesională. A fi bibliotecar înseamnă maturitate temperamentală, echilibru, cunoaștere, perseverență, cultură și informație.

În acest context, la editura "Bibliotheca" din Târgoviște a apărut o lucrare de mare valoare care a fost coordonată de Gheorghe Buluță, Victor Popescu și Emil Vasilescu. **Bibliologilor Români**, dicționar care poate fi considerat un capitol important din Istoria Culturii. Lucrarea în cauză ne dă posibilitatea de a trece prin galeria de portrete, dar ele sunt peste 600, ale celor pe care le putem considera bibliologi, bibliologi

din diverse generații, care sunt inserați în Dicționar după opera lor sau după activitatea în domeniul prin care au pus în aplicare diverse principii ale bibliologiei.

Această lucrare este benevolentă, pentru că răsfoind-o, citind-o putem constata anumite fapte, putem să mai învățăm și să mai aducem aminte...

Dicționarul este bine prezentat, având pe prima copertă Sala Profesorilor din Biblioteca Centrală Universitară "Carol I" din București, iar pe coperta 4 pe cei trei autori împreună cu acad. Gabriel Ștrempel la Biblioteca Academiei Române.

Însăși lucrarea începe cu un *Argument*, în care facem cunoștință cu marile personalități legate de Carte. De la Bogdan Petriceicu Hasdeu, Timotei Cipariu, Ioan Bianu, Barbu Theodorescu, Dan Simonescu până la Ion Stoica, Mircea Regneală, Gheorghe Buluță, Victor Petrescu și alții etc. Tot aici ne familiarizăm cu diferitele denumiri ale Bibliologiei, Biblioteconomiei, a evoluției definițiilor lor, prin exemple concrete, citate din marii oameni ai Cărții. Ni se face și o legătură cu evoluția societății informației. Este citat profesorul Yves-Francois le Coadic de la Conservatorul Național de Arte și Meserii din Paris, care ne vorbește de raporturile dintre informație – cunoaștere și comunicare: "Astăzi obiectul științei informării nu mai este acela al biblioteconomiei și al venerabilelor sale discipline înrudite". (p. 12) În prim plan „nu mai sunt biblioteca și cartea, centrul de documentare și documentul, muzeul și obiectul, ci informația” și, bineînțeles, folo-

sirea ei eficientă".(p. 13)

Compartimentul *Personalia* ne prezintă numele celor care prin munca lor, lucrări, activități diverse au contribuit la dezvoltarea bibliotecilor și a bibliologiei românești din trecut și până în prezent, fiind un capitol din istoria culturii pentru care nu există până acum o imagine de ansamblu.

Acest dicționar este constituit dintr-o trecere în revistă a demersurilor, a calităților profesionale și morale ale bibliologilor români. E de remarcat faptul că în această lucrare sunt incluși și bibliologi din Republica Moldova cu demersurile și experiența lor:

RĂU, Alexe (23 decembrie 1953, Larga, Republica Moldova). *Absolvent al Facultății de Biblioteconomie și Bibliografie la Universitatea de Stat din Chișinău. Lucrează un an ca lector la aceeași facultate, iar din 1976 este încadrat în structurile Bibliotecii Naționale. Ocupă mai multe funcții și urcă trepte ierarhice, atât în cadrul Bibliotecii Naționale, cât și în cel al Ministerului Culturii. În 1992 este numit în funcția de director general al Bibliotecii Naționale. Doctorat în filosofie la Universitatea de Stat din Moldova (2010) cu tema „Scrisul ca expresie a conștiinței și cale de cunoaștere a ființării”. Lucrează, cu o echipă de experți, la Programul Național de Reformare a Bibliotecilor, înființează Consiliul Biblioteconomic Național (CBN) și Școala de Biblioteconomie din Moldova. Este autorul unor proiecte de anvergură în biblioteconomia Moldovei: SIBIMOL (Sistemul integrat al bibliotecilor informatizate din*

Moldova), *Biblioteca Națională Numerică a Republicii Moldova*, *Biblioteca Numerică «Memoria Moldovei»*, ș. a. *Bibliolog*, poet, eseist și filosof al culturii dezvoltată o intensă activitate creatoare. Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (din 1995). Tipărește volumele de eseuri: *Există și un Dumnezeu al bibliologiei*, *Jurnal parizian*, *Ochiul din oglinda paginii*, *Pe noi nouă adu-ne*, *Maghister dixit*, *Absența e mai mare ca prezența*, ș. a., e autor a peste 300 de studii, articole și eseuri publicate în culegeri și periodice de specialitate din Republica Moldova, România, Rusia, Iugoslavia, SUA, Austria, Franța, Serbia, Canada, Belarus și Ucraina. Fondator și redactor-șef al primei publicații de specialitate din Republica Moldova *Magazin bibliologic*. Redactează publicația *Datina creștină* și este redactor-șef al *Gazetei bibliotecarului*. Este întemeietorul (continuând o propunere mai veche a lui Onisifor Ghibu) unei noi discipline universitare - *Bibliosofia*. Publică o suită de eseuri filosofice, precum și studii și eseuri relative la ontologia scrierii, bibliotecii și a lecturii. Președinte al Asociației bibliotecarilor din R. Moldova (1996-2000), vicepreședinte al Societății Bibliofililor (din 1996) și vicepreședinte al CBN (din 2001)".(p. 209)

"OSOIANU, Vera (12 octombrie 1955, Unteni, Fălești, Republica Moldova). Absolventă a Facultății de Biblioteconomie și Bibliografie la Universitatea de Stat din Chișinău (1977). Lucrează ca bibliotecar (din 1977), apoi director adjunct responsabil de activitatea de Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie la Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Urmează cursuri de formare și perfecționare în țară și străinătate, activitate profesională susținută în Consiliul Biblioteconomic Național, Asociația Bibliotecari-

lor din Republica Moldova și în colegiul revistei *Magazin bibliologic*. Publică studii și articole cu tematică biblioteconomică diversă (activitatea bibliotecilor publice, evaluarea activității bibliotecare, democratizarea accesului la informație, învățământul de biblioteconomie și știința informării, ș.a.) în *Magazin bibliologic*, *Gazeta bibliotecarului*, *Literatura și arta*, *Biblioteca*".(p. 181)

"COSTIUC, Tatiana (4 mai 1956, Bocani, Bălți, Republica Moldova Absolventă a Facultății de Biblioteconomie și Bibliografie la Universitatea de Stat din Chișinău (1976). Bibliotecar la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Chișinău, apoi lucrează la Biblioteca Națională a R. Moldova ca director al Departamentului Relații cu Publicul și continuă șef Serviciu Studii și Cercetări (1992-1998). Din octombrie 1998 vine la Cluj-Napoca ca bibliotecar la Colecții Speciale, apoi șef Serviciu Relații cu Publicul la Biblioteca Județeană „Octavian Goga”. Asociază activitatea practică cu cercetarea și studiul teoretic. Publică, în colaborare, volumele: *Coordonarea - cheia succesului*, text bilingv, româno-rus (1990) și *Traian Brad un slujitor al cărții* (2005). Colaborează la periodicele *Magazin bibliologic*, *Biblioteca*, *Familia română*, *Adevărul de Cluj*, *Lectura* ș.a.(*Lectura - act de cultură și comunicare*, B.N.R. - centru de zămislire a noii culturi, Bibliotecile de carte românească în Basarabia, *Impactul informatizării asupra statisticii de bibliotecă*, *De la societatea informației la societatea cunoașterii*). Participă la congrese, sesiuni științifice și conferințe IFLA. Coordonează proiecte naționale și internaționale". (p. 74)

"BEJAN, Eugenia (11 august 1967, Taraclia de Salcie, Cahul, Republica Moldova). Absolventă

a Facultății de Biblioteconomie la Universitatea de Stat din Chișinău (1988). Cursuri și stagii de perfecționare în Marea Britanie, Ungaria, Polonia, Suedia și Danemarca. Lucrează ca bibliotecar-bibliograf, metodist superior (1988-1991), șef de sector și de serviciu (1991-1993), director departament informațional și biblioteconomie (1993-2001) și director adjunct (din 2001) la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” din Chișinău. Formator la cursurile de pregătire continuă a bibliotecarilor școlari (din 1995), organizator de manifestări profesionale și de acțiuni de animație culturală. Predă cursuri în cadrul Școlii de Biblioteconomie din Moldova. Participă la numeroase întruniri profesionale, naționale și internaționale. Secretar al Secției Naționale a Consiliului Internațional pentru Copii și Tineret (IBBY). Membru al Biroului Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova și președinte al Comisiei „Cultura informațională”. Alcătuieste recomandări metodologice și publică articole în *Magazin bibliologic*, *Gazeta bibliotecarului*, *Buletinul ABRM*, *Biblioteca*".(p. 39-40)

"BALABAN, Claudia (13 aprilie 1941, Burlănești, raionul Edineț, Republica Moldova). Absolventă a Facultății de Filologie, specialitatea bibliotecar-bibliograf, la Universitatea de Stat din Moldova (1968). Urmează numeroase stagii de pregătire profesională. Își începe activitatea ca bibliotecar în satul natal, apoi lucrează ca inspector și șef al Secției raionale de cultură Comrat. Din 1978 până în prezent este director general al Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” din Chișinău. Are numeroase inițiative manageriale și dovedește capacitate de bun organizator, înființează structuri noi în sprijinul lecturii publice (Fundăția Cărții din Moldova și

Secția Națională IBBY, Salonul Internațional de Carte pentru Copii de la Chișinău, participă la elaborarea Legii cu privire la bibliotecile din Republica Moldova și a „Strategiei de dezvoltare a Sistemului Național de Biblioteci în perioada 2006-2010”). Elaborează și îngrijește: dicționarele biobibliografice **Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților, Scriitori - laureați ai Premiului Hans Christian Andersen**, biobibliografii (dedicate lui Spiridon Vangheli, Grigore Vieru, Alexandru Cosmescu, Vasile Romanciuc, Arcadie Suceveanu și Cludiei Partole), buletinul de specialitate **Cartea. Biblioteca. Cititorul** (1992), calendarul **Aniversări culturale** (1992), almanahul **La**

Creangă. Cetate care ne adună și ne păzește și monografia O fereastră deschisă spre lume (60 de ani ai Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”). Publică în revistele **Biblioteca, Magazin bibliologic, Florile dalbe, Literatura și arta, Timpul** și în publicații de specialitate în limba rusă. Participă cu comunicări la întruniri profesionale internaționale. Pentru activitatea sa primește numeroase distincții și titluri. Președinte al Asociațiilor Bibliotecarilor din Republica Moldova, președinte al Fundației Cărții din Moldova (1992-1996), președinte al Secției Naționale IBBY”.(p. 31)

Urmează câteva pagini în care au fost incluse asociațiile și periodicele profesionale apărute în

ultimele decenii legate de Carte, Tipar, Bibliotecă.

Volumul conține abstractul și cuprinsul în limbile engleză și franceză.

Încă de la început, prin Motto-ul lui Dan Simonescu, realizăm la ce trebuie să ne așteptăm din filele acestei cărți : „De o valoare informativă și culturală deosebită sunt dicționarele biografice care selectează și prezintă personalități din toate domeniile de activitate sau dintr-o anumită arie profesională. La noi se simte nevoia alcătuirii unor asemenea lucrări și cred că ne-am putea gândi chiar la un ghid despre activitatea și realizările slujitorilor cărții și bibliotecilor românești”(Curs de bibliografie, 1967)

Православие в Молдавии : власть, церковь, верующие. 1940-1991 : Собрание документов : в 4 т . / отв. ред., сост., авт. предисл.: В. Пасат. – Москва : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2009-2012.

La editura moscovită РОССПЭН, au ieșit de sub tipar trei volume, din cele patru preconizate, a studiului «Православие в Молдавии: власть, церковь, верующие. 1940-1991»:

T.1. Православие в Молдавии : власть, церковь, верующие. 1940-1953.- 2009.- 823 с.

T. 2. Православие в Молдавии : власть, церковь, верующие. 1953-1960.- 2013.- 967 с.

T.3. Православие в Молдавии : власть, церковь, верующие. Весна 1961-1975. - 2011.- 663 с.

Redactorul-responsabil, alcătuitorul și autorul cuvântului introductiv la fiecare volum este membrul Academiei de Științe a Moldovei, doctor în științe istorice Va-

leriu Pasat.

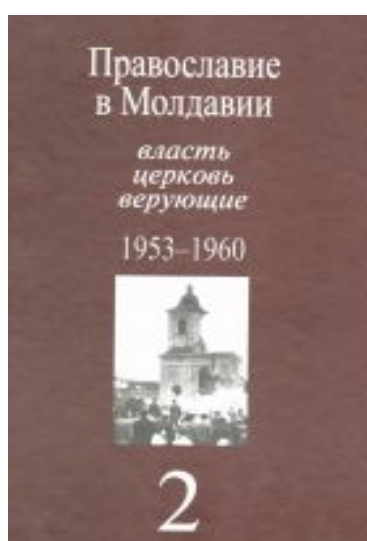
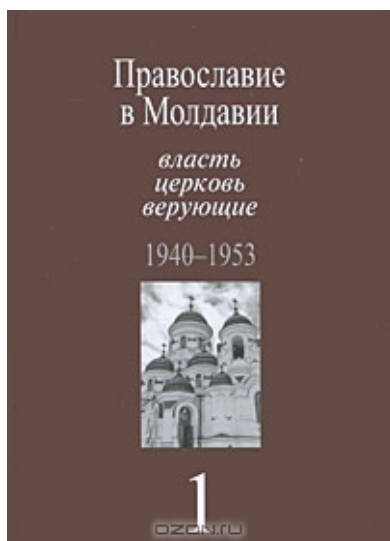
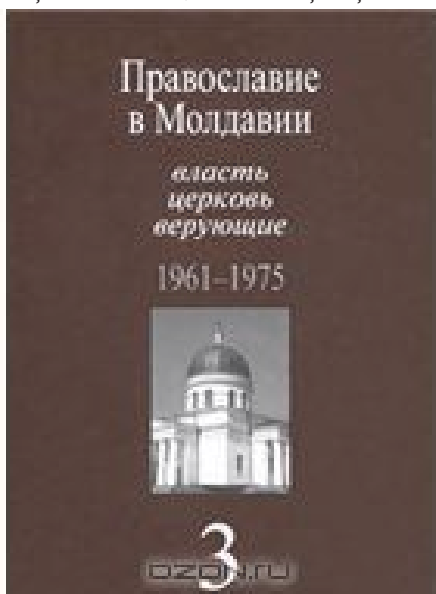
Trecând în revistă cele mai succinte date biografice, menționăm că Valeriu Pasat a absolvit Facultatea de istorie a Universității de stat Chișinău și Academia diplomatică a Ministerului Afacerilor Externe a Federației Ruse de la Moscova. El este autorul numeroaselor articole și monografiilor despre sovietizarea Moldovei sovietice în care sunt descrise metodele violente și represive de acțiune al regimului comunist.

După cum am menționat, autorul pe parcursul multor ani se ocupa cu studierea istoriei procesului de sovietizare în Moldova.

«Православие в Молдавии» – este o lucrare actuală, relevantă și unică prin faptul că aici este relatată istoria tragică a poporului basarabean. Primul volum este consacrat anilor 1940-1953, mai bine zis, perioadei din momentul creării RSS Moldovenești până la moartea lui Stalin (824 pagini). Volumul doi, volum ce cuprinde anii 1953-1960 descrie evoluția relațiilor dintre biserică și stat după moartea lui Stalin și înainte de înființarea direcțiilor de bază ale politicilor antibisericești a lui Hrușciov (967 pagini).

Volumul trei descrie anii 1961-1975 și e dedicat eșecului „atacului de cavalerie” a lui Hrușciov asupra bisericii din Moldova și primele semne de „revigorare ortodoxă” din Republica Moldova la începutul anilor ‘70.

Trebuie de menționat, că până acum nu s-au mai publicat atâtea documente despre nici o eparhie a Bisericii Ortodoxe Ruse din perioada sovietică. Iar autorul proiectului, Valeriu Pasat, pentru prima dată a publicat un compendiu cu docu-

mente referitoare la activitățile Episcopiei Moldovei din Chișinău în perioada sovietică. Documentele au fost riguros selectate la arhivele de stat a Republicii Moldova, României și Federației Ruse. Numai în primele două volume ale studiului au fost publicate 552 documente inedite. Iar în volumul trei au fost publicate circa 176 documente. Aici și-au găsit locul decretul Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice despre activitatea Bisericii Ortodoxe Ruse, instrucțiuni, recomandări ale Președintelui Sovietului în rezolvarea Bisericii Ortodoxe Ruse pe lângă Sovietul Miniștrilor URSS, rapoarte, date biografice și autobiografice ale clericilor, reclamații și petiții ale credincioșilor privind deschiderea catedralelor și mănăstirilor, despre intervenția puterii locale în chestiunile bisericesti și multe altele.

Structura și volumul, autorul o descrie în felul următor: *„Публикация построена по проблемно-хронологическому принципу, часть документов объединена в тематические разделы, имеющие общий заголовок. Расположение раздела в томе определялось датой первого документа этого раздела. Внутри тематических разделов документы располагались по хронологии; валовая нумерация сохранялась. Отчеты уполномоченных Совета по делам РПЦ по Молдавской ССР (и сопутствующие им материалы) помещены, как правило, в конце года, за который отчитывался уполномоченный, независимо от времени их создания.”* (p. 40)

Importanța antologiei date constă în concentrarea documentelor cu scopul de a arăta și conștientiza tragedia atât a unor personalități în parte (de exemplu, arhimandriții Varlaam și Misail Chiriță), parohiilor, mănăstirilor, cât și a poporului moldovenesc credincios. În adnotarea lucrării este foarte exact exprimată esența ei: *«Эта книга о народе и для народа... Жители любого района современной Молдовы, большинства сел, имевших свои православные приходы, смогут, перелистав книгу, найти в ней документы о родном районе и селе, может быть встретят имена знакомых, родных или близких».*

Este o carte-document, carte-letopisete a evenimentelor, în care autorul încearcă să restabilească adevărul despre calvarul prin care a trecut populația Moldovei în acea perioadă.

Pentru a facilita studierea materialului expus, volumele sunt dotate cu comentarii istorice, arheografice, indici geografici și de nume. Însăși cărțile sunt bogat ilustrate cu fotografiile episcopilor, cu imaginile unor biserici și mănăstiri, sunt expuse fotocopiile documentelor secrete și alte materiale.

În contextul vieții moderne, în procesul sesizării istoriei Republicii Moldova și Bisericii moldovenești, monografia a devenit un fenomen nou. Cartea va servi ca o

referință enciclopedică pentru cercetători, cadre didactice și studenți, precum și pentru preoți, istorici bisericesti, mireni și toți cei interesați de soarta Bisericii și a relațiilor dintre Biserică și Stat în perioada sovietică.

Sperăm, că acest studiu va oferi un impuls pentru a scrie unele lucrări științifice, monografii și cercetări în domeniul istoriei bisericesti de pe teritoriul Moldovei, cât și din alte țări.

Prin această lucrare autorul a avut intenția de a reflecta trecutul istoric pentru a păstra memoria faptelor ce au apus.

„В первой половине 1960-х гг. репрессивная антицерковная политика советского режима достигла своего апогея. Удар 1960 г., приведший к закрытию в Молдавии 169 церквей (более 30% от общего количества) был нанесен по наиболее слабой части церковной инфраструктуры – по близко расположенным друг к другу храмам, слабым («потухающим», по выражению уполномоченного Совета по делам РПЦ по Молдавии А. Олейника) приходам, а также по церквям, которые, по мнению властей, работали в зданиях, незаконно занятых во время войны. После этой кавалерийской атаки темпы разрушения церковной инфраструктуры замедлились, а методы массового закрытия храмов, использованные уполномоченным по Молдавии, были осуждены даже Советом по делам РПЦ. Однако антицерковная практика молдавского руководства, явно соответствовавшая в то время желаниям Москвы, еще долгое время оставалась без существенных изменений. По ретроспективной оценке чиновников Совета по делам религий при Совете министров СССР массированная кампания по закрытию церквей в Молдавии, начавшаяся в 1960 г., завершилась лишь к 1967 г. В 1969 г. инспектор Совета Г. Шиловский сравнил действия молдавских властей в первой половине 1960-х гг. с «необычным соревнованием», которое «не учитывало реальное состояние религиозности, не подкреплялось должной работой по отрыву населения от церкви, нередко сопровождалось администрированием», поэтому и «конечный результат получился неожиданным для ряда местных работников и сейчас вызывает тревогу». (p. 23)

«Коммунистические власти, используя новые юридические возможности (реформа церковного управления, расширение полномочий местных органов власти по контролю за церковью), а также методы тайной войны, пытались сокрушить институциональные основы РПЦ в Молдавии. Ежегодные планы мероприятий уполномоченного Совета по делам РПЦ «по борьбе с нарушениями законодательства о культурах, сокращению сети действующих церквей, снижению их доходности и сокращению обрядности» отличались от прошлого

бюрократического планирования конкретностью целей и задач, точностью цифр и циничным расчетом на бессилие епархии, парализованной как действиями спецслужб, так и постоянными «рекомендациями» уполномоченного. В качестве самостоятельной задачи был поставлен целенаправленный сбор компрометирующей информации о священниках и церковных активистах для последующего «разоблачения этих элементов перед широкими массами трудящихся». (р. 25)

«Внутренняя жизнь приходов, оставаясь во многом скрытой от властей и соглядатаев, следовала давно установившемуся обычаю. Потому и нарушения законодательства о культах в части, касающейся церковного управления, удавалось фиксировать главным образом в случае возникновения трений

и конфликтов между священниками и органами церковного управления.». (р. 30)

«Во второй половине 1960-х гг. стало абсолютно ясно, что православное сообщество Молдавии сумело пережить эпоху «мамаевых набегов» и приспособиться к новой реальности. Православие, переставая быть мировоззренческой доминантой у людей среднего возраста и молодежи, что, впрочем, никак не делало этих людей убежденными атеистами, нашло себе прибежище в сфере обрядовой религиозности, прочно удерживало свои позиции в повседневности, оставалось неотъемлемой частью молдавского образа жизни, важным источником молдавской идентичности.» (р. 31-32)

ATTANASIO, LUCA. Un modello civile di integrazione esiste: Storie di minori non accompagnati / Luca Attanasio // La Repubblica. – 2011. – 20 iul.

Un articol vizând Republica Moldova, găsim și într-o publicație italiană, *La Repubblica*. Astfel în numărul din 20 iulie se vorbește despre minorii care sosesc în Italia de unii singuri, inclusiv din Moldova, și metodele de integrare a acestora în societate. Câteva detalii oferim în cele ce urmează.

Într-al doilea raport pentru anul 2010 al organizației „Salvați Copiii”, numit „Minorii străini în Italia”, se arată că majoritatea copiilor veniți pe cont propriu în Italia, sunt între 15 și 17 ani (peste 4.300), iar 700 sunt copii între 7 și 14 ani și mai puțin de o sută de copii au mai puțin de șase ani. Aceștia sunt de origine din: Egipt, Maroc, Albania, Bangladesh, Afghanistan, Palestina, Somalia, Kosovo.

Oricare din aceștia, venit în Italia, își are povestea lui extraordinară, dramatică, deși este cu puțin mai mult decât un copil. Alexis, de 17 ani, basarabean de origine, atunci când a părăsit satul din Republica Moldova, avea doar 16 ani. A călătorit singur timp de aproximativ o lună, prin pădurile din Ucraina, Slovacia, Austria, pentru a ajunge în Italia.

În prezent, există peste 5000 de migranți minori neînsoțiți pe teritoriul Italiei. Băieți și fete vin singuri, fără vreun părinte, rudă sau cunoștință ca să-i poată proteja. Ei se confruntă cu pericole de care s-ar fi putut speria și cei maturi.

Copiii care vin în Italia, se afirmă în articol, fug nu numai de probleme economice, ci și de războaie sau tortură. Cei sosiți pe tărâm italian, sunt mai întâi identificați, apoi cazați în case familiale. De atunci însă începe numărătoarea inversă până la majoratul de vârstă al copiilor. Depășind 18 ani, aceste case sunt obligate prin lege să-și ia rămas bun de la cei pe care i-au îngrijit,

ceea ce îi duce adesea pe copii pe drumul delicvenței.

Așa cum afirmă Miriam Miraldi de la Asociația Centru de Studii „Opera” Don Calabria, cel mai important pentru cei veniți în Italia este lucrul, prin care își pot permite să rămână în Italia și să plătească pentru un sejur. Proiectul a adunat 11 băieți din 6 țări (Afghanistan, Bangladesh, Coasta de Fildeș, Republica Moldova, Egipt, Nigeria) și a evaluat aptitudinile și aspirațiile lor, plasându-i în lucru la sediul centrului. Aceste procese sunt monitorizate, însoțite de consiliere psihologică.

“**ROMA** – Aveva ragione William Shakespeare ad affascinarsi per le vicende di ogni singolo individuo, tanto da scrivere: “V’è nella vita di ogni uomo una storia” (Enrico IV). Ma dal fascino si passa addirittura all’incanto se l’uomo che racconta la sua storia straordinaria, drammatica, universale, è poco più che un bambino. Alexis, ha 17 anni. Quando ha lasciato il suo villaggio nella Moldavia, di anni ne aveva appena 16. Ha viaggiato da solo per circa un mese attraversando le foreste dell’Ucraina, la Slovacchia, l’Austria per poi arrivare in Italia. A piedi.

I Senza-Nessuno. C’è chi tenta di dare al nostro Paese un modello nuovo di integrazione per gli immigrati. Il merito è da attribuire al Progetto dell’Opera Don Calabria. Attualmente sono oltre 5.000 i migranti minori non accompagnati presenti sul nostro territorio nazionale. Bambini e bambine che arrivano da soli, senza un genitore, un parente, spesso neanche un conoscente che li protegga. Affrontano viaggi lunghissimi la cui pericolosità farebbe paura al più coraggioso degli uomini fatti. “Arrivato in Grecia - racconta Majid, ora 18enne afgano - assieme ad altri ragazzi

mi sono nascosto dentro un camion. Quando la polizia ci ha scoperti, mi ha preso a calci. Io cadendo a terra ho sbattuto la testa. Poi non ricordo più nulla”. È rimasto in un ospedale di Patrasco per tre mesi, in coma vigile. Poi, ripresosi, ha ritentato la sorte. Questa volta sotto la plancia di un altro camion.

Il rapporto annuale. Nel 2 rapporto annuale 2010 di *Save the Children* “I Minori Stranieri in Italia” si legge che la fascia maggioritaria di ragazzini giunti da soli in Italia, è tra i 15 e i 17 anni (oltre 4.300 arrivi). I restanti 700 circa, quindi, sono bambini 7-14 e, poco meno di un centinaio, piccoli che hanno addirittura meno di sei anni. Oltre alle provenienze storiche di Egitto, Marocco, Albania, o anche Bangladesh, se ne aggiungono di nuove come Afghanistan, Palestina, Somalia, Kosovo, Eritrea: i minori che arrivano da noi di recente, non vanno via solo per problemi economici, scappano da guerre o perfino torture. Non appena mettono piede sul suolo italico, quelli identificati vengono accolti e sistemati in case famiglia. Ma da quel momento, comincia un conto alla rovescia inesorabile verso la maggior età che minaccia di tagliare come una mannaia il periodo di protezione da uno che con molta probabilità porta verso la strada e la delinquenza. Superati i 18 anni, infatti, sono clandestini a tutti gli effetti e le case famiglia sono costrette per legge a salutarli.

La faticosa perlustrazione. “Quando abbiamo pianificato il progetto per 11 minori extracomunitari, finanziato dalla Provincia di Roma - spiega Miriam Miraldi dell’Associazione Centro Studi Opera Don Calabria - siamo partiti dalle principali preoccupazioni di questi ragazzi. E al primo posto c’è proprio il lavoro, grazie al quale possono permettersi di rimanere in Ita-

lia e pagarsi un alloggio minimo”. Il Progetto ha raccolto 11 ragazzini di 7 provenienze (Afghanistan, Bangladesh, Costa d’Avorio, Moldavia, Egitto, Nigeria, Moldavia) valutandone competenze e aspirazioni, inserendoli prima in un tirocinio presso la sede dell’Associazione stessa di tre mesi e poi presso aziende dislocate sul territorio romano reperite dopo mesi di faticoso lavoro di perlustrazione. Il tutto corredato da monitoraggio in ed extra azienda, counseling psicologico, role playing, formazione multipla di base. “Abbiamo vissuto sei mesi accanto a questi ragazzi - aggiunge Dina Stancati psicologa e Tutor del progetto - rap-

presentando per loro più che insegnanti, consulenti o esperti, una nuova famiglia. E loro hanno risposto in maniera entusiasmante”.

Il successo è galvanizzante. Tutti e dieci i ragazzi e una ragazza sono stati collocati presso ristoranti, alberghi, carrozzerie, cantieri. A cinque, al termine del tirocinio trimestrale, è stato garantito un contratto, a quattro un rinnovo del tirocinio retribuito, per uno le probabilità di rinnovo sono più che buone mentre l’undicesimo ha dovuto interrompere l’apprendistato per problemi di salute. Ma le speranze anche per lui sono alte. I ragazzi parlano di realizzazione di un

sogno, il team di psicologi e formatori, di ottimo risultato. Ma sentite cosa dicono i datori: “La dottoressa Miraldi è una nostra cliente - afferma il Signor Aldo Blasi titolare di un ristorante di fronte a Castel Sant’Angelo, a Roma. Un giorno, ci ha parlato di Majid. Quando l’abbiamo conosciuto ci è subito parso un ragazzo estremamente educato, tranquillo, e gran lavoratore. In 90 giorni, mai un minuto di ritardo. Segue ogni consiglio con passione. È da subito diventato uno di noi”. È di quelli che si sono guadagnati il contratto. Per il suo 18 compleanno, il ristorante ha organizzato una grande festa.”

BADEA GUERITEE, IULIA. “C’est Moscou et Berlin qui résoudront la question de la Transdnestrie” / Iulia Badea Gueritee // Courrier international. – 2011. – 9 sept.

Tot în *Courrier international* citim o informație despre problema transnistreană discutată la o întrunire din Germania. Astfel, orașul bavarez **Bad Reichenhall a fost pe 9 septembrie “teatrul” unei întâlniri dintre președintele Transnistriei, republică nerecunoscută, și prim-ministrul moldovean Vlad Filat.**

Impuși de Germania și de Rusia, Tiraspolul și Chișinăul și-au trimis reprezentanții la Bad Reichenhall. Așa cum califică autoarea, această acțiune este de fapt o discuție goală de conținut. Aceste negocieri, numite “5+2” au fost blocate încă din 2006, atunci când Transnistria a refuzat continuarea negocierilor. Ceea ce contează e plecarea trupelor rusești de pe acest teritoriu, lucru care nu se știe dacă se va întâmpla.

“Pressés par l’Allemagne et par la Russie, Tiraspol (capitale de la Transdnestrie) et Chisinau (capitale de la Moldavie) ont envoyé leurs représentants à Bad Reichen-

hall, en Allemagne. Une rencontre historique, car les deux leaders n’ont jusqu’à présent appliqué que “la diplomatie du football” - de brèves rencontres lors des matches de Shérif Tiraspol. Mais sera-t-elle pour autant fructueuse? *se demande à Chișinău le quotidien Timpul.* “Cette magnifique action est en réalité une discussion vide de contenu. Les positions sont irréconciliables. Vlad Filat [le Premier ministre moldave] ne peut pas partager la souveraineté fragile de Chisinau avec Tiraspol; Smirnov ne peut pas donner sa démission, il est prisonnier dans cette prison qu’il a créée sur ordre [de Moscou]”. *Timpul rappelle que jusqu’à récemment, les chefs des séparatistes [transnistriens] étaient soumis à des restrictions de circulation en UE (depuis 2003).* “Smirnov n’avait pas le droit de sortir du pays, et même s’il avait pu, qui l’aurait traité comme un président d’état indépendant?”

Ne soyons pas dupes, constate aussi Adevărul, à Bucarest: “Les négoci-

ations officielles, surnommées “5+2” [Moldavie et Transdnestrie, plus l’OSCE, la Russie, l’Ukraine, l’UE et les Etats-Unis], sont bloquées depuis 2006, quand la Transdnestrie a refusé la poursuite de négociations.” Donc, au delà de la sempiternelle question: “dans quelle langue discuteront les leaders? [les uns parlent roumain, les autres russes]”, précise *Timpul*, il reste une évidence: „L’entente Merkel-Medvedev avance, car Moscou et Berlin se sont donné la main afin de résoudre un problème d’une façon qui fera de toute façon des mécontents sur une des berges du *Dniestr*. La solution sera forcée et impose”. A moins que les rumeurs qui disent que Smirnov n’a plus les faveurs de Kremlin et qu’il se fera débarquer lors des élections de décembre [en Transdnestrie] soient vraies. Mais n’oublions pas, conclut *Timpul*, que tout ce qui compte est “que les troupes russes quittent le territoire. Ce qui n’arrivera jamais...”

CERLES, GERARD. Moldavie : l'opposant Chevtchouk élu président de Transdnestrie / Gerard Cerles // Le Parisien. – 2011. – 26 dec.

În numărul din 26 decembrie același ziar, *Le Parisien*, este anunțată deja victoria candidatului E. Șevciuc în cursa pentru președinție în Transnistria. Astfel, aici citim, că E. Șevciuc a fost ales cu ușurință președinte al Transnistriei, regiune separatistă prorusă, învingându-l pe candidatul susținut de Moscova, după eliminarea în primul tur a lui I. Smirnov.

„L'opposant Evgueni Chevtchouk a été facilement élu **président** de la Transdnestrie, région séparatiste pro-russe de Moldavie, battant le candidat soutenu par Moscou après l'élimination au premier tour du dirigeant sortant Igor Smirnov, ont annoncé lundi les agences russes et son site [internet](#). M. Chevtchouk, 43 ans, a remporté 73,88% des voix, selon des chiffres préliminaires de la commission électorale obtenus par les agences Ria Novosti et Interfax.

Le site de sa campagne, [www.eshevchuk.ru](#), revendique 76,4% des suffrages du deuxième tour Anatoli Kaminski, le candidat soutenu par Moscou, a pour sa part obtenu 22,6% des voix. Il avait remporté 26,48% des voix au premier tour le 11 décembre. Des résultats officiels devraient être annoncés dans la journée et M. Chevtchouk devait

s'exprimer lundi vers 14H00 (12H00 GMT). Le premier tour avait consacré l'élimination du président sortant Igor Smirnov, qui contrôlait pourtant d'une main de fer cette petite région séparatiste depuis 1990. La région avait proclamé son indépendance de la Moldavie et une courte guerre avait eu lieu en 1992.

*La Russie avait fait pression sur lui pour qu'il ne se représente pas, ouvrant une **enquête** criminelle à l'encontre de son fils et soutenant la candidature du président du Parlement local, M. Kaminski. Un diplomate russe a indiqué au quotidien russe Kommersant que Moscou pouvait se satisfaire de l'élection de M. Chevtchouk, l'important étant le départ d'Igor Smirnov: "Notre objectif principal a été atteint. Smirnov n'est plus président. Dans ce contexte, il nous est égal qui est élu dirigeant de la république, Chevtchouk ou Kaminski". Il s'agit cependant de la deuxième défaite d'un candidat du Kremlin dans une région séparatiste pro-russe. Fin novembre en Ossétie du Sud - territoire sécessionniste de Géorgie - l'opposante Alla Djioeva a battu le favori de la Russie Anatoli Bibilov. Mais les autorités locales ont annulé ce résultat et annoncé de nouvelles élections en mars. La*

Transdnestrie survit économiquement essentiellement grâce au soutien de la Russie, qui dispose sur place de troupes dites de maintien de la paix. Aucun pays au monde n'a reconnu l'indépendance de ce territoire de 555.000 habitants, coïncé entre le fleuve Dniestr et l'Ukraine.

M. Chevtchouk, un ancien policier entré en politique en 2000, a aussi fait campagne en insistant sur l'importance de la préservation des liens avec la Russie. Le scrutin intervient quelques semaines après la tenue de négociations internationales sur la résolution du conflit entre la Moldavie et la Transdnestrie, les premiers pourparlers de ce type depuis 2006. Ces discussions dites "5+2" (Moldavie, Transdnestrie, Russie, Ukraine et OSCE, ainsi que l'Union européenne et les Etats-Unis en tant qu'observateurs) visent à aboutir à un compromis: un Etat moldave unifié dans lequel la Transdnestrie disposerait d'une large autonomie. Ce territoire à majorité russophone avait été rattaché à la Moldavie roumanophone sous Staline, lorsque l'armée rouge a conquis ces territoires à la fin de la Deuxième Guerre mondiale."

HABAY, LAURENCE. Vers une fédération avec la Transdnestrie ? / Laurence Habay, Iulia Badea-Gueritee // Courrier international. – 2011. – 23 noiembr.

În *Courrier international* citim o informație despre vizita ministrului rus al Afacerilor Externe la Chișinău, Serghei Lavrov. Fundalul general al acestei vizite a fost eșecul prezidențialelor în Moldova și campania electorală în regiunea separatistă a Transnistriei. În aceste condiții vizita a fost considerată

ca aducătoare de schimbări importante. La acel moment erau aproape două evenimente importante: pe 30 noiembrie trebuia să aibă loc un nou rund de discuții asupra statutului Transnistriei la Vilnius între cele două Transnistria și Lituania. La acest for au mai participat: Rusia, Ucraina, OSCE și reprezentanți

din SUA și Europa, ca observatori. Cel de-al doilea eveniment era alegerile președintelui în Transnistria la 11 decembrie, al cărei președinte cu mandat pe sfârșite, I. Smirnov, nu mai era agreat de Moscova.

Întâlnirea dintre V. Filat și I. Smirnov și vizita lui Lavrov la Chișinău au fost caracterizate drept

procese de aplanare a conflictului printr-o federalizare a Moldovei.

“La bouge sur le Dniestr”, *écrit* “Timpul” après une journée d’intense activité diplomatique en Moldavie. Le 22 novembre, en effet, alors que le Premier ministre moldave pro-européen, Vlad Filat, rencontrait le leader séparatiste de Transdnestrrie [territoire moldave qui a fait sécession en 1991], Igor Smirnov à Bender (en Transdnestrrie), le ministre russe des Affaires Étrangères, Sergueï Lavrov atterrissait à Chisinau, capitale moldave. Il faut rappeler que deux événements majeurs se préparent dans le pays: le 30 novembre doit avoir lieu un nouveau round de discussions sur le statut de la Transdnestrrie à Vilnius (Lituanie) entre les deux principaux protagonistes plus la Russie, l’Ukraine, l’OSCE et les Etats-Unis et l’Europe comme observateurs [format 5+2]; et le 11 décembre se déroulera l’élection présidentielle en Transdnestrrie, où le président sortant, au pouvoir depuis 20 ans, n’est plus en

odeur de sainteté au Kremlin.

“Le soutien inconditionnel que Filat accorde personnellement à Smirnov [qu’il a rencontré à plusieurs reprises] nous laisse penser qu’il veut jouer la carte russe, et montrer son soutien à la population de Transdnestrrie”, *commente* le quotidien moldave. Pendant ce temps, “Chisinau signe un nouveau traité d’amitié avec la Russie pour les dix ans à venir”. Pour l’instant, Sergueï Lavrov a réaffirmé, *écrit* à Bucarest l’hebdomadaire Revista 22, que le Kremlin ne soutenait plus Smirnov [dont la famille fait l’objet de poursuites judiciaires en Russie], et qu’il avait signé un document stipulant que la Russie comme la Moldavie “ne tolèrent aucune forme de séparatisme sur leurs territoires”

Ce que nous savons pour l’instant, poursuit Timpul, c’est que “la rencontre Filat-Smirnov et la visite de Lavrov à Chisinau semblent faire partie du processus russo-allemand de résolution du conflit par une fédéralisation de la Moldavie”. Une

idée d’autant plus intéressante, *remarque* Timpul, que, oeuvrant ainsi à trouver une solution à un conflit vieux de 20 ans, Filat peut également mettre un terme au vide présidentiel en Moldavie [l’élection prévue ce 18 novembre n’a finalement pas eu lieu, faute de candidats]. “Vladimir Filat, futur président de la République fédérale Moldave ?” avance déjà le quotidien.

Selon un sondage réalisé par l’Institut de politique publique de Moldavie publié le 22 novembre, 33,8% seulement des personnes interrogées désirent adhérer à l’Union européenne, tandis que 45% se prononcent désormais en faveur d’une adhésion à l’Union douanière Russie-Biélorussie-Kazakhstan, embryon de la future Union économique eurasiatique impulsée par Moscou. “Pour la première fois depuis quelques années, le nombre de sympathisants de l’intégration à l’UE est donc en baisse”, commente le quotidien russe Nezavissimaïa gazeta”.

Italie/immigrés: test d’italien obligatoire // Le Figaro. – 2011. – 22 ian.

În ziarul francez *Le Figaro* din 22 ianuarie, depistăm un articol cu privire la emigranții din Italia, inclusiv și originari din Republica Moldova, care începând din anul 2011 trebuie să cunoască limba italiană, chiar să susțină un test care va demonstra cunoașterea limbii. Acest lucru este necesar pentru posibilitatea angajării la muncă și pentru obținerea permisului de ședere în țară.

Este adus și un exemplu concret. Este vorba despre o moldoveancă plecată de șapte ani, Svetlana, care este chiar motivată să facă acest test de cunoaștere obligatorie a limbii italiene, afirmând că face testul pentru a se studia pe ea însăși. Într-o lună și jumătate la aceste probe s-au înscris aproape șapte mii de candidați. Cei mai mulți doritori de a obține permis de ședere de lungă

durată în Italia sunt albanezi, urmași de marocani, apoi ucrainenii, moldovenii, ecuadorienii, filipinezii și peruani.

După cum au afirmat și organizatorii, testul vine să-i ajute pe solicitanți, nu să-i sperie. Nu prezintă nici o dificultate susținerea examenului de limbă italiană pentru vorbitorii uneia dintre limbile din grupul romanic. Astfel, moldovenilor le vine ușor atât să învețe, cât și să susțină teste elementare de limbă italiană.

“Assis sur un banc d’école à Florence (centre), Mario est satisfait: ce Hondurien arrivé il y a 5 ans va pouvoir décrocher un permis de séjour de longue durée grâce aux tout premiers tests de langue organisés cette semaine en Italie. En France où ces examens sont obligatoires depuis

2008, et dans d’autres pays européens, ils avaient fait polémique mais en Italie, pas du tout: beaucoup d’étrangers trouvent qu’ils sont un premier pas vers l’intégration.

Svetlana, venue de Moldavie il y a sept ans et aide à domicile, est extrêmement motivée: “je fais ce test également pour me mettre à l’épreuve”, explique-t-elle à l’AFP-TV. Le ministère de l’Intérieur a recensé 6.764 candidats depuis l’ouverture des inscriptions le 9 décembre. Les aspirants à un séjour de longue durée (qui doivent prouver 5 ans de résidence en Italie) sont en premier lieu Albanais (plus de 900 demandes de tests), suivis de près par les Marocains, Ukrainiens, Moldaves, Equatoriens, Philippins et Péruviens.

Ce matin-là, ils sont une vingtai-

ne d'adultes des Philippines, du Honduras, de Chine et de Moldavie, à croiser derrière une vitre le regard étonné des élèves de l'école primaire Di Cambio-Beato Angelico de Florence. Les épreuves ressemblent à celles du baccalauréat: contrôle d'identité, tables séparées, stylo distribué au début du test, pas de pause-pipi. La directrice Eda Bruni les rassure gentiment: "Vous verrez, ce n'est pas un test difficile, c'est vraiment fait pour vous aider".

L'examen consiste en deux épreuves écrites, faire une demande pour obtenir un document et écrire une carte postale ou répondre à un courrier, auxquelles s'ajoute un test oral de compréhension d'une bande enregistrée. Le visage caché par une casquette, un candidat chinois confie en bredouillant son inquiétude: "Parler ça va...mais écrire, pour moi c'est très difficile".

Pour Svetlana qui parle aussi

roumain, une langue assez proche de l'italien, ou Mario, avantagé par l'espagnol, le test ne présente pas de grosses difficultés. Svetlana dit avoir appris l'italien "petit à petit" et s'est perfectionnée en "lisant des livres et les journaux", Mario a lui fait ses armes "au travail, au bar, dans la rue". Souvent décriées par les associations de défense des droits de l'homme, ces épreuves ont fait leur apparition en Europe il y a plusieurs années.

Parmi les précurseurs: les Pays-Bas et l'Allemagne. L'Italie, avec la Grande-Bretagne, est l'un des derniers pays européens à en faire la condition obligatoire à un permis de séjour longue durée. Ici, pas de vague d'indignation comme cela fut le cas en France même si ces tests sont vus par certains comme un moyen de restreindre le droit des étrangers à rester en Italie.

Pour Svetlana et Mario, rien de

choquant dans cette mesure décidée par le gouvernement de droite de Silvio Berlusconi dans lequel pèse fortement le parti Ligue du nord, populiste et au discours volontiers anti-immigrés. "Moi je pense qu'ils font ça pour l'intégration. Et c'est vrai que si quelqu'un veut rester à long terme en Italie, il doit au moins maîtriser correctement la langue. Ça me semble normal", explique Mario. "S'ils échouent, ils peuvent retenter l'examen mais s'ils n'y arrivent pas, alors ils perdent leur droit à être ici. Autant dire que c'est vraiment important", souligne Patrizia Margiacchi, professeur d'italien langue étrangère.

Selon les autorités, sur la centaine de candidats ayant passé les tests, une poignée seulement les ont raté, pratiquement tous parce qu'ils étaient analphabètes dans leur propre langue."

La Transdnestrie, région rebelle de Moldavie, élit son nouveau président // La montagne. – 2011. – 25 dec.

În publicația franceză *La montagne* din 25 decembrie se ia în discuție tema foarte mediatizată în acea perioadă, alegerile președintelui în regiunea separatistă.

Astfel, în articol se anunță că în Transnistria oamenii vor merge la urne pentru cel de-al doilea tur al alegerilor prezidențiale, în urma cărui ar fi trebuit să fie ales viitorul președinte al acestui teritoriu, după eliminarea președintelui de până atunci, Igor Smirnov. În urma celui de-al doilea tur al alegerilor au rămas E. Șevciuk și „candidatul susținut de Moscova” A. Kaminski.

În articol se amintește, că această regiune supraviețuiește, din punct de vedere economic, doar datorită susținerii Rusiei care își menține trupele militare, numite „de men-

ținere a păcii”.

“La Transdnestrie, région séparatiste de Moldavie, se rendait aux urnes dimanche, pour le second tour de l'élection présidentielle qui doit déterminer le prochain dirigeant de ce territoire, après l'élimination du président sortant Igor Smirnov.

M. Smirnov, qui dirigeait cette petite région séparatiste de l'Est de la Moldavie, depuis la chute de l'URSS n'est arrivé que troisième au premier tour de la présidentielle le 11 décembre.

Le deuxième tour oppose l'opposant Evguéni Tchevtchouk, arrivé en tête le 11 décembre avec 38,55% des suffrages, et le candidat soutenu par le Kremlin, Anatoli Kaminski (26,3%).

A 15H00 locale (13H00 GMT), la

participation électorale s'établissait à 38,76%, selon la commission électorale, qui n'a pas indiqué quand les résultats seront annoncés.

La Transdnestrie a fait sécession de la Moldavie en 1990 après une brève guerre civile. Cette région survit économiquement essentiellement grâce au soutien de la Russie, qui dispose toujours sur place de troupes dites de maintien de la paix.

Aucun pays au monde n'a reconnu l'indépendance de ce territoire de 555.000 habitants, coincé entre le fleuve Dniestr et l'Ukraine.

Le scrutin intervient quelques semaines après la tenue de négociations internationales sur la résolution du conflit entre la Moldavie et la Transdnestrie, les premiers pourparlers de ce type depuis 2006”.

Moldavie: l'élection présidentielle annulée // Le Figaro. – 2011. – 15 nov.

Numărul din 15 noiembrie 2011 al publicației franceze *Le Figaro* aduce la cunoștința cititorului evenimentul politic al anului, cel mai discutat și mediatizat atât în țară, cât și peste hotarele ei – alegerea președintelui țării, care s-a transformat doar în tentative electorale eșuate.

Astfel, din articolul de față, cititorul află despre faptul că pe data de 18 noiembrie urma să aibă loc alegerea președintelui, care, anunțată publicația franceză încă în ajun, nu va avea loc. Motivul este lipsa voturilor din partea majorității deputaților. În articol se amintește că încă din 2009 nici un candidat n-a acumulat 61 de voturi din 101 pentru a putea fi ales ca șef al Statului și că alianța proeuropeană aflată la momentul de față la putere nu au acumulat decât 59 de voturi, negocierile cu candidații comuniști ducând la refuzul acestora de a vota candidatul propus de Alianță, Marian Lupu.

Se mai aduce la cunoștință faptul, că din 2009 Parlamentul a fost

dizolvat de două ori, din cauza că nu a putut fi ales șeful Statului. Iar dacă încercarea eșuează din nou de două ori consecutiv, va fi necesară o nouă dizolvare.

“L'élection du président de Moldavie par le Parlement prévue le 18 novembre n'aura pas lieu, aucune candidature à ce poste vacant depuis plus de deux ans n'ayant été approuvée faute d'une majorité, ont rapporté dans la nuit de lundi à mardi les médias moldaves. “Il est clair que le premier tour de l'élection du président n'aura pas lieu” comme prévu vendredi, a indiqué le premier ministre Vlad Filat. Le délai de dépôt de candidature a expiré à minuit heure locale (22h00 GMT hier). Depuis avril 2009, aucune force politique n'a disposé de la majorité de 61 députés sur 101 pour élire le chef de l'État, la coalition de trois formations pro-européennes actuellement au pouvoir ne disposant que de 59 sièges et le Parti communiste de 42. Mais la récente défection de trois députés communistes a conduit à des négociations pour sortir

le pays de cette impasse. Ceux-ci refusent de voter pour le candidat souhaité par la coalition majoritaire, l'actuel président du Parlement Marian Lupu. Ces trois transfuges insistent sur la candidature de l'un d'entre eux, l'ex-Premier ministre du pays Zinaïda Greceanii, ou alors sur un “candidat indépendant”.

“Tant qu'on n'a pas la garantie d'avoir 61 voix, ça n'a aucun sens de déposer une candidature”, a souligné Marian Lupu, selon les médias moldaves. Le Parlement a depuis 2009 été dissout deux fois faute d'avoir pu élire un chef de l'État. S'il échoue de nouveau deux fois de suite une nouvelle dissolution sera prononcée. La Moldavie est une petite république roumanophone d'environ quatre millions d'habitants, frontalière de l'Ukraine et de la Roumanie.

Avec un PIB par habitant de 2.500 dollars, un niveau équivalent au Pakistan et au Nigeria selon les statistiques du gouvernement américain, la Moldavie est le pays le plus pauvre d'Europe.”

Revue de presse internationale de Thomas Cluzel

Pe 18 noiembrie 2011, la Radio France în cadrul emisiunii “France Culture” a fost difuzată emisiunea lui Tomas Cluzel, *Revue de presse internationale*, dedicată Republicii Moldova. Ce-i drept, e un articol

mai mult de regret pentru țară, deloc unul de elogiu și cu puține motive pentru a fi lăudată “această mică republică situată între România și Ucraina”.

Un accent special este pus pe lipsa președintelui, ca șef al statului și târăgănarea la nesfârșit a alegerii lui, deci pe criza politică din țară. Peisajului frumos cu “căsuțe cochet” și “grădini înflorite”, și cadrului “bucolic” cu “căruțe pline de fân trase de cai” le este opusă “o realitate dramatică”: case nelocuite, fără comodități, câmpuri neprelucrate, drumuri deplorabile. Este amintit aici sau adus la cunoștința neștiu-

torilor PIB-ul ca cel al Sudanului, șomajul de amploare, plecarea în masă a cetățenilor țării peste hotare, în căutarea unui loc de muncă plătit, așa cum accentuează autorul, “pentru a îngroșa rândurile muncitorilor clandestini”.

Chiar în ziua difuzării emisiunii, de 18 noiembrie, trebuia să fie ales președintele. Din cauza lipsei de candidat, alegerea președintelui nu avu loc, aduce la cunoștința francezilor și cunoscătorilor de franceză autorul Thomas Cluzel. Mai amintește că s-au succedat trei președinți intermari, însă toate tentativele de a alege unul adevărat s-au soldat cu eșec.

În cele ce urmează reproducem articolul la care ne-am referit.

“Imaginez des maisons coquettes aux jardins fleuris, des charrettes remplies de foin tirées par des chevaux et des champs vallonnés. Nous sommes ici en Moldavie, une petite république coincée entre la Roumanie et l’Ukraine. Mais attention, derrière ce décor bucolique se cache une réalité dramatique. Ces jolies maisons toutes pourvues d’un puits minutieusement orné sont souvent inhabitées et à coup sûr sans chauffage, ni eau courante, ni systèmes d’évacuation. De nombreux champs sont à l’abandon. Et les paysages sont tous ici traversés par des routes trouées et désertées. Avec un PIB par habitant équivalent à celui du Soudan, la Moldavie est aujourd’hui le pays le plus pauvre d’Europe. Là-bas le chômage y est presque endémique. Un tiers de la population active a quitté son foyer pour aller grossir les rangs des travailleurs clandestins. Alors c’est vrai, la misère ici n’a pas le même visage que dans le tiers-monde. L’argent des migrants est investi dans la construction des maisons et les produits de consommation, mais l’infrastructure elle ne suit pas de sorte qu’en dépit de l’argent de l’émigration, plus d’un tiers de la population vit encore en dessous du seuil de pauvreté. La corruption qui gangrène le pays n’arrange évidemment pas les choses. Enfin toujours sans président, le pays est actuellement dans une impasse politique. Ce portrait signé de l’envoyée spéciale du journal LE TEMPS en Suisse a été publié il y a un an jour pour jour c’était le 18 novembre 2010 et sur la photo rien, absolument rien n’a changé. Seule correction apportée à la légende, le PIB par habitant de la Moldavie n’est plus désormais comparé à celui du Soudan mais à ceux du Pakistan et du Nigéria. Pour le reste et bien le passage brutal d’une économie planifiée à une économie de marché se fait toujours cruellement sentir. Et puis surtout le pays n’a pas réussi à sortir de l’impasse politique.

Aujourd’hui 18 novembre, la Moldavie était en effet à nouveau appelé se choisir un président. Or faute de candidat l’élection n’aura pas lieu. La Moldavie, le président introuvable, titrait d’ailleurs déjà en début de semaine le quotidien moldave TIMPUL. On se rencontre quand pour l’élection ? Nous avons des choses à régler lançait ainsi l’éditorialiste moldave à l’adresse des politiques. Décidément rien ne va plus. La Moldavie qui souhaiterait rejoindre l’UE multiplie les événements qui n’ont pas lieu commentait encore le journal.

Et c’est vrai qu’en terme de tentatives ratées, le pays fait à présent figure de recordman toute catégorie. Depuis le 7 avril 2009, date la révolution, Twitter comme on l’avait surnommée, révolution qui a mis fin au règne communiste et bien trois présidents par intérim se sont succédés et toutes les tentatives pour installer un véritable chef d’Etat se sont soldées par un échec.

L’élection qui devaient avoir lieu aujourd’hui a échoué avant même d’avoir eu lieu, peut-on lire encore ce matin dans LE COURRIER DES BALKANS. Une situation sans précédent. Aucun candidat remplissant les conditions requises ne s’est en effet présenté, aucun n’a même déposé les documents nécessaires à son enregistrement. Il leur manquait tous le principal à savoir le soutien d’au moins 15 députés. D’où la colère qui suinte une nouvelle fois des colonnes du journal TIMPUL. La coalition au pouvoir constitué de trois formations pro-européennes confirme dit-il l’irresponsabilité, le cynisme et le manque de respect avec lesquels nous traitent les politiques.

Vue de loin la situation moldave paraît ainsi coupée du reste de l’actualité et du monde peut-on lire sur le site du courrier international. C’est comme si là bas les gens vivaient un temps bien spécifique, plus lent, comme s’ils pensaient qu’ils ont tout le temps du monde pour finir leurs querelles de parti. Et ce temps serait différent du notre ou le temps c’est de l’argent. Car les

Moldaves risquent en effet de détruire ainsi ce qu’ils avaient cru bâtir. Le rêve de tout un pays d’adhérer à l’UE s’éloigne désormais peu à peu.

Et d’ailleurs, les des vaines promesses du gouvernement actuel, les Moldaves eux même semblent se détourner de l’Europe, analyse de son côté le bimensuel roumain OMAGAZINE. Fin septembre dit-il, les habitants d’un village ont demandé que la statue de Lénine qui ornait la place centrale soit rétablie sur son socle. Or ce fait divers est loin d’être anodin. Il illustre au contraire une nouvelle réalité moldave. Avec une classe politique non expérimentée, prompte au compromis et montrant plus d’appétit pour contrôler l’économie que la politique du pays, et bien la petite République se lasse à présent de l’Europe. La population n’a plus la moindre patience envers les partis démocratiques et attend des résultats concrets. Alors sans doute cette mentalité a-t-elle été forgée par les décennies d’occupation russe poursuit l’article. Le totalitarisme rend possible c’est vrai tout et n’importe quoi, quand la démocratie elle a besoin de nombreuses années et de leaders visionnaires pour arriver à des résultats. La conscience politique des Moldaves a aujourd’hui été érodée jusqu’à disparition complète, sans compter sans compter que de plus en plus de gens regrettent même à présent la disparition de l’Union Soviétique pour la simple et bonne raison que la mémoire sélective a enregistré la sécurité de l’emploi, les distributions de logements et la relative stabilité économique. Depuis 2009 les trois partis au pouvoir ont clamé qu’ils étaient pro-européens et la Nation a cru à un avenir où “coulerait le lait et le miel”, où les visas européens seraient abolis, où les fonds de l’UE pleuvraient sur la République. Les communistes eux n’ont eu qu’à attendre la résorption progressive de ces promesses. Et le journal conclure: “la démocratie en République de Moldavie a atteint ses limites. La prise de conscience de la population n’a pas eu lieu. Tous ces efforts auront été faits en vain.”

SANDBERG, FREDERIK. **Moldavie: faute de candidat, l'élection du président n'aura pas lieu / Frederik Sandberg // Le Parisien. – 2011. – 15 noiembr.**

Într-o altă publicație franceză *Le Parisien*, din 15 noiembrie anul 2011, din nou descoperim un articol privitor la alegerile președintelui din Moldova, candidați, mai bine zis lipsa lor. Chiar din titlul articolului respectiv se anunță că în Moldova alegerea președintelui nu va avea loc, din cauza lipsei candidaților. Deci, ceea ce trebuia să se întâmple pe 18 noiembrie, alegerea președintelui țării nu poate avea loc, deoarece nici o candidatură la acest post vacant, de mai bine de doi ani, n-a fost aprobată, din cauza lipsei votului majoritar.

Autorul mai amintește că din 2009 nimeni n-a acumulat 61 de voturi din 101, pentru a fi ales șef al statului, cele trei formațiuni pro-europene aflate la conducere având doar 59 de mandate, iar Partidul comunist – 42.

“L'élection du **président** de Moldavie par le **Parlement** prévue le 18 novembre n'aura pas lieu, aucune

candidature à ce poste vacant depuis plus de deux ans n'ayant été approuvée faute d'une majorité, ont rapporté dans la nuit de lundi à mardi les médias moldaves. “Il est clair que le premier tour de l'élection du président n'aura pas lieu” comme prévu vendredi, a indiqué le Premier ministre Vlad Filat.

*Le délai de dépôt de candidature a expiré à minuit heure locale (22H00 GMT lundi). Depuis avril 2009, aucune force politique n'a disposé de la majorité de 61 députés sur 101 pour élire le chef de l'Etat, la coalition de trois formations pro-européennes actuellement au pouvoir ne disposant que de 59 sièges et le **Parti communiste** de 42.*

Mais la récente défection de trois députés communistes a conduit à des négociations pour sortir le pays de cette impasse. Ceux-ci refusent de voter pour le candidat souhaité par la coalition majoritaire, l'actuel président du Parlement Marian Lupu.

Ces trois transfuges insistent sur la candidature de l'un d'entre eux, l'ex-Premier ministre du pays Zinaïda Greceanii, ou alors sur un “candidat indépendant”.

“Tant qu'on n'a pas la garantie d'avoir 61 voix, ça n'a aucun sens de déposer une candidature”, a souligné Marian Lupu, selon les médias moldaves. Le Parlement a depuis 2009 été dissout deux fois faute d'avoir pu élire un chef de l'Etat. S'il échoue de nouveau deux fois de suite une nouvelle dissolution sera prononcée.

La Moldavie est une petite république roumanophone d'environ quatre millions d'habitants, frontalière de l'Ukraine et de la Roumanie. Avec un PIB par habitant de 2.500 dollars, un niveau équivalent au Pakistan et au Nigeria selon les statistiques du gouvernement américain, la Moldavie est le pays le plus pauvre d'Europe.”

SIGHETI, RADU. **L'élection présidentielle de Moldavie n'aura pas lieu / Radu Sigheti // L'express. – 2011. – 15 noiembr.**

În ziarul francez *L'express* găsim o altă informație referitoare la alegerile prezidențiale din Moldova, care, anunță ziarul, nu vor avea loc. În articol se aduce la cunoștința cititorului de rând că în Moldova, pentru a fi ales șeful statului, o formațiune politică trebuie să dispună de majoritatea în Parlament, ceea ce constituie o condiție indispensabilă pentru alegerea președintelui. Toată speranța de a scoate țara din criza politică, ce durează încă din 2009 a fost estompată.

Alegerea președintelui pe 18 noiembrie, dată fixată din timp, nu

mai putea avea loc. Așa cum afirmă autorul, vidul politic creat se explică prin absența candidatului la acest post, care n-a fost aprobată de majoritatea în Parlament. Astfel postul de președinte rămâne vacant de mai bine de doi ani.

Deputații care au părăsit partidul comunist propun candidatura unuia dintre aceștia, Zinaida Greceanii sau un candidat independent.

*“Prévue le 18 novembre, l'élection du président de **Moldavie** n'aura pas lieu. La jeune république renierait-elle ses principes démocratiques? Loin de là. En fait, ce vide politique*

s'explique par l'absence de candidature à ce poste, qui n'a pas été approuvée par la majorité au Parlement. Le poste de président reste vacant depuis plus de deux ans.

*Pour élire le chef de l'Etat, une force politique doit disposer de la majorité de 61 députés sur 101. Ceci est une condition indispensable pour se présenter à l'élection présidentielle. “Tant qu'on n'a pas la garantie d'avoir 61 voix, ça n'a aucun sens de déposer une candidature”, a souligné **Marian Lupu**, actuel président du Parlement.*

Toute candidature doit recevoir

la majorité du parlement.

Depuis avril 2009, aucun parti au Parlement n'a mis en avant un candidat faute de compromis. La coalition de **trois formations pro-européennes** actuellement au pouvoir ne dispose que de 59 sièges et le Parti communiste de 42.

Mais pourquoi organiser aujourd'hui de nouvelles élections? La récente défection de trois députés communistes a conduit à des négociations pour sortir le pays de cette impasse. Toutefois, ceux-ci refusent de voter pour le candidat souhaité par la coalition majoritaire, Marian Lupu. Ces trois ex-députés communistes souhaitent la candidature de l'un d'entre eux, l'ex-Premier ministre du pays, Zinaïda Greceanii, ou

alors celle d'un "candidat indépendant".

Autre point. Si à l'issue de deux tentatives de vote, le Parlement ne parvient pas à élire le président, l'assemblée doit être dissoute. Première tentative échouée donc? Pas sûr: pour l'heure, il n'est pas clair que l'annulation du vote du 18 novembre soit considérée comme un échec à proprement parler. Car la loi reste floue. "Ce sera au Parlement de le dire", a fait valoir le chef de la commission parlementaire en charge de l'organisation du vote, Tudor Deliu. Si l'épisode devait se renouveler, le chef de la commission parlementaire estime nécessaire "une modification de la législation", sans quoi il sera impossible de sortir de l'impasse", a-t-il poursuivi.

Une crise politique depuis 2009.

En septembre 2010, la coalition gouvernementale avait déjà tenté d'introduire par **référendum** une élection présidentielle au suffrage universel direct. Mais le scrutin a été invalidé, faute d'une participation suffisante.

La **crise politique** en Moldavie a éclaté en avril 2009. La **victoire controversée** lors de législatives du parti communiste, au pouvoir depuis 2001, a donné lieu à une révolte, ce qui avait ensuite abouti au saccage du Parlement et de la présidence. Impossible d'élire le président, deux autres élections législatives ont finalement donné la majorité à une coalition de trois partis pro-européens."

Transnistrie : Chevtchouk en tête // Le Figaro. – 2011. – 26 dec.

Subiectul de mai sus, alegerile din Transnistria, candidați și preferințe electorale, este abordat și în ziarul francez *Le Figaro*. Și aici aflăm că fostul președinte al parlamentului transnistrean, E. Șevciuc, este pe cale să câștige alegerile ce au avut loc în "provincia secesionistă" a Moldovei.

La cunoștința cititorului este adus faptul că E. Șevciuc a acumulat circa 74 % de voturi și că a fost contracandidatul lui A. Kaminski, susținut de Rusia.

Și de această dată se subliniază că Transnistria este o regiune nerecunoscută de comunitatea internațională și depinde mult de ajutorul financiar și politic al Rusiei, un exemplu viu fiind staționarea celor 1500 de soldați pe acest teritoriu cu 500 mii de locuitori.

"L'ancien président du parlement de **Transnistrie**, Evguéni Chevtchouk, est en passe de remporter l'élection présidentielle organisée dans cette province sécessionniste de Moldavie, rapportent aujourd'hui des agences de presse, qui citent des sources au sein de la Commission électorale centrale.

Chevtchouk a reçu environ 74% des votes, sur la base d'un décompte partiel, ont indiqué ces sources aux

agences Interfax et RIA Novosti. La commission doit annoncer les résultats provisoires à 10h00 locales (08h00 GMT). Chevtchouk était opposé dimanche à Anatoli Kaminski, le candidat soutenu par la Russie, pour le deuxième tour de la présidentielle.

Non reconnue par la communauté internationale, la Transnistrie dépend fortement de l'aide financière et politique de la Russie. Moscou dispose de 1.500 soldats dans ce territoire de 500.000 habitants, situé le long de la frontière de la Moldavie avec l'Ukraine."

Transnistrie : un opposant élu président face au candidat de Moscou // Le Monde. – 2011. – 26 dec.

În ziarul francez *Le Monde* din luna decembrie citim o informație cu privire la alegerile din Transnistria, în care au concurat cei doi candidați: E. Șevciuc și candidatul „susținut de Moscova” A. Kaminski.

Din aceștia doi, anunță ziarul, E. Șevciuc a fost ales cu ușurință președinte al regiunii separatiste prorusse din Moldova, devansându-l pe A. Kaminski din primul tur legislativ. Din articol cititorul află că acesta a luat 73,88 % din voturi, în timp ce Kaminski – aproape 20 %. Mai este amintită și președinția lui I. Smirnov, eliminat în primul tur al acestor alegeri, care controla regiunea separatistă din 1990.

Așa cum se afirmă în articol, Moscova a făcut presiuni asupra lui Smirnov, pentru ca acesta să nu concureze la alegeri, deschizând un dosar penal contra fiului său și susținând candidatura președintelui parlamentului local, A. Kaminski. Din spusele unui diplomat rus, citat de publicația franceză, pentru Moscova era important să-l elimine pe I. Smirnov, simpatia pentru ceilalți doi fiind aceeași în egală măsură.

“L’opposant Evgueni Chevchouk a été facilement élu président de la Transnistrie, région séparatiste prorusse de Moldavie, battant le candidat soutenu par Moscou après l’élimination au premier tour du dirigeant sortant, selon les résultats annoncés lundi 26 décembre.

M. Chevchouk, 43 ans, a remporté 73,88 % des voix, selon des

chiffres préliminaires de la commission électorale, cités par l’agence de presse officielle Olvia-press. Anatoli Kaminski, le candidat soutenu par Moscou, a obtenu à peine 19,67 % des voix.

Le premier tour avait consacré l’élimination du président sortant Igor Smirnov, qui contrôlait pourtant d’une main de fer cette petite région séparatiste depuis 1990. La région avait proclamé son indépendance de la Moldavie au moment de la chute de l’Union soviétique, fin 1991, provoquant une courte guerre.

Nouveau désaveu

*La Russie avait fait pression sur M. Smirnov pour qu’il ne se représente pas, ouvrant une enquête criminelle à l’encontre de son fils et soutenant la candidature du président du Parlement local, M. Kaminski. Un diplomate russe a indiqué au quotidien russe *Kommersant* que Moscou pouvait se satisfaire de l’élection de M. Chevchouk, l’important étant le départ d’Igor Smirnov: “Notre objectif principal a été atteint. Smirnov n’est plus président. Dans ce contexte, il nous est égal que soit élu Chevchouk ou Kaminski”.*

Il s’agit cependant de la deuxième défaite d’un candidat du Kremlin dans une région séparatiste prorusse, après la présidentielle en Ossétie du Sud, un territoire sécessionniste de Géorgie, fin novembre. L’opposante Alla Djioeva y avait battu le favori de la Russie, Anatoli Bibilov. Mais les autorités locales ont annulé ce résultat et annoncé de nouvelles

élections en mars.

Ce nouveau désaveu électoral intervient au moment où le régime russe fait face à un mouvement de contestation sans précédent depuis douze ans contre la victoire du parti du pouvoir aux législatives du 4 décembre.

Une région sous perfusion russe

M. Chevchouk, un ancien policier entré en politique en 2000, a cependant fait campagne en insistant sur l’importance de la préservation des liens avec la Russie. La Transnistrie survit économiquement essentiellement grâce au soutien de la Russie, qui dispose sur place de troupes dites de maintien de la paix. Aucun pays au monde n’a reconnu l’indépendance de ce territoire de 555 000 habitants, coincé entre le fleuve Dniestr et l’Ukraine.

Le scrutin intervient quelques semaines après la tenue de négociations internationales sur la résolution du conflit entre la Moldavie et la Transnistrie: premiers pourparlers de ce type depuis 2006. Ces discussions dites “5+2” (Moldavie, Transnistrie, Russie, Ukraine et OSCE, ainsi que l’Union européenne et les Etats-Unis en tant qu’observateurs) visent à aboutir à un compromis: un Etat moldave unifié dans lequel la Transnistrie disposerait d’une large autonomie. Ce territoire à majorité russophone avait été rattaché à la Moldavie roumanophone sous Staline, lorsque l’Armée rouge a conquis ces territoires à la fin de la deuxième guerre mondiale.”

L'ONU investit 19,8 M \$ en Moldavie // Le Figaro. – 2011. – 24 febr.

În numărul din 24 februarie al ziarului francez *Le Figaro*, citim o informație despre o investiție a ONU în Moldova. Este vorba despre Fondul internațional de dezvoltare agricolă al ONU, care a investit 19,8 milioane de dolari pentru a stimula economia rurală în Republica Moldova și pentru eradicarea sărăciei de la țară. Proiectul respectiv de dezvoltare a fost semnat de președintele Fondului internațional de dezvoltare agricolă, Kanayo Nwanze, și ministrul agriculturii al Republicii Moldova Vasile Bumacov. Peste 30 mii de oameni ar fi

trebuit să beneficieze în urma acestui proiect.

“Le Fonds international du développement agricole (Fida) de l’ONU va investir 19,8 millions de dollars (14,37 M EUR) en Moldavie pour stimuler l’économie rurale et aider à éradiquer la pauvreté dans les campagnes, a annoncé jeudi l’organisation basée à Rome dans un communiqué.”

Ce projet de développement, qui s’élève à un montant total de 39,2 millions (28,44 M EUR) de dollars avec d’autres contributeurs, a été signé jeudi par le président du Fida

Kanayo Nwanze et le ministre moldave de l’Agriculture Vasile Bumacov. Le projet sera concentré sur “les besoins en développement des petites et micro-entreprises” et “aidera à obtenir une amélioration durable des revenus de quelques-uns des groupes les plus pauvres et les plus vulnérables dans les zones rurales”, a déclaré Abdelkarim Sma, directeur du programme du Fida en Moldavie, cité par le communiqué.

Au total, environ 37.000 personnes sont concernées par ce projet, selon le FIDA.”

MEDINA, MIGUEL. Les producteurs de Cahors protestent contre un “Cahor” moldave / Miguel Medina // L’Express. – 2011. – 30 iun.

Într-una din publicațiile franceze, *L’Express*, găsim o informație despre vinul moldovenesc și protestele legate de numele acestuia “Cahor”.

Este vorba despre vinul roșu din Moldova numit “Cahor”, care a fost descoperit la prestigiosul salon *Vinexpo* din Bordeaux și vinurile “Cahor” au fost remarcate imediat prin utilizarea frauduloasă a numelui lor, fapt prin care s-a alertat Institutul național al originii numelor.

În acest sens Maurin Berenger, președintele Sindicatului de protecție a vinurilor a subliniat că reluarea numelui unui titlu protejat pe o sticlă de vin este ilegală. Institutul național al numelor de origine a afirmat că vinul de la noi, “Cahor”, nu va putea să fie comercializat în Uniunea Europeană, sub sancțiuni, nici în țările care au acord de colaborare cu Institutul

Național al numelor de origine. Iar discuțiile cu țările din est, se afirmă în articol, sunt foarte dificile.

“La bouteille porte même une inscription en français, “vin special de desert”, peste le président du Syndicat de défense des vins de Cahors, Maurin Berenger, qui souligne que sur une bouteille de vin, la reprise du nom d’une appellation protégée est “illégale”.

“C’est le lot quotidien de toute les dénominations qui marchent, nous sommes scandalisés, mais il faut être pragmatique”, réagit le président du Syndicat de défense des vins de Cahors, qui attend un signe de l’INAO pour déposer une plainte.

L’Institut national des appellations d’origine a, d’ores et déjà, confirmé à M. Berenger que ce vin ne pouvait pas être commercialisé dans l’UE, sous peine de poursuites, ni dans les pays ayant des accords avec

l’INAO, comme les Etats-Unis.

Mais, les discussions avec les pays de l’est sont difficiles, avance Maurin Berenger, viticulteur à Grézels (Lot).

Les vins de Cahors ont également entamé une procédure pour “utilisation détournée de l’appellation Cahors” en Ukraine, où est produit un vin rouge nommé “Kagor”. C’est sous cette appellation que le Cahors était vendu en Russie, aux XVIIIe et XIXe siècle.

Chaque année, entre 170.000 et 200.000 hectolitres de Cahors, vin de cépage Malbec, sont produits dans le Lot. Les exportations représentent 15% du volume, notamment vers les Etats-Unis, le Canada, le Royaume-Uni et la Chine. Les pays d’Europe de l’est sont des marché émergents où ne sont écoulés que de petits volumes.”

Artiști basarabeni la București // Timpul. – 2011. – 30 mart.

Anul 2011 a fost marcat de un frumos eveniment cultural: o expoziție cu trei artiști plastici din Basarabia: Vitalie Butescu, Ștefan Coman și Vasile Sitari, la Galeriele de Artă din București. Expoziția a întrunit lucrările de nuduri ale celor trei autori sub titlul sugestiv *Culorile feminității*. Vernisajul, deschis de la 3 martie, a fost găzduit de Mihaela Dragomir, președinte Elite Art Club UNESCO și curatorul Mihai Plămădeală.

În prezentarea sa, Mihai Plămădeală a vorbit, de pe pozițiile unui cunoscător în domeniu, despre expoziție, concepția acesteia, pictori și particularitățile artei lor. Deoarece discursul este important și interesant, vom expune aici cuvintele frumoase spuse despre artiștii originari de la noi.

“Expoziția de grup *“Culorile Feminității”* reunește o serie de nuduri, reprezentări feminine și naturi statice, al căror numitor comun este “filtrul impresionist” aplicat actului lor de geneză. Legăturile cu pictura franceză de bună calitate a sfârșitului de secol XIX sunt moderate prin apelul la citate vizuale provenind din alte spații și perioade (mai recente).

Lucrările lui Vitalie Butescu, Ștefan Coman și Vasile Sitari din această expoziție sunt apropiate prin aspecte formale, dar se individualizează prin mijloace de expresie diferite. Stabilirea unor relații între tradiție și moder-

nităte în cadrul activității lor, cu balanța înclinată spre zona “clasică”, reprezintă rodul unor alegeri deliberate. Adoptarea pozițiilor academiste într-un secol al experimentelor și deconstrucțiilor este un rezultat parțial al inițierii lor în marea artă prin intermediul unei școli de bună calitate și a unor studii solide în domeniu. Nudul a fost și este un subiect apreciat deopotrivă de public și artiști. Dacă anatomia artistică reprezintă o provocare pentru creatorul de imagini, se poate spune că subiectul este unul periculos datorită posibilităților de intersectare sau chiar fuziuni cu alte zone decât cele ale esteticului. Eventuala componentă sexuală trebuie să fie implicită pentru marcarea polarității dintre artă și pornografie. În pictură, linia desenului are îndatorirea de a rămâne cumva fidelă realității, pentru ca forma rezultată să inspire încredere (să fie recognoscibilă), în timp culoarea are libertatea de a duce reprezentările în cele mai diverse direcții.

Experiențe (post) impresioniste ale secolului al XIX-lea au impus, prin forța unor modele viabile, ideea folosirii tonurilor nerealiste pentru pielea nudurilor, spre a se lua distanța potrivită de latura posibil decoltată a subiectului. Secolul XX, cu începerea de la cubism a extins aria licențelor utile în abordarea artistică a nudului. Două dintre direcțiile polare semnalate în abordarea contemporană a genului sunt latura comercială și apelul la abstract ori la modificarea intenționată a proporțiilor.

Elite Art Gallery optează pentru o expoziție de nuduri realizate în contemporaneitate, pe suporturi și în tehnici clasice (ulei pe pânză), într-un secol caracterizat de repere vizuale agresive, advertising și forme de expresie multimedia, considerând că arta transcende mijloacele de expresie ale momentelor istorice pe care le traversează.”

Ecouri ale acestui eveniment găsim în publicația românească *Timpul*, un articol pe care îl reproducem în cele ce urmează.

“O frumoasă expoziție colectivă, *„Culorile feminității”*, este găzduită la Galeriele de Artă ale Municipiului București.

Expoziția a trei artiști din Republica Moldova – Vitalie Butescu, Ștefan Coman și Vasile Sitari – este organizată de Elite Art Club UNESCO și îngrijită de criticul Mihai Plămădeală.

Doar primul dintre cei trei artiști era mai cunoscut la noi, fiind și membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România, și cu o expoziție personală deschisă în 2010-2011 la Palatul Parlamentului (Muzeul Național de Artă Contemporană), Galeria „Constantin Brâncuși”.

Vitalie Butescu este și cel mai tânăr dintre artiștii care expun acum la București. Ștefan Coman a mai avut o expoziție în România la Râmnicu Vâlcea, iar Vasile Si-

tari a participat tot în 2009 la Bienala Internațională de gravură contemporană „Iosif Iser”, la Ploiești.

A doua expoziție organizată de Elite Art sub acest generic, „Culorile feminității”, va rămâne deschisă la Elite Art Gallery până pe 27 martie.

Ar fi un act de curaj, dacă expoziția ar fi doar atât cât se prezintă la prima vedere, o bogată expoziție de nuduri, date fiind prudența, pudibonderia cu care expozițiile de artă au tratat genul de-a lungul timpului.

În realitate, avem și sculptură (un act de curaj în opinia mea), avem și naturi moarte (puține) și portrete feminine ori masculine cu modele mai mult ori mai puțin îmbrăcate, și chiar nudurile ce domină expoziția, în toate mărimile, sunt adesea voalate, învăluite într-un mister ce se traduce în cuvântul „Vis” din titlul mai multor lucrări, ori în titluri poetice precum „Dimineața pe Nistru” al lui Ștefan Coman.

Numitorul comun – aprecia curatorul expoziției – este „filtrul impresionist” aplicat actului de geneză a operelor.

Legăturile cu pictura franceză de bună calitate a sfârșitului de secol XIX sunt moderate prin apelul la citate vizuale provenind din alte spații și perioade mai recente.” (T. L.)

Vasile Sitari. Roza

Vitalie Butescu. Umbrela albastră

Victoria Anghelescu în publicația românească *Cotidianul* (din 5 martie 2011) a semnalat evenimentul discutat, vorbind despre expoziție și pictorii participanți. În cele ce urmează reproducem articolul autoarei pe marginea celor discutate.

“Trei artiști din Republica Moldova aduc, la acest început de martie, un omagiu feminității. Galeria Municipiului București etalează, sub titlul “Culorile feminității”, o selecție de nuduri, dar și câteva peisaje, flori și portrete de copii.

Aparținând aceleiași generații, formați prioritar în școala de la Chișinău, chiar dacă unul dintre ei a urmat apoi cursurile Universității de Artă din Cluj, Vitalie Butescu, Ștefan Coman și Vasile Sitari și-au îndreptat atenția spre arta impresionismului și postimpresionismului occidental, și ca tematică, și ca modalități de rezolvare picturală.

Cu diferențe mai ales cromatice, artiștii amintesc, prin punerea în pagină, prin tratarea nudului, de perioada interbelică românească, căreia îi adaugă, mai ales în cazul lui Vasile Sitari, un neoexpresionism temperat.

Interesant este modul de abordare a nudului, dintr-o perspectivă intelectuală, subiectu-i devenind, în majoritatea cazurilor, elementul, principal al compoziției, deposedat însă de senzualitatea pe care o presupune prin definiție. Situat între inaccesibil, ca în “Terasa”, confundat coloristic cu decorul, ca în “Nud cu evantai”, sau detașându-se, siluetă aluzivă, prin accesorii, de acesta, ca în “Umbrela albastră”, nudurile lui Vitalie Butescu

devin sugestii de atmosferă, aluzii vagi la seducție, prin accesoriile personajelor, expresie a unei eleganțe mondene prin poză. Spre deosebire de Vitalie Butescu, la Vasile Sitari nudul se detașează din mediul înconjurător, care redevine decor prin draperii, fețe de masă, flori. În plasa-rea în interior, artistul recurge la o cromatică predominant rece a carnației, la abdicări voite de la precizia anatomică și la alungiri ale formelor, într-o căutare a echilibrului compoziției. Elemente simbolice se constituie în sugestii senzuale, ca în cazul coliviei. Plasate în exterior, personajele se transformă în subiect cu tentă suprarealistă, prin ineditul punerii în pagină, prin pasărea prezentă pe capul femeii în "Dialog", prin peisajul sugerat, între interior și exterior, ca în "Vis". Mai cantonat în zona senzualului se dovedește Ștefan Coman, ale cărui femei în interior, surprinse în momente de abandon, sunt tratate într-o pastă densă.

Expoziția, chiar dacă este dominată de nuduri, propune privitorului și naturi statice, cu flori sau fructe, peisaje, câteva portrete, cum ar fi "Crina" și "Augustin" semnate de Ștefan Coman, sunt remarcabile prin puritatea figurilor, prin zonele largi de culori calde, prin luminozitatea obținută, după modelul impresionist, prin complementaritatea culorilor. Accente socio-politice sporadice, "Augustin I", copilul cu coif de clovn în culorile tricolorului, par cu totul deosebite în tematica expoziției. Mai convingătoare se dovedesc peisajele, lirice, tratate în peninsula rapidă ("Primăvara"), mai curând stare de spirit a artistului decât captare a unei imagini din realitate.

Expoziția "Culorile feminității" se detașează în peisajul plastic contemporan prin decizia artiștilor de a rămâne în zona "clasică" a picturii. Modernitatea lor transpare din modul de abordare a subiectelor, la distanță însă de experimentele vizuale actuale. Lipsesc, în același timp, ironia acidă, sarcasticul, revolta subtextuală întâlnite frecvent la pictorii contemporani care abordează zona figurativului. Lucrările expuse la Galeria Municipiului București sunt "pur și simplu" pictură care își asumă rolul de compoziție bidimensională menită să intre în casele oamenilor, să trăiască alături de ei "decorându-le" interioarele. Cei trei artiști revin la funcția tabloului, așa cum era ea stabilită încă de la începuturile acestei arte.

De aici, probabil, și plasarea nudurilor într-un context vizual "a-pasional". În introducerea catalogului expoziției, criticul Mihai Plămădeală, curatorul expoziției, se apleacă, de altfel, asupra acestui aspect, căutând parcă să îndepărteze de cei trei expozanți ideea oricărei intenții comerciale. "Dacă anatomia artistică reprezintă o provocare pentru creatorul de imagini, se poate spune că subiectul este unul periculos datorită posibilităților intersectări sau chiar fuziuni cu alte zone decât cele ale artei. Eventuala componentă sexuală a subiectului trebuie să fie implicită pentru marcarea polarității dintre artă și pornografie, cel puțin când acesta este abordat în medii clasice".

Interesantă afirmație într-o epocă în care artele vizu-

ale, și nu numai pictura, dar și teatrul, cinematograful sau dansul, și-au asumat conotația sexuală a nudului. Mai mult, diferența dintre artă și pornografie este dată, cel puțin în principiu, de calitatea estetică a reprezentării și nu de latura pudică a abordării subiectului. Și, din acest punct de vedere, operele din expoziția "Culorile feminității" rămân indiscutabil în zona artei. Autorii lor dovedesc o solidă stăpânire a științei picturale, un simț remarcabil al culorii, chiar dacă la unii dintre ei, cum ar fi Vasile Sitari, opțiunile nu par încă foarte clare, o rigoare a structurării compoziției.

Este, într-adevăr, un omagiu adus femeii, între mărtisor și 8 martie de către acest grup de artiști, încă puțin cunoscuți publicului bucureștean, cu excepția lui Vitalie Butescu, care a expus frecvent în Capitală în ultimii ani, dacă ar fi să amintim numai personala recentă de la Sala "Constantin Brâncuși".

Deoarece n-am mai vorbit despre acești artiști pe paginile almanahului nostru și sunt, poate, mai puțin cunoscuți de unii, vom oferi date generale despre fiecare în parte.

VITALIE BUTESCU

Vitalie Butescu, cel mai tânăr din treimea artiștilor care au format expoziția, este născut la 3 octombrie 1972 în or. Ștefan Vodă. La momentul de față trăiește și lucrează la București.

Este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova.

În 1990 a absolvit Colegiul de Arte Plastice "Alexandru Plămădeală" din Chișinău, secția pictură, clasa maestrului Sergiu Fusu.

În 1997 a devenit licențiat al Academiei de Arte "Ioan Andreescu" din Cluj-Napoca, lucrarea de licență fiind executată sub îndrumarea maestrului Ioan Nica.

În perioada 1996-1998 Vitalie Butescu a participat activ la expozițiile bienale organizate de UAP. A expus și în galerii private din Germania, Olanda, Belgia, Ungaria, Grecia, Japonia.

În martie 2005 a participat la ShopArt la Hotelul Sofitel, iar în iulie și august a participat la Tabăra Interna-

țională de Artă Plastică “Nicolae Grigorescu” Medgidia și la Tabăra Internațională de Artă Plastică Inter-Art Aiud. În septembrie a participat la cea de-a IV-a ediție a Atelierului de creație “Pictori peisagiști în grădina Palatului Cotroceni”, finalizat în perioada ianuarie-februarie 2006 cu o expoziție de grup.

În 2005 -2006 colaborează cu maestrul Bogdan Pietriș.

În august 2006 a participat la Tabăra Internațională de Artă Plastică Inter-Art Aiud, iar în decembrie la expoziția de grup “Ateliere Bogdan Pietriș”.

În luna mai 2007 a participat la cea de-a IV-a ediție a Taberei de Creație “Pictori de azi la Balcic”, finalizată cu o expoziție de grup “Pictori de azi la Balcic” la Institutul Bancar Român (iunie) și la Muzeul de Artă din Constanța (august).

Cu ocazia deschiderii Festivalului și Concursului Internațional “George Enescu” (1-22 sept. 2007), a fost selectat să participe cu lucrări la expoziția “Europa în sunet și culoare” (sala mare a Palatului).

În februarie 2008 a avut lucrări selectate la expoziția de grup “Balcic. Școala de la Marea Neagră” la Galeriile Arcade din Bistrița (5-25 februarie), iar în perioada 29 aprilie-4 mai a participat la Europ’Art Geneve International Art Fair, proiect continuat în luna mai cu o expoziție de grup “Elite Art Gallery @ Europ’Art 2008” la Galeria Artelor a Cercului Militar Național.

În iulie a participat la expoziția “O inimă cât o țară”, dedicată personalității Reginei Maria și moștenirii sale artistice, iar în septembrie a avut lucrări selectate la expoziția de grup “Culorile feminității”.

În septembrie 2009, cu ocazia Festivalului și Concursului Internațional “George Enescu”, a fost selectat să participe cu lucrări la expoziția organizată în foaierea sălii mari a Palatului.

În septembrie 2010, în cadrul manifestărilor dedicate împlinirii a 551 de ani de atestare documentară a orașului București, a fost selectat să participe cu lucrări la expoziția organizată la GAMB, iar în octombrie a participat cu lucrări la expoziția de grup prilejuită de încheierea ediției 2010 a proiectului “Pictori de azi la Balcic”.

Expoziții personale:

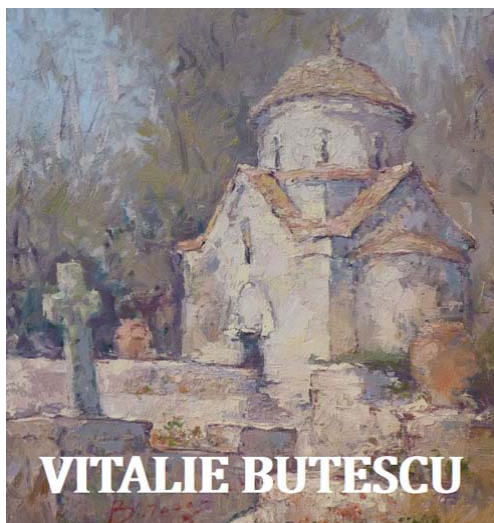
- 1997, septembrie – “Art” Gallery, Timișoara;
- 1997, decembrie – Galeria Bibliotecii Centrale Universitare, Cluj Napoca;
- 1998, decembrie – Art Gallery, Timișoara;
- 2005, februarie – Comisia Națională Română pentru UNESCO;
- 2005, mai – FRACCU, Paris (Franța) ;
- 2006, februarie – Comisia Națională Română pentru UNESCO;
- 2006, septembrie – Galeria Silva, Bușteni;

- 2006, noiembrie-decembrie – City Gallery, Botoșani;
- 2007, februarie – Art Jazz Club, București;
- 2007, martie – Galeria Artis, București;
- 2007, iulie – Galeria Artis, Muzeul Județean Olt, Slatina;
- 2007, octombrie – Ambasada SUA la Chișinău (Rep. Moldova);
- 2008, august – spațiul expozițional ACVAL, Ploiești;
- 2008, octombrie – Galeria Artis, Muzeul Județean Olt, Slatina;
- 2008, decembrie – Galeria Atelier Hanul cu Tei, București;
- 2009, martie – Galeria “Ana”, București;
- 2009, martie – Centrul Cultural Habitus, Sibiu;
- 2009, mai-iunie – Elite Art Gallery, București;
- 2009, septembrie – Primăria Municipiului București;
- 2009, octombrie-decembrie – Ceainăria “Green-tea”, București;
- 2009, noiembrie – Galeria Artis, Muzeul Județean Olt, Slatina;
- 2009, decembrie – Holul Ateneului Român;
- 2010, februarie – Galateca, BCU București;
- 2010, iunie – Muzeul Județean de Artă Prahova “Ion Ionescu Quintus” ;
- 2010, decembrie – Sala Brâncuși, Palatul Parlamentului;
- 2011, februarie – Galeriile de Artă ale Municipiului București;
- 2011, martie – Galeria Artis, Muzeul Județean Olt, Slatina;
- 2011, aprilie – Holul Ateneului Român;
- 2011, septembrie – Galeriile SCITART, București;
- 2011, decembrie – Art Gallery, București;

Pictorul are lucrări în colecții particulare din România, Germania, Olanda, Belgia, Ungaria, Grecia, Slovenia, Japonia, Marea Britanie, SUA, precum și în muzee de artă contemporană din București – Cotroceni, Aiud, Medgidia, Constanța, Slatina.

Marius Tița l-a caracterizat astfel pe Vitalie Butescu: *“Artist de mare stăpânire a construcției și a modelajului cromatic, Vitalie Butescu este un pictor care își probează din plin maturitatea artistică atinsă și o sobrietate specială, care dă o notă solidă receptării sale. Fapt pe care îl propune expoziția vernisată marți, 3 martie, la Galeria ANA.”*

Vom stăruii în special asupra expozițiilor pe care le-a avut artistul în 2011.

Pe acest afiș se anunță Vernisajul Expoziției de pictură a artistului Vitalie Butescu la Villa Rodizio pe 9 decembrie. Tot aici a fost invitat să expună și pictorul George Savu. A prezentat Marius Tița. Evenimentul a fost însoțit de prezentarea albumului “Balcic by Butescu”.

VITALIE BUTESCU

Decembrie 2011

Vernisaj: miercuri, 30 noiembrie 2011, ora 17.00

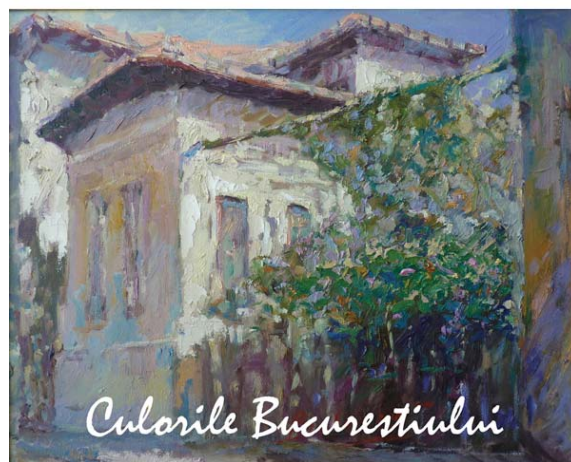
sediul UZINEXPORT, bd Iancu de Hunedoara, nr. 8, bl H3, etaj 7
Program: luni-vineri 9.00 - 17.30, sambata 10.00-14.00, Contact artist: 0726 117 293

Un alt eveniment a fost alt vernisaj al expoziției de pictură al pictorului, ce a avut loc la 30 noiembrie. Vernisajul a avut loc la U Art Gallery din București (sediul UZINEXPORT, bd. Iancu de Hunedoara nr.8). La expoziție au fost expuse în special peisaje urbane și imagini din Balcic.

SCITART

vă invită în perioada 06.09.2011-30.09.2011 la

Vitalie Butescu

Program:

Marti - Sambata de la 11:00 la 19:00

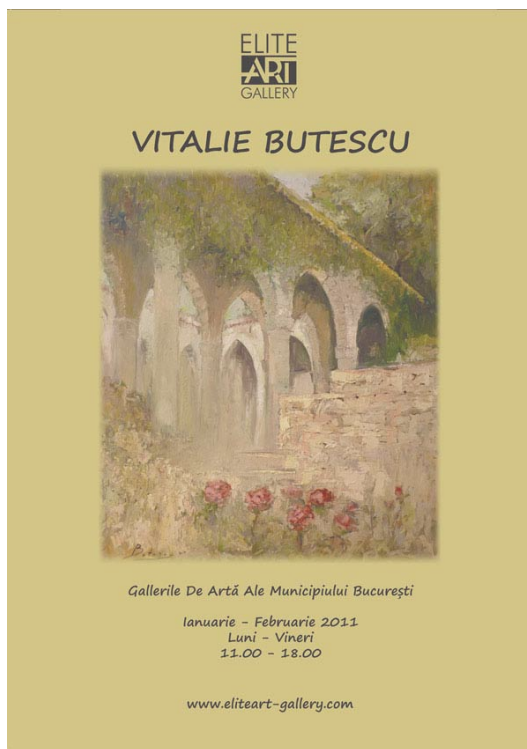
Eveniment organizat în parteneriat cu Teatrul de Revistă “Constantin Tănase”

SAPTESERI și **SCIT**

La 6 septembrie a avut loc vernisajul expoziției de pictură, numită “Culorile Bucureștiului”. Evenimentul a fost organizat în parteneriat cu Teatrul de Revistă “Constantin Tănase” și SCIT, și a avut loc la **Galeriile SCITART**, Calea Victoriei nr. 33. Prezentator a fost Marius Tița.

Pe 31 martie a avut loc deschiderea expoziției de pictură „Axis Mundi”, organizată de Elite Art Club UNESCO și Elite Art Gallery la Galerile de Artă ale Municipiului București, din strada Academiei nr. 15. De această dată a fost o expoziție de grup, la care au participat, pe lângă Vitalie Butescu, următorii pictori: Ion Lazăr, Cozmin Movila, Marilena Murariu, Doina Mihăilescu, George Mircea, Mihai Sârbulescu, Ana Ruxandra Ilfoveanu, Angela Tomaselli.

Curator a fost Mihai Plămădeală.

În ianuarie a avut loc inaugurarea expoziției personale a lui Vitalie Butescu la *Galeriile de Artă ale Municipiului București* din strada Academiei nr. 15. Expoziția a fost organizată de Elite Art Club UNESCO. Aceasta a reprezentat peisaje urbane, cu edificii emblematice, colțuri de natură, mănăstiri, biserici și case de la țară. Un loc aparte îl ocupă **Balcicul**. Pe lângă importantele clădiri din Balcic (castelul „Cuibul liniștit”, vilele parcului regal, capela Stella Maris), pictorul a adus în atenția publicului case, minarete și golfuri din celebrele mahalale ale Balcicului, acum ignorate sau date uitării.

Vitalie Butescu și-a mai expus lucrările, peste 150, în luna ianuarie a lui 2011, la Sala „Constantin Brâncuși” a Palatului Parlamentului, București. Este interesant evenimentul căruia i-a fost dedicată expoziția menționată. Vorba e că în ziua de 11 ianuarie, calendarul ortodox marchează sărbătorirea Cuviosului Vitalie. Cu această ocazie, pictorul Vitalie Butescu a invitat publicul la o întâlnire inedită. Prin expoziția aceasta organizatorii și-au propus să inițieze și să dezvolte un dialog cu jurnaliști, artiști, oameni de cultură, iubitori de artă, colecționari de artă, cunoscători etc.

ȘTEFAN COMAN

Ștefan Coman s-a născut pe 6 ianuarie 1964 în satul Haragiș, raionul Cantemir. Practică pictura de șevalet, grafică, sculptură.

Începând din 1978, studiază la Școala de Pictură pentru copii din Hâncești, iar între 1985 și 1989 îl găsim la Colegiul de Arte Plastice „I. Repin” din Chișinău. Este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova și deținător al

Premiului „N. N. Tonitza” al Uniunii Artiștilor Plastici din România. A avut numeroase expoziții în Republica Moldova, Italia, Ucraina, România, Germania și Rusia. Lucrările sale se regăsesc în colecții particulare din SUA, Canada, Italia, Franța, Danemarca, Olanda, Grecia și Moldova.

La momentul de față trăiește și lucrează la Chișinău.

Din 2005 este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova și deținător al Premiului „N. N. Tonitza”, Uniunea Artiștilor Plastici din România.

Tabere de creație:

începând cu 1994, de două ori pe an în România și Ucraina;

2006 – Germania;

2007 – Nepal, India;

2008 – Cuba, Italia;

Lucrări în colecții particulare:

Moldova, SUA, Canada, Italia, Franța, Danemarca, Olanda, Grecia.

Expoziții personale:

- 2011 – Bruxelles, Belgia;
- 2009 – Sala UAP, Lvov, Ucraina;
- 1999 – Reprezentanța Permanentă a FMI în Moldova, Chișinău (personală);
- 1989 – Centrul Cultural al Moldovei la Moscova, Rusia.

Expoziții de grup:

- 2011 – Galeria Cozia, Hamme, Belgia;
- 2010 – Giardini Naxos, Italia;
- 2009 – Râmnicu Vâlcea, România;
- 2007 – Hannover, Germania;
- 2006 – Münster, Germania;
- 2006 – Simpoziul de Artă în Germania;
- 2005 – Expoziție a Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova;
- 2004 – Bârlad, România;
- 2004 – Saloanele Moldovei, Chișinău-Bacău;
- 2004 – Expoziția “Venti dell’est”, Italia;
- 2006 – Expoziție de primăvară a Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova;
- 2003 – Saloanele Moldovei, Bacău, România;
- 2002 – Boat Galleria d’Arte, Italia;
- 2002 – Palazzo Tornielli di Borgomanero, Italia;
- 2002 – Expoziție de primăvară a Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova;
- 2002 – Expoziție de vară a Uniunii Artiștilor Plastici Moldova;
- 2002 – Limba Noastră, UAP, Moldova;
- 2002 – Saloanele Moldovei, Chișinău-Bacău;
- 2002 – “Pittori Russi e Moldavi”, Italia;
- 1997 – Novara, Italia;
- 1994 – Câmpulung-Moldovenesc, România;
- 1994 – Novara, Italia;
- 1992 – Odessa, Ucraina;
- 1990 – Moscova, Rusia;
- 1988 – Casa Scriitorilor, Chișinău, Republica Moldova.

Mihai Plămădeală l-a caracterizat astfel pe Ștefan Coman:

“Lucrările lui Ștefan Coman recomandă un pictor al planurilor și hașurilor. Subiectele sale trec de multe ori în subsidiar, lăsând locul principal alegerilor artistice; par simple pretexte pentru exprimarea în domeniul vizual. Deși stăpânește tehnica portretului, artistul tinde să renunțe la aceasta în construirea chipurilor, în favoarea unui geometrism schematic.

O altă caracteristică a artistului este alternanța între definit și non definit, la nivel de forme. Relațiile între plin și gol, accente orizontale și verticale (incluse în geometrii) sau forme închise și deschise, susțin ritmul, care este indispensabil lucrărilor. Acestea prezintă subiecte statice, momente răpite definitiv și irevocabil dintr-o desfășurare mai largă în timp a unor evenimente. Pictura lui Coman pare să respingă existența unui “înainte” sau “după”.

Nu în ultimul rând, lucrările mizează semnificativ pe culori complementare, care oferă rezolvările finale, une-

ori în relație cu o altă culoare dominantă. Cam aceasta este zona în care se manifestă căutările și experimentele artistului.”

VASILE SITARI

Vasile Sitari este născut la 1 februarie 1971 în Tabani, raionul Briceni. Între anii 1986 și 1990 își urmează studiile la Colegiul Republican de Arte Plastice “A. Plămădeală”, Chișinău. După care, în perioada 1990-1996, studiază la Institutul de Stat al Artelor, Facultatea de Arte Plastice, Catedra Grafică.

Trăiește și lucrează la Chișinău.

Estemembru U.A.P., lector superior la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Expoziții de grup:

- 1993 – Budapesta (Ungaria);
 - 1994 – Bienala de grafică “Cuprum” (Polonia);
 - 1995 – Expoziție internațională de gravură Yokohama (Japonia);
 - 1996 – Expoziție de Ex-libris “M. Eminescu”, Baia Mare (România);
 - 1997 – Expoziție de Ex-libris, (Cehia)
 - 1998 – Expoziția Internațională de Gravură “Cuprum” (Polonia)
 - 1999 – Expoziție de Ex-libris “Petre Andrei”, Brăila (România);
 - 2000 – Expoziția Hotel “Dacia”;
 - 2001 – Expoziția Internațională Haifa (Israel);
 - 2002 – Expoziția de Gravură “Cuprum” (Polonia);
 - 2003 – Expoziție de gravură (Polonia);
 - 2004 – Expoziție de Ex-libris Metz (Franța);
 - 2005 – Expoziție Grafică Contemporană U.A.P;
 - 2006 – Bienala de gravură (grafică mică), Cluj (România);
 - 2007 – Expoziția “M. Eminescu”, Centrul Cultural “M. Eminescu”;
 - 2008 – Saloanele Moldovei, Chișinău-Bacău;
 - 2009 – Bienala Internațională de Gravură Contemporană „Iosif Iser”, Ploiești, România;
 - 2010 – Expoziția de pictură, Castiglione di Sicilia, Italia;
 - 2010 – Tabăra de creație. Râmnicu Vâlcea, România;
 - 2011 – Expoziția de pictură, Hamme, Belgia.
- Lucrări în colecțiile particulare:**
- SUA, Germania, România, Moldova, Rusia, Franța, Italia, Polonia, Japonia.
- Lucrări în colecția Muzeului Național de Arte din Republica Moldova.
- Lucrări în colecția Muzeului Național de Arte din Kaliningrad, Rusia.

Valentina Naforniță – basarabeanca care a cucerit Londra

Valentina Naforniță, pământeanca noastră de la Glodeni, în vârstă de doar 24 de ani, e cea care a câștigat Marele Premiu la prestigiosul Concurs *BBC Singer of the World 2011* desfășurat la Londra.

Amintim, că acesta este unul din cele mai importante concursuri de canto clasic din lume. Concursul s-a încheiat pe 19 iunie cu un concert al finaliștilor, ce a avut loc la St. David's Hall din Cardiff. După cum am menționat, învingătoarea competiției a devenit Valentina Naforniță, soprană din țara noastră, câștigând nu doar înaltul titlu de câștigător, ci și o susținere financiară binemeritată, în valoare de 15.000 de lire sterline.

„Valentina Naforniță a reușit un recital excepțional, dovedind calități native deosebite, dar și o evidentă migală în realizarea actului artistic, care, desigur, provine dintr-o muncă asiduă. Vocea strălucitoare și egală pe toată întinderea sa a fost dublată de o sensibilitate ieșită din comun, naturalețe, dar și de un rar talent actoricesc. Un asemenea talent ca cel pe care îl posedă soprana Valentina Naforniță este un lucru rar și, de aceea, extrem de prețios”. (Adriana Nițu, Radio România Muzical, citată de Irina Nechit)

Pe lângă faptul că a cucerit Marele Premiu al Concursului internațional de muzică clasică, cântă-

reața de la noi a obținut totodată și premiul publicului, în urma voturilor exprimate de telespectatori și ascultătorii de la radio din Marea Britanie. Și premiul publicului a reprezentat o recompensă bănească, de 2.000 de lire sterline.

Valentina Naforniță a cântat alături de finaliștii Meeta Raval (Marea Britanie), Olysy Petrova (Rusia), Hye Jung Lee (Coreea de Sud), Andrei Bondarenko (Ucraina). Soprana noastră a cântat după un program format din arii de Gaetano Donizetti, Antonin Dvorak și Charles Gounod.

Juriul a avut drept membri: cântăreața Kiri Te Kanawa; dirijorul rus, Aleksandr, Polianichko; directorul artistic al Operei din Palermo, Lorenzo Mariani; mezzo-soprana, Marilyn Horne; tenorul, Dennis O'Neill și baritonul Hakan Hagegard.

Deoarece este tânără, deci nu prea cunoscută celor mai mulți, vom prezenta cele mai importante date despre Valentina Naforniță, pentru a face cunoștință cu cea care a cucerit juriul și publicul prin talentul său într-un concurs atât de important și a dus faima țării departe de hotarele meleagului nostru.

Valentina Naforniță, care a devenit mai târziu soprană, s-a născut la 10 iunie 1987 în Cuhnești, sat din raionul Glodeni. A cântat din fragedă copilărie, de la trei ani, vârstă la care nici nu se ține minte. Talentul îi vine de la părinți, care, chiar dacă nu au fost cântăreți de meserie, la ambii le-a plăcut cântecul, iar în casa lor au cântat întotdeauna. Valentina, împreună cu sora sa a cântat în corul bisericii din sat. Aici a cântat până a plecat din sat. A absolvit Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga” din Chișinău, la secția canto academic, colegiul rezervându-i acestei specialități doar un loc sau două pe an. De fapt, inițial, a vrut

să fie cântăreață de muzică de estradă. Dar, așa cum la acel moment colegiul nu avea această specialitate, a ales canto clasic, gen de muzică pe care, în scurt timp l-a îndrăgit și s-a văzut cântând doar muzică de operă. Studiile și le-a făcut în clasa interpretei Margareta Ivanuș. După absolvirea Colegiului de Muzică, Valentina Naforniță și-a urmat studiile la Universitatea Națională de Muzică din București, secția canto, la soprana Maria Slătinaru-Nistor.

Până la prestigiosul concurs din Marea Britanie, Valentina Naforniță a susținut concerte pe scenele Filarmonicii Naționale, a Teatrului de Operă și Balet din Chișinău, precum și la Ateneul Român. Este Laureată a concursurilor *Hariclea Darclee*, *Mihail Jora*, *Marțian Negrea* din România.

La începutul anului 2011 a dat o audiție la Opera din București și a fost invitată să cânte la spectacolul de operă „Don Pasquale” de G. Donizetti. Astfel, în prezent, soprana este solistă a Operei Naționale din București.

La sfârșitul anului 2011 Valentina Naforniță a plecat la Viena – are un contract de un an la Opera de Stat din Viena (Wiener Staatsoper).

Deși e tânără și apare de câțiva ani pe scenele profesioniste, Valentina Naforniță, a fost apreciată în surse mass-media de jurnaliști și oameni de cultură.

Astfel, la 20 iunie 2011 la postul de radio BBC a fost difuzată o emisiune la care s-a vorbit despre soprana noastră, Valentina Naforniță, și performanțele sale.

Ceea ce a fost adus în atenția publicului despre cântăreața din Republica Moldova sunt date generale, expuse deja supra. Adică: soprana Valentina Naforniță din Moldova a câștigat la Singer BBC Cardiff 2011. A câștigat, la fel, premiul publicului, votată de ascultă-

tori și telespectatori. Premiul mare a valorat 15.000 de lire sterline.

Pentru concurs au fost audiați șase sute de cântăreți de operă. Douăzeci din aceștia au participat la concursul de la Londra. Evenimentul a fost înființat în 1983 de către BBC Țara Galilor. Printre câștigătorii concursurilor anterioare au fost Karita Mattila, Dmitri Hvorostovsky și Ekaterina Scherbachenko.

“Soprano Valentina Naforntita from Moldova has triumphed in the BBC Cardiff Singer of the World 2011 competition.

The 24-year-old also won the audience prize, voted for by listeners and TV viewers.

She was among five finalists performing before a jury at St David’s Hall in Cardiff on Sunday.

Afterwards, the singer said: “I am

so happy, I feel I’m in heaven right now. It is everything to me.”

Meeta Raval from England, Olesya Petrova from Russia, Hye Jung Lee from South Korea and Andrei Bondarenko from Ukraine also competed for the £15,000 main prize.

Baritone Bondarenko was the winner of the international competition’s second award, the Song prize, on Friday in which Naforntita also sang.

Naforntita performed a programme of composers Donizetti, Dvorak and Gounod to win over the panel of judges.

The judges for the competition included Dame Kiri Te Kanawa, Russian-born conductor Alexander Polianichko, Lorenzo Mariani, the artistic director at Palermo Opera House in Italy, mezzo-soprano Marilyn Horne, tenor Dennis O’Neill

and baritone Hakan Hagegard.

As well as the main prize, the audience prize of £2,000 was also awarded to Ms Naforntita.

It is chosen by a public telephone vote and has been renamed the Dame Joan Sutherland Audience Prize in honour of the soprano’s long association with the competition.

Dame Joan was the patron of the competition until her death last year.

Six hundred opera and concert singers auditioned for a place in the competition.

Twenty singers from around the world took part in the week-long biennial contest last week.

The event was established in 1983 by BBC Cymru Wales. Past winners include Karita Mattila, Dmitri Hvorostovsky and Ekaterina Scherbachenko.”

EVANS, RIAN. Cardiff Singer of the World / Rian Evans // The Guardian. – 2011. – 20 iun.

Materialele care urmează sunt articole din periodicele de peste hotarele țării, inclusiv din sursele românești, în care este vorba despre soprana de origine basarabeană, Valentina Naforntiță, mai cu seamă despre Domnia-Sa în calitate de câștigătoare a Concursului de muzică de operă de la Londra, BBC Singer of the World 2011.

Ziarul *The Guardian* scrie despre evenimentul cultural ce a avut loc în iunie 2011, Concursul BBC Singer of the World 2011, participanți, câștigător. Așa cum consemnează autorul articolului respectiv, concursul despre care vorbim a scos la iveală niște voci uimitoare, a avut o finală dintre cele mai bune și, în general, a fost un spectacol glorios. Despre soprana de la noi se menționează, că a fost cel mai tânăr concurent și a câștigat premiul publicului. Autorul o caracterizează pe Valentina Naforntiță drept „o stea în devenire”, dar a fost mai puțin previzibilă la câștigarea premiu-

lui din partea juriului.

Reproducem în întregime articolul din ziarul englez.

“Cardiff’s week-long competition produced some amazing voices and a final worthy of the best. Testimony to a glorious performance in her earlier concert round, Moldovan soprano Valentina Naforntita, at 24 the youngest competitor, won the audience prize. She is clearly a star in the making, but emerging as winner of the main jury prize was less predictable.

The velvet richness of Olesya Petrova’s mezzo is a voice the operatic world needs more urgently, and both the authenticity of her Rimsky-Korsakov aria and intensely vivid Verdi showed her to be a great prospect. The lovely lyric baritone of Ukrainian Andrei Bondarenko, also 24, was even more assured and aristocratic of tone in Prince Yeletsky’s aria from Tchaikovsky’s Queen of Spades. He has comedic gifts, too, but imprinted on the memory will be

his elegant Korngold aria from Die tote Stadt earlier in the week, as well as the Schumann and Sviridov which won him the Song Prize. Such departures from conventional competition fare were much appreciated and, significantly, the South Korean Hye Jung Lee’s stratospheric soprano delivering I Am the Wife of Mao Tse-tung from John Adams’s Nixon in China saw the hall erupt with delight. Her form in the final couldn’t quite match that.

Soprano Meeta Raval, representing England, proved a fearlessly dramatic and accomplished performer. She should also go far. Yet Naforntita’s quietly charismatic presence, her natural vibrancy, together with the silver gleam at the top of the voice, was evident enough in Regnava nel silenzio from Donizetti’s Lucia di Lammermoor. That she should come through the tiredness barrier with poise suggests an underlying stamina ultimately essential to realising her formidable potential.”

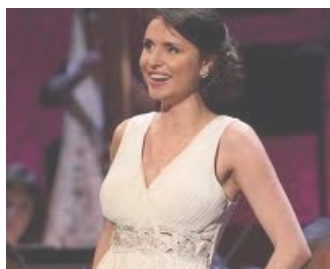
CHRISTIANSEN, RUPERT. BBC Cardiff singer of the world, St David's Hall, Cardiff / Rupert Christiansen // The Telegraph. – 2011. – 20 iun.

În ziarul britanic *The Telegraph* din 20 iunie citim, la fel, o informație privitoare la concursul de la Londra. De aici aflăm că acesta a fost un spectacol interesant și variat și în ceea ce privește muzica, și referitor la interpreți, inclusiv și Valentina Naforniță care este încă studentă la București.

Trecând în revistă capacitățile celorlalți participanți, autorul evaluează și talentul câștigătoarei: voce fină, delicată, prestație cuceritoare. Vocea sa este de o culoare frumoasă, inspirând surprinzător încredere, și, deși a lansat în Lucia de Lammermoor, actul 1 o „arie destul de plată”, a fost clar, din harul ei, că ea are un potențial enorm.

Reproducem în cele ce urmează articolul.

“The final of this year’s BBC Cardiff Singer of the World offered an interestingly varied line-up: Meeta Raval, an English lyric soprano of Indian parentage and a former head chorister of Wells Cathedral School; Hye-Jung Lee, a Korean coloratura trained in Germany and the US; Olesya Petrova, a very Russian-sounding Russian mezzo; Andrei

Bondarenko, a Ukrainian baritone already snapped up by Salzburg and Glyndebourne; and Valentina Nafornița, a 24-year-old from Moldova, still a student in Bucharest and, on paper, the rank outsider.

Two of the five weren’t really contenders. Raval looked dreadfully nervous and sang much better in the heat than she did here: her programme of Verdi, Puccini and Strauss was not well-balanced. Hye-Jung Lee sounded tight, hard and joyless in a Handel aria, and although she opened up a bit in Ophelia’s Mad Scene from Thomas’s Hamlet, she messed up its climax, poor thing. I was reliably informed that, like Raval, she was much stronger in the heats.

Petrova delivered a more confident performance, producing tone

of warm purple plush based on a strong technique with exceptional breath control. Santuzza’s aria from Cavalleria rusticana was done with panache but no excess ham, and Carmen’s “Habanera” was nicely sinuous, despite some odd French.

Then came Bondarenko (who earlier in the week had been awarded the Song Prize), and I thought he would walk away with it. He’s a bit of a lad, raffishly charming and handsome, and very musical, too. Even if his lower register is still immature, he romped through Guglielmo’s tricky “alternate” aria from Così, spun a seamless legato through Posa’s death throes from Don Carlo and kept his cool through Don Giovanni’s killer “champagne” aria. The others might as well go home.

But finally in walked Nafornița – frail, slender and winsome. Hers is a voice with a beautiful Burgundy colour crowned by a surprisingly confident top, and although she launched into Lucia di Lammermoor’s Act 1 aria rather flat, it soon became clear from her heartfelt grace that she has enormous potential.”

PELE, ALEXANDRA. O tânără moldoveancă a câștigat unul dintre cele mai mari concursuri pentru cântăreții de operă din lume / Alexandra Pele // Gândul. – 2011. – 21 iun.

Și în ziarul românesc *Gândul*, autoarea Alexandra Pele, scrie despre basarabeanca câștigătoare a prestigiosului concurs, Valentina Naforniță, de această dată informațiile fiind mai detaliate și mai ample.

Oferim spre lectură articolul din publicația de peste Prut.

“Soprana Valentina Naforniță, marea câștigătoare a competiției

BBC Cardiff Singer of the World 2011, va pleca anul viitor la Opera de Stat din Viena, pentru un stagiu de un an. Tânăra în vârstă de 24 de ani care a venit la studii în România a câștigat atât premiul juriului, în valoare de 15.000 de lire, precum și votul publicului în cadrul uneia dintre cele mai prestigioase competiții de profil din lume.

Valentina a povestit pentru “Gândul” cum a ajuns în finală, de ce a ales să urmeze Conservatorul din București, dar și despre contractul semnat cu Wiener Staatsoper, una dintre cele mai importante case de operă din lume.

Tănăra spune că a ajuns din întâmplare la preselecțiile naționale ale concursului. “Trebuia să încerc”,

povestește ea. Comisia care poate alege câte un singur membru din fiecare țară a întrebă-o dacă are cetățenie, iar ea a recunoscut că nu este, oficial, româncă. Așa a ajuns să reprezinte Republica Moldova.

În ianuarie, când a aflat că pleacă în Țara Galilor, Valentina s-a pus pe treabă. Îndrumată de profesoara Eleonora Enăchescu, fostă solistă a Operei Naționale din București, a muncit intens, timp de cinci luni, pentru a se prezenta onorabil în fața juriului. Au ales împreună repertoriul, iar în urmă cu două săptămâni a plecat în Marea Britanie pentru a debuta la prima ei competiție internațională. "Am fost foarte bine primiți", spune tânăra. Organizatorii de la Cardiff s-au ocupat de tot, de la machiaj și costume până la planificarea repetițiilor și a aparițiilor din presă. "Ne-am simțit ca niște adevărați artiști", spune ea.

Valentina a fost onorată să cânte pe scena Saint David's Hall care are o acustică impecabilă și unde au fost descoperiți numeroși muzicieni de operă din lume, precum

Karita Mattila, Dmitri Hvorostovsky și Ekaterina Scherbachenko. Competiția patronată de BBC este o adevărată rampă de lansare pentru tinerii, care termină facultăți de profil, dar cărora le este greu să se orienteze mai apoi. Cătălin Ionescu Arbore, directorul Operei Naționale din București, spune că o știe pe Valentina. "Am remarcat-o mai demult", a declarat el pentru "Gândul". Arbore este de părere că absolvenții de la Conservator, chiar și cei talentați, nu sunt foarte pregătiți atunci când vine vorba despre interpretarea unui rol, lucru necesar dacă visezi să cânti pe scena unei opere de renume. "Pentru o audiție trebuie pregătit un rol cap-coadă", a explicat el.

Valentina spune, că s-a prezentat la o astfel de audiție unde i s-a spus că va fi luată în considerare. Ulterior, s-au făcut niște modificări, iar piesa în care ar fi trebuit să cânte primăvara aceasta a fost anulată. "Ar fi fost o onoare foarte mare pentru mine", spune tânăra care se gândește acum la viitorul din Austria. Înainte de Cardiff, ea a plecat

la Viena, unde a concurat pentru un stagiul de un an, oferit de Wiener Staatsoper. Vocea ei deosebită a fost apreciată de austrieci, iar soprana s-a întors cu un contract pe care îl va onora anul viitor, după ce termină cursurile masteratului pe care l-a început tot la București.

"În această meserie nu poți fi legat de un anumit loc. Trebuie să îți iei casa cu tine", povestește Valentina. Ea a plecat din Chișinău după ce a absolvit Liceul de Muzică "Ciprian Porumbescu", secția canto. A ales Bucureștiul pentru că a simțit că va avea mai multe posibilități în România decât acasă. Primise burse și a plecat de acasă cu gândul de a-și urma destinul, își amintește ea. "Contează să-ți placă, să-ți ofere satisfacții și să studiezi mult", crede soprana. Cât despre bani, Valentina spune că, dacă ajungi bun, te poți descurca. Este convinsă că se poate și în România, chiar dacă efortul este poate mai mare. "Este greu, dar poți participa la concursuri, poți avea mai multe proiecte și reușești cumva", conchide ea pe un ton optimist."

Valentina Naforniță, soprana premiată la Cardiff // Ziarul românesc. – 2011. – 1 iul.

Despre soprana de la noi citim și pe paginile ziarului din România, Ziarul românesc.

"Soprana Valentina Naforniță din Republica Moldova a câștigat la Cardiff, săptămâna trecută, premiul pentru cea mai bună soprană. "Sunt atât de fericită. Înseamnă totul pentru mine", a spus Valentina. În vârstă de 24 de ani, soprana a încântat audiența, conform BBC, cu un recital din Donizetti, Dvorak și Gounod.

Decizia juriului, formată din muzicieni din toată lumea, a fost anunțată de John Fisher, fostul director al Operei din Țara Galilor (Wales). Marea soprană Kiri Te Kanawa, care a patronat competiția de la Cardiff, i-a înmănat Valentinei trofeul și un premiu de 15.000 de lire. "Ținuta interpretării a fost foarte înaltă, iar vocile interpreților, diverse", a spus ea. Finala competiției de la Cardiff, care a durat o săptămână a constat într-un concert în care fiecare dintre cei selectați a prezen-

tat propriul repertoriu, acompaniat de Orchestra națională a Țării Galilor. 600 de interpreți s-au înscris în competiție, iar în finală s-au calificat 20. Valentina Naforniță a concurat pentru titlu cu Meeta Raval, Marea Britanie, Olesya Petrova, Rusia, Hye Jung lee, Coreea de Sud și Andrei Bondarenko, Ucraina.

Valentina Naforniță a câștigat premiul Orange pentru tinerii muzicieni în 2009 și premiul Concursului Hariclea Darclee, în 2010."

Povestea Valentinei Naforniță, româncă ce a uimit lumea cu vocea sa

La postul de televiziune din România, Antena 3, pe 26 iulie a fost difuzată o emisiune al cărei subiect a fost Valentina Naforniță. Ceea ce a fost oferit publicului în

cadru emisiunii, reproducem în cele ce urmează.

"Basarabeanca ce a câștigat Marele Premiu al concursului BBC Cardiff Singer of the World și a ui-

mit întreaga lume cu vocea sa, Valentina Naforniță, a vorbit la Sineteza Zilei despre viața ei. O poveste emoționantă a unui mare român necunoscut de ai săi.

Valentina a povestit despre bucuria imensă pe care a simțit-o în timpul prestigiosului concurs, dar și despre viața ei. „M-am bucurat foarte mult și a fost onorant să mă aflu acolo, printre vedetele internaționale”.

Tânăra a dezvăluit câteva informații referitoare la viața ei și la cariera muzicală. „M-am născut în

Glodeni, în Republica Moldova. Am urmat cariera de muzician de mică. Primul meu concurs oficial a fost la vârsta de cinci ani. Apoi am urmat vioara, opt ani, și după aceea, Colegiul de Muzică Ștefan Neaga din Chișinău”.

„Nimeni din familia mea nu a făcut muzică, dar probabil a fost în sânge, pentru că părinții mei sunt

foarte talentați. (...) Tatăl meu a fost inspector vamal și mama mea lucrează la grădiniță”.

Valentina a vorbit și despre planurile sale de viitor. „Deja am un contract la Opera din Viena. Am obținut acest contract înainte de concurs”, a declarat tânăra de 24 de ani.”

SOLOMON, TATIANA. Soprana Valentina Naforniță a câștigat concursul BBC Singer of the World / Tatiana Solomon // Libertatea. – 2011. – 20 iun.

În ziarul românesc *Libertatea*, la fel, citim o informație despre Valentina Naforniță, pe care îl reproducem.

“Soprana Valentina Naforniță, în vârstă de 24 de ani a câștigat, ieri seară, una dintre cele mai importante competiții din lume destinate interpreților de muzică clasică, BBC Singer Of The World.

Premiul câștigat de Valentina este în valoare de 15.000 de lire sterline. Soprana din Republica Moldova a mai obținut și premiul publicului în valoare de 2.000 de lire sterline. Finala concursului a avut loc la St

David's Hall, Cardiff. Alături de Valentina Naforniță, au mai urcat pe aceeași scenă nume importante: soprana Meeta Raval din Anglia, mezzo-soprana Olesia Petrova, Rusia, Hye Jung Lee din Coreea de Sud și baritonul Andrei Bondarenko din Ucraina. “Sunt atât de fericită, mă simt ca și cum aș fi în rai acum. Înseamnă totul pentru mine”, a spus artista după concurs pentru BBC.

Soprana s-a numărat printre cei 600 de candidați care au participat la preselecție și a fost aleasă alături de alți 19 concurenți să se întrecă timp de o săptămână în această prestigioasă competiție. Un record

asemănător, două premii la această festivitate aparține lui Marius Brențiu, fratele lui Horia Brențiu, care a câștigat în 2001 Concursul Singer Of the World și Singer of the Year. Înainte să devină cântăreață de operă, Valentina Naforniță a cântat muzică pop. Ea s-a născut peste Prut și este absolventă a Colegiului de Muzică “Ștefan Neaga” din Chișinău. A urmat cursuri la secția de canto din cadrul Universității Naționale de Muzică din București, fiind studentă a vestitei soprane Maria Slăntinaru-Nistor. În prezent, Valentina este solistă a Operei Naționale din București.”

GORGAN, ALEXANDRA. Soprana Valentina Naforniță a câștigat competiția Singer of the World / Alexandra Gorgan // Ziarul de Vrancea. – 2011. – 22 iun.

Și în *Ziarul de Vrancea* citim o informație succintă despre soprana basarabeancă care a câștigat concursul. Îl reproducem infra.

“Tânăra soprană Valentina Naforniță din Republica Moldova a câștigat duminică seara prestigiosul concurs Singer of the World, organizat de BBC la Cardiff, un concurs ce a dus la lansarea multor cariere de top în muzica de operă.

Soprana în vârstă de 24 de ani s-a impus fără probleme în finala de duminică seară, câștigând atât cele 15.000 de lire sterline aferente

Premiului cel mare, dar și Premiul publicului, în valoare de 2.000 de lire sterline.

Valentina a reușit să se impună în fața altor patru finaliste – Olesia Petrova din Rusia, Andrei Bondarenko din Ucraina, Hye Jung Lee din Coreea de Sud și Meeta Raval din Marea Britanie.

BBC organizează competiția Singer of the World în fiecare an.”

FEODOROF, IRINA. **Valentina Naforniță, soprana din Republica Moldova, a câștigat duminică seara la Cardiff competiția Singer of the World / Irina Feodorof // Oltenia Biz Magazin. – 2011. – 21 iun.**

O informație, la general, despre concursul de la Londra și despre Valentina Naforniță citim și pe paginile ziarului Oltenia Biz Magazin. Oferim spre lectură acest articol în cele ce urmează.

“Soprana *Valentina Naforniță* din Republica Moldova a câștigat duminică seara prestigiosul concurs

Singer of the World, organizat de BBC la Cardiff, un concurs ce a dus la lansarea multor cariere de top în muzica de operă, a transmis agenția de presă Associated Press.

Soprana în vârstă de 24 de ani s-a impus fără probleme în finala de duminică seară, câștigând atât cele 15.000 de lire sterline aferente Premiului cel mare, dar și premiul publicului, în valoare de 2.000 de lire sterline.

Valentina a reușit să se impună în fața altor patru finaliste – Olesia Petrova din Rusia, Andrei Bondarenko din Ucraina, Hye Jung Lee din Coreea de Sud și Meeta Raval din Marea Britanie.

BBC organizează competiția *Singer of the World* în fiecare an “Sunt foarte fericită, parcă mă aflu în al nouălea cer, acest premiu pentru mine înseamnă foarte mult”, a declarat *Valentina Naforniță*.

Cântăreața de 24 de ani a absolvit Colegiul de Muzică “Ștefan Neaga” din Chișinău, după care a studiat la secția de canto din cadrul

Universității Naționale de Muzică din București.

De precizat că, în prezent, *Valentina Naforniță* este solista Operei Naționale din București precizează AGERPRES.”

Pe lângă prestigiosul concurs, câștigarea premiului, numeroase comentarii și aprecieri în presa internațională, *Valentina Naforniță* a avut în viața profesională și evenimente de mai mică amploare. Este vorba despre concertul de închidere a stagiunii la Filarmonica Pitești, pe 23 iunie 2011, unde, pe lângă mai mulți soliști, precum *Mediana Vlad*, *Cristina Radu*, *Andra Bivol*, *Stefan Popov* și alții, a cântat și soprana noastră, *Valentina Naforniță*.

Pentru a fi mai convingători, alăturăm afișul concertului respectiv.

Consiliul Local Pitești Primăria Municipiului Pitești

Filarmonica Pitești

Joi, 23 iunie 2011, ora 19.00 Casa de Cultură a Sindicatelor

Concert vocal-sinfonic
închidere stagiune

Omagiu Maria Callas

Dirijor: Tiberiu Oprea
Soliști:
Mediana Vlad, Valentina Naforniță, Cristina Radu, Vari Orsolya, Andra Bivol, Stefan Korch, Mihail Dogotari, Marian Reste, Stefan Popov, Alin Anca

În program: arii celebre de G. Rossini, G. Donizetti, G. Bizet, G. Verdi, G. Puccini, C. Gounod, W.A. Mozart, J. Offenbach, A. Dvořák

Biletul se găsește la sediul Filarmonicii Pitești de la Casa Cărții. Relații la tel. 220111
www.filarmonicapitesti.ro

Mihai Cociu

Mihai Cociu este primul sportiv moldovean care a concurat în anul 2011 în campionatul mondial la sporturile cu motor.

După pregătirea intensă din ultimul an și rezultatele de succes obținute la Campionatul European, Mihai Cociu a primit o invitație de la un club leton de motocros, numit "Letonia Elksni Honda", pentru a participa la Campionatul Mondial de Motocros.

În anul 2010 Mihai Cociu a participat la Campionatul European de Motocros MX2, care a avut loc în mai multe etape în diferite țări europene. Mihai a arătat rezultate foarte bune luând în considerație că nu a fost susținut de vreun club producător de motociclete sau de un club sportiv cu renume.

De la începutul anului 2011, Mihai s-a pregătit în cadrul noului său club pentru Campionatul Mondial, cu sesiuni de training intensiv în Malaga (Spania), Mantova (Italia), Magdeburg (Germania) și în Olanda. După revenirea acasă la Nisporeni, Mihai a continuat antrenamentul pe pista de curse din Hîncești, pregătindu-se pentru plecare la prima etapă MX2, care a avut loc în Sevlievo, Bulgaria pe 10 aprilie.

Singurul moldovean din actuala ediție a Cupei Mondiale, Mihai Cociu este triplu campion al României și Ucrainei la motocros și supercros. În 2008 a devenit campion al Europei de Est la juniori și seniori. "Mister", așa cum mai este numit Mihai Cociu de către prieteni, a devenit și campion al Italiei în 2009 și s-a clasat pe locul șapte în categoria Elite la aceeași competiție.

Tânărul Mihai Cociu din Nisporeni a urcat pentru prima dată pe motocicletă la vârsta de zece ani. Tatăl său, Nicolae, care îi este antrenor, a fost cel care i-a insuflat pasiunea pentru motoare. Acum, Cociu-junior spune că a devenit dependent de motocicletă și nu-și imaginează viața fără acest sport. În primii ani de antrenament și de participare la competiții, Mihai a fost susținut nu doar de părintele-antrenor, ci și de fratele său mai mare, Nicolae, student la Universitatea de Sport,

și el sportiv de performanță pe piste de motociclism. Până în anul trecut, frații Cociu, susținuți de tatăl său, au colindat lumea întreagă, navigând spre traseele internaționale în care s-au "clădit" carierele lui Nicolae și Mihai.

În anul 2010, Nicolae Cociu-junior a decis să se retragă din competiții, în favoarea fratelui său mai mic. Activitatea sportivă a familiei Cociu este susținută financiar de o rețea de benzinării din Moldova, condusă de germanul Thomas Moser. Grație acestui suport, Mihai Cociu a reușit să facă performanță la Cupa Europei în 2010. După ce s-a

clasat pe locul 12 la una dintre etapele competiției, tânărul a primit o ofertă tentantă din partea formației letone de motocros, "Latvija Elksni Honda". În scurt timp sportivul din Nisporeni a semnat un contract pentru un an cu gruparea din Riga, care prevede

participarea moldoveanului în componența acestui club la toate etapele Cupei Mondiale din 2011. **Campionatul Mondial de Motocros**, unde a participat pentru prima dată în carieră motociclistul moldovean Mihai Cociu s-a desfășurat în 15 etape:

MX2 calendar 2011				
	Date	Grand Prix	Venue	Trackinfo
	10-Apr-11	Bulgaria	Sevlievo	
	25-Apr-11	The Netherlands	Valkenswaard	
	15-May-11	USA	Glen Helen	
	22-May-11	Brazil	Indaiatuba	
	5-Jun-11	France	Saint Jean d'Angely	
	12-Jun-11	Portugal	Agueda	
	19-Jun-11	Spain	La Baneza	
	3-Jul-11	Sweden	Uddevalla	
	10-Jul-11	Germany	Teutschenthal	
	17-Jul-11	Latvia	Kegums	
	31-Jul-11	Limburg (BEL)	Lommel	
	7-Aug-11	Czech Republic	Loket	
	21-Aug-11	Great Britain	Matterley Basin, Winchester	
	4-Sep-11	Europe	Gaildorf	
	11-Sep-11	Italy	Fermo	

”Simt că mi se realizează un mare vis. Până nu demult urmăream liderii motocrosului internațional doar la televizor, iar acum am ocazie să concurez cu ei”, s-a deștăinuit Mihai Cociu înaintea deplasării la prima etapă a Cupei Mondiale.

Prima etapă a Cupei Mondiale de anul 2011 a avut loc în localitatea bulgară Sevlievo. Mihai Cociu, care a ”zburat” de nenumărate ori cu motocicleta pe traseele din această țară, a avut un parcurs foarte bun în cursa MX.2. A făcut 18 cercuri pe traseu în 40 minute și 44 secunde și a ocupat locul 29 din 36 de participanți. *”E un debut foarte bun pentru mine. Am obținut primele puncte în circuitul mondial și, chiar dacă nu am ajuns printre lideri la final, consider că startul a fost reușit”, a*

spus Mihai Cociu.

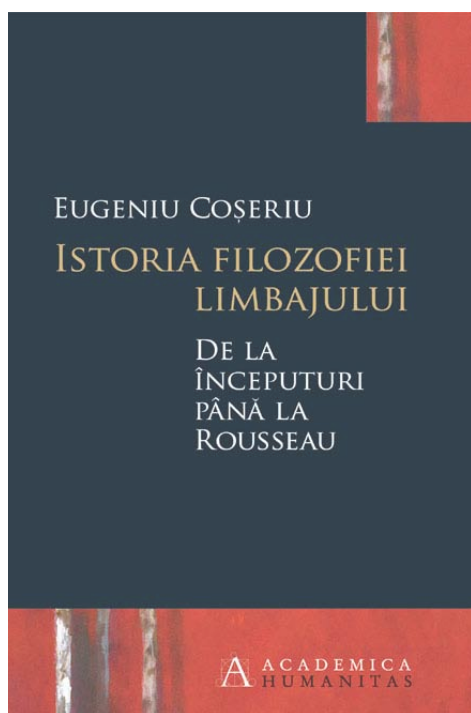
Mihai Cociu s-a clasat pe locul 26 la clasa MX2, în cea de-a șasea etapă care s-a desfășurat în Portugalia, unde învingător a ieșit britanicul Tommy Searle. Marele Premiu la clasa MX1 a fost cucerit de belgianul Clement

Desalle. Traseul din orașul portughez Agueda a găzduit a 6-a etapă a Campionatului Mondial de Motocros la care participă și moldoveanul Mihai Cociu cu echipa “Letonia Elksni Honda”. Motociclistul nostru a încheiat cursa pe locul 26 la clasa MX2, la fel ca și în etapa a 2-a la Marele Premiu al Olandei. Este cel mai bun rezultat pentru motociclistul moldovean care nu a acumulat niciun punct la Mondiale după 6 etape disputate.

Mihai Cociu s-a clasat pe locul 29 la clasa MX2 la Marele Premiul al Suediei, care constituie a opta etapă a Mondialului de Motocros, la care motociclistul moldovean participă pentru prima dată în carieră. Învingător la această clasă a devenit germanul Ken Roczen de la KTM, iar premiul mare la clasa MX1 a fost cucerit de francezul Steven Frossard de la Yamaha. Motociclistul moldovean Mihai Cociu a evoluat mai slab în a opta etapă a Campionatului Mondial de Motocros, care a avut loc în Suedia, unde s-a clasat pe locul 29 la clasa MX2. La Marele Premiu al Portugaliei, sportivul care participă pentru echipa “Letonia Elksni

Honda”, s-a clasat pe locul 26, acesta fiind cel mai bun rezultat pentru Cociu, care nu a acumulat niciun punct la Mondiale după 8 etape disputate. La clasa MX2 învingător a ieșit motociclistul echipei KTM, germanul Ken Roczen. Podiumul a fost completat de coechipierul său, olandezul Jeffrey Herlings și de francezul Gautier Paulin de la Yamaha. Motociclistul francez Steven Frossard de la Yamaha a cucerit Marele Premiu al Suediei la clasa MX1, unde s-a impus și în 2010. Pe locul doi s-a clasat rusul Evghenii Bobrușev de la Honda, fiind urmat de italianul Antonio Cairoli de la KTM. Cea de-a opta etapă a Campionatului Mondial de motocros s-a desfășurat pe circuitul de la Uddevalla. Cursa a noua a avut loc pe 10 iulie în Germania, unde sportivul moldovean a ocupat locul 28.

COȘERIU, EUGENIU. Istoria filozofiei limbajului : de la începuturi până la Rousseau / Eugeniu Coșeriu; trad.: Eugen Munteanu, Mădălina Ungureanu; ed. nouă de Jorn Albrecht ; remarcă preliminară de Jurgen Trabant. – București: Humanitas, 2011. – 520 p.

În 2011 la București a apărut lucrarea geniului lingvisticii contemporane, Eugen Coșeriu, care este constituită din mai multe prelegeri ținute de distinsul profesor de-a lungul timpului. Publicarea volumului, la fel ca și celelalte acțiuni culturale, a avut loc în legătură cu împlinirea a 90 de ani de la nașterea geniului de origine basarabeană.

Angela Furtună îl numește pe Eugen Coșeriu: „*Cel mai strălucit reprezentant al culturii române în planul științelor omului, lingvistul care a dominat alături de Noam Chomsky lumea lingvisticii mondiale a secolului trecut și a înfăptuit o adevărată revoluție copernicană în domeniul lingvisticii ca nucleu al științelor culturii, revoluționând în același timp filosofia limbajului și filosofia culturii*”.

Conform autoarei de mai sus, „*peste tot pe unde a colindat prin lume, Eugeniu Coșeriu și-a pus energia și inteligența la lucru și în slujba intereselor de lobby ale țării sale, România și nefericita Basarabie, după propria expresie ce traduce destinul tragic al acestei Provincii Române de Aur ce rătăcește departe de țară, datorită conjuncturilor istorice și geopolitice nefavorabile și pre-*

lungirii ostile. Eugeniu Coșeriu a fost mentorul și brandul academic ce a dat amploare internațională programului sucevean, Colocviile Internaționale de Științe ale Limbajului CISL, animând într-o perioadă recentă mai multe conștiințe de lingviști, filosofi și scriitori din Cluj (Centrul de lingvistică coșeriană), Chișinău, Cernăuți, Iași, Suceava, Galați.”

Apariția lucrării *Istoria filozofiei limbajului (De la începuturi până la Rousseau)* a fost precedată de lansarea volumului la 4 noiembrie în librăria “Humanitas”. La eveniment au participat prof. univ. Ștefan Afloroaiei, prof. univ. dr. Eugen Munteanu, care este traducător și prefațator al ediției românești, Mădălina Ungureanu, alt traducător al cărții, dr. Lidia Bodea.

Geschichte der Sprachphilosophie este una dintre cele mai importante lucrări ale creatorului „lingvisticii integrale”. Inițial aceasta a apărut în două volume, în 1969 și 1972. Cartea reprezintă, de fapt, transcrierea unor prelegeri ținute de autor la Tübingen, consemnate și publicate de către Rudolf Windisch și Gunter Narr. Versiunea de față a fost realizată de Jorn Albrecht.

Cartea este structurată în 18 capitole, al 19-lea fiind unul bibliografic și mai multe subcapitole și finisează cu un indice de nume. Lucrarea cuprinde o perioadă de la Heraclit, Platon și Aristotel, continuând cu Evul Mediu și epoca Renașterii, până la Iluminism și Preromantism. Aici sunt prezentate punctele de vedere ale mai multor personalități care au influențat ulterior istoria, precum Sfântul Augustin, John Locke, Leibniz, Giambattista Vico, Christian Wolff etc. Pe lângă acestea, este explicat raportul dintre filosofie și limbă.

Lucrarea este utilă pentru studenți, masteranzi, doctoranzi, profesori, cercetători și toți cei interesați de limbaj. “*Este, în același timp, o sinteză, dar și un punct de plecare pentru un studiu aprofundat, fie că e vorba de filosofie și teoria limbajului, fie de lingvistică.*” (Elena Atudosiei, editor al editurii “Humanitas”)

La monumentală lucrare s-a referit și Marina-Evelina Cracana, editor al cărții, ale cărei note le prezentăm în cele ce urmează.

“*După două săptămâni de la lansarea volumului ”Istoria filozofiei limbajului”, care a avut loc la librăria Humanitas, AltIasi vă propune o călătorie prin sala pașilor “regăsiți” ai filozofiei nu printr-un curs universitar, ci printr-o experiență intelectuală vie alături de domnul prof. dr. Eugen Munteanu, director al Insti-*

tutului de Filologie Română "Alexandru Philippide" și cel care a tradus în românește în colaborare cu doamna Mădălina Ungureanu opera mai sus menționată a lui Eugeniu Coșeriu. Personalitatea uriașă a celui care a fost Eugeniu Coșeriu începe să câștige răsunet în România după ce lingvistica integrală pe care a elaborat-o i-a adus acestuia titlul de doctor Honoris Causa în aproape 50 de universități din lume. Dacă ne referim la mediul acesta studențesc, eu le-aș spune nu numai celor care vor să devină specialiști ci și celor care vor să devină oameni cultivați ca atare, că dacă vrei să înțelegi bine lumea în care trăiești nu o poți face fără să cunoști filosofie... elementară. Dacă vrei să cunoști filosofie elementară nu poți sări peste problemele filosofice ale limbajului. Și Istoria Filosofiei limbajului este cea mai bună introducere care există în limba română în această problematică.

Dimineată de toamnă. Clădirea institutului plutind pe galbenul frunzelor are ceva din descrierea Iașului pe la începutul secolului trecut. Intru și aștept pe coridor până la ora stabilită pentru interviu. Văd mai multe uși cu plăcuțe negre pe care scrie Biblioteca, Dicționar și alte denumiri care mă fac să văd prin opacitatea pereților tomuri care populează rafturi imense. Domnul Munteanu mă invită să iau loc pe un scaun și să-i explic mai pe larg

scopul întrevederii noastre. Îi povestesc despre AltIasi, îi arăt camera de filmat și-i mărturisesc că expresivitatea dumnealui încurajează perspectiva unui interviu video. E receptiv și mă ajută să poziționez camera pe un teanc de cărți aflate pe masă; pe masă și peste tot în jurul său, mobilierul se pierde printre cele peste două mii de ani de scrieri lingvistice. A vorbi despre esența limbajului înseamnă a vorbi despre ceea ce este esențial în ființa umană.

În conferința Elogiul Magiștrilor, pe care domnul Eugen Munteanu a ținut-o tot la librăria "Humanitas" vineri, acesta a mărturisit faptul că se numără printre acei cercetători care au avut norocul de a-și alege maestrul. Eugeniu Coșeriu și Gheorghe Ivănescu, deși temperamente diferite, dar cu o intuiție dezarmantă în ceea ce privește limbile clasice și limbajul ca fenomen, au cultivat în discipolul lor pasiunea totală pentru subiectul ales, conștiința valorii și aversiunea față de impostură."

Ecouri scrise referitoare la genialul lingvist și la impunătoarea lucrare am depistat în periodici din România. În continuare vom reproduce articole din ziarul România literară și Curierul de Iași în care autorii abordează subiecte ce țin de lucrarea discutată.

LAVRIC, SORIN. *Cunabula verborum* / Sorin Lavric // România literară. – 2012. – Nr. 8.

"Sunt oameni cu ușurință verbală care resimt scrisul ca pe un supliciu de conștopist. A buchisi cuvinte pentru a le întinde sintactic de-a lungul paragrafelor li se pare o caznă stearpă, a cărei corvoadă preferă s-o lase în seama scribilor. Din această categorie făcea parte Eugeniu Coșeriu: o natură eminent orală căreia redactarea unui text i se părea o priticire silnică de vocabule moarte.

Cu excepția cărților din tinerețe, pe care a trebuit să le scrie din ambiția unui palmares cultural, grosul operei îi stă în litera unor prelegeri universitare de a căror transcriere s-au ocupat alții. Eugen Coșeriu nu a avut niciodată o mașină de scris și, atunci când avea de întocmit repede un articol menit publicării, prefera să-l dicteze. Genul acesta de autori, care nu pot compune decât raportându-se la un auditoriu reprezintă o specie aparte. La mijloc nu e doar o bizarerie de comportament, ci chiar formula lor intimă de creație. Pentru ei, limba e un fenomen viu a cărei menire e să circule între persoane, de aceea modul cel mai sigur de a omori o limbă e s-o reduci la o gramatică pe care s-o folosești ca o normă de întrebuițare. O limbă nu stă în morfologie și în sintaxă, ci în spiritul care o mișcă, numai că spiritul nu e al omului. Pentru Coșeriu, limba nu e doar un instrument de cunoaștere și cu atât mai puțin un simplu mijloc de comunicare. Mai mult, limba nici măcar nu

e creația oamenilor, ci un fenomen care se petrece concomitent cu specia umană. Detaliul că suntem însoțiți de logos în periplusul nostru prin viață nu ne dă dreptul de a ne crede creatorii lui. Tocmai de aceea diversitatea limbilor nu poate fi redusă la unitatea unei gramatici universale din care putem deduce apoi structura particulară a fiecărei limbi. Logosul nu provine din creier, ci creierul s-a format sub influența logosului. Iată, într-o singură nuanță, esența gândirii lui Coșeriu în marginea limbilor omenești. Volumul de față cuprinde prelegerile pe care profesorul le-a ținut la Tübingen în anii 1968-1969 și 1970 și 1971. Doi dintre studenții lui Coșeriu, Rudolf Windisch și Günther Narr, le-au consemnat sub forma unor notițe de curs, publicându-le apoi în grabă, cu greșeli și lipsuri, în două volume care au apărut în 1969 și 1972 (vol. I: De la antici până la Leibniz; vol. II: De la Leibniz până la Rousseau). Cum însă destinul unei cărți nu se împiedică în detalii redacționale, cele două volume de "Istoria filozofiei limbajului" au exercitat o influență pe care nici o altă carte semnată de Coșeriu nu a mai atins-o. În câteva decenii, "Istoria filosofiei limbajului" a dat naștere unei respectabile preocupări internaționale: lingvistica privită din unghiul istoriei filosofiei. Peste treizeci de ani de la ediția princeps, doi filologi germani formați la școala lui Coșeriu (Jörn Albrecht și Jürgen Trabant) au revizuit prelegerile, corectându-le, completându-le și punându-le sub ochii profesorului. Savan-

tul și-a dat acordul în privința variantei finale, dar nu a mai apucat să le vadă în formă tipărită, murind pe 7 septembrie 2002. Ediția de față, apărută în limba germană în 2003, conține ambele volume și acoperă o perioadă de două milenii, de la greci la iluminismul francez (Condillac, Diderot și Rousseau). Punctul culminant al expunerilor e atins în două locuri: filosofia lui Aristotel și cea a lui Vico, pe care lingvistul român îi cunoștea foarte bine.

Dincolo de amănuntele de doctrină ale lui Coșeriu (unul din ele, privitor la esența poeziei, fiind atins de Nicolae Manolescu în nr. 1 al României literare), sunt trei trăsături care sar în ochi la volum. Mai întâi, fiind vorba de capitole care odată au fost vorbite, ele nu au monotonia placidă a textelor academice. În genere cursurile universitare sunt de o galimatie compactă, care la lectură îți dau un gust de pustiu spiritual: lespezi inerte sub care informația se târăște solemn. Aici, alura seacă a plecticoșeniei de catedră nu există. Coșeriu se exprimă clar, doct și nuanțat, folosind drept șantier de lucru trei limbi: greaca veche, latina și germana, adică tocmai acele idioame pe care le consideră „limbi de profunzime”, în contrast cu „limbile de circulație”, engleza și franceza. În al doilea rând, și aici se simte stofa savantului, oralitatea prelegerilor nu dăunează erudiției, căci Istoria filozofiei limbajului nu e un tom pe care să-l parcurgi cap-coadă, ci o lucrare pe care o consulți pe secțiuni. E o panoramă cronologică în care fiecărui gânditor i se pun în lumină ideile pe care le-a rostit în problema limbii. Vrei să știi cum gândea Leibniz, relația dintre „abstracțiune” și „limbaj” sau dintre „esență” și „definiție”? Mergi la cuprins și cauți paginile respective. Ești preocupat de „teoria semnelor” la stoici în contrast cu cea a Sfântului Augustin? Cercetezi sumarul și te duci la locul cu pricina. Cum spune Jürgen Trabant în prefață: „În fața ta vorbește nu doar cineva care cunoaște înfinit de multe lucruri și care, prin urmare, poate să-și expună, cu o impresionantă autoritate, interpretările și judecățile. În fața ta vorbește cineva care este sigur de ceea ce spune și pentru care lucrurile omenești și cele cosmice, și mai ales cele care țin de erudiție, au o anumită ordine.” (p. 8) Și astfel ajungem la cea de-a treia trăsătură: Coșeriu nu e colportor inert al ideilor altora, ci gânditor cu preferințe proprii. De fapt, în peisajul filologiei germane, Eugeniu Coșeriu s-a ivit ca o reacție de frondă față de valul mimetic al filozofiei analitice, acea patologie speculativă potrivit căreia o limbă are sens numai dacă e redusă la un set de formalizări seci. Potrivit acestei optici, limba

oamenilor trebuie epurată de orice tentă literară, adică de orice imprecizie semantică. A te exprima cu adevărat înseamnă a te exprima logic, numai că logica nu face casă bună cu sălbăcia polisemantică a limbilor vii. Prin urmare, ambiguitățile lexicale trebuie stârpite în numele clarității univoce, ideal pe care nu-l putem atinge decât dacă construim un dialect artificial, pe care să-l folosim apoi cu seninătatea satisfăcută a roboților. Iar la un asemenea dialect putem ajunge dacă admitem că există o gramatică simplă, care stă la originea tuturor limbilor, o gramatică care a luat naștere, de-a lungul evoluției, din structura creierului uman. Gramatica aceasta e prelungirea zestre noastre genetice. Dacă găsim gramatica generativă, suntem mântuiți, căci din matrița ei vom putea scoate apoi, prin deducție logică, toate limbile planetei. Pentru Coșeriu, concepția aceasta stă pe o premisă falsă: aceea că limbajul ar fi o facultate auxiliară care a apărut la un moment dat în evoluția omului. Odată apărută facultatea, omul s-a folosit de ea ca să descrie lumea și ca să comunice cu semenii. Potrivit lui Coșeriu, nu există un stadiu în evoluția omului în care cuvintele să nu fi existat, ceea ce înseamnă că limba are cel puțin aceeași vârstă cu omul. În al doilea rând, nu există o realitate a lumii independentă de limbă. Ce noi numim univers e imaginea pe care ne-o facem sub influența limbii. Prin urmare, structura universului lui e pendinte de structura logosului uman. Codul genetic e tot un limbaj a cărui structură e condiționată de limba cu care îl descriem. De aceea noi nu știm cum arăta realitatea în afara limbajului. Dependența de limbă nu ne permite să scoatem din ea o gramatică universală. Idiomurile nu pot fi traduse integral unul în altul, așa cum un poet nu poate fi mutat dintr-o limbă în alta. Ideea că partea infabilă a unei limbi e insignifiantă și lesne de înlăturat nu o poate avea decât un logician sau un adept al filozofiei analitice. Logosul e “cunabula verborum” (leagănul cuvintelor), vorba lui Augustin, și nu o unealtă sintactică cu care construim silogisme.

Francezii spun la sertar “tiroir” (cutia de care tragi, de la tirer = a trage), iar nemții spun Schublade (cutia pe care o împingi, de la schieben = a împinge). Diferența denotă un anumit raport pragmatic cu lucrurile, o anume orientare, pe care o pierzi de îndată ce traduci un termen prin celălalt. Iar în spatele lor nu stă nici o gramatică generativă. Iată unul din exemplele cu care autorul pledează pentru unicitatea fiecărei “cunabula verborum”. În concluzie, o istorie originală purtând amprenta unui spirit autentic”.

Eugen Coșeriu, geniu al lingvisticii // Curierul de Iași. – 2011. – 14 noiembr.

Acest articol referitor la marcanta personalitate a savantului este preluat din *Curierul de Iași*, publicat în 2011, în care despre Eugen Coșeriu s-a vorbit și ca despre o personalitate ce a primit titlul de “Cetățean de onoare” al municipiului Iași.

”Profesorul Eugen Coșeriu a primit titlul de cetățean de onoare al Iașului în anul 1992. Personalitate deosebită a lingvisticii mondiale, Eugen Coșeriu s-a născut la 21 iulie 1921 în satul Mihăileni, județul Bălți din Republica Moldova. A urmat școala din satul natal, apoi Liceul “Ion Creangă” din Bălți. În 1939 este student la Facultatea de Litere și de Filozofie a Universității din Iași, unde a obținut o bursă de studii în Italia. Mai târziu, profesorul a declarat: “Nu am plecat niciodată ci numai m-am ridicat deasupra Mihăilenilor la o înălțime destul de mare ca să pot îmbrățișa Universul”. Susține consecutiv două doctorate – în litere la Roma (1944) și în filozofie la Milano (1949). Din 1951 profesează la Universitatea din Montevideo (Uruguay), iar din 1961 și până la sfârșitul vieții sale a fost profesor la Universitatea din Tübingen (Germania). Aici s-a lărgit cu mult școala științifică a profesorului Coșeriu, ajungând a fi “cu iradiere universală”, cu discipoli din multe țări, inclusiv din Japonia, America de Sud și Africa.

Fondator al lingvisticii integrale

În vasta sa operă, Eugen Coșeriu a tratat în mod original, pe nou, cu lux de amănunte și captivant, aproape toate problemele-cheie referitoare la istoria limbilor, lingvistică generală, teoria și filozofia limbii, fonetică generală și fonologie, sociolingvistică, lexicologie și semantică structurală, etnolingvistică, dialectologie, teoria și practica traducerii, interferența limbilor etc. Cu alte cuvinte, savantul a intrat în istorie ca fondator al lingvisticii integrale, care abordează limbajul uman în toată profunzimea lui. Ca cercetător, profesorul Eugen Coșeriu și-a elaborat 5 principii filozofico-lingvistice pe care și-a edificat vasta-i operă: principiul obiectivității, principiul umanismului, principiul tradiției, principiul antidogmatismului, principiul utilității publice. Eugen Coșeriu a fost supranumit “Lingvistul secolului XX”, “Colosul din Germania”, “Lingvistul nr. 1”, “Gigantul de la Tübingen”, “Regele lingvisticii”. Aceste calificative i-au fost aduse pe parcursul anilor pentru talentul său cu totul ieșit din comun, pentru meritele sale extraordinare de mari în cercetarea limbajului uman. Cunoștea circa 30 de limbi și vorbea și scria în 11.

Apărător al limbii române în Basarabia

Eugen Coșeriu a menținut legături strânse cu mediul științific românesc și cu baștina, revenind deseori atât

în satul său natal, cât și la București, Cluj, Chișinău. În calitate de om de știință nu a ezitat să-și susțină cu fermitate convingerile, chiar atunci când acestea veneau în contradicție cu un regim sau altul. Referindu-se la practicile de “purificare lingvistică” la care recurg autoritățile de la Chișinău, promovând ideea existenței unei limbi moldovenești, în cadrul conferinței științifice Unitatea limbii române – cu privire specială la Basarabia și Bucovina. Eugen Coșeriu a reiterat opinia, pe care a susținut-o mereu, că “a promova sub orice formă o limbă moldovenească, deosebită de limba română este, din punct de vedere strict lingvistic, ori o greșeală naivă, ori o fraudă științifică. Din punct de vedere istoric și practic este o absurditate, o utopie și din punct de vedere politic e o anulare a identității etnice și culturale a unui popor și deci un act de genocid etnico-cultural”.

Operă vastă

Eugen Coșeriu, considerat o celebritate, un adevărat clasic al lingvisticii teoretice și aplicative, a publicat peste 50 de volume și sute de articole în limbile italiană, spaniolă, franceză, germană, engleză și a fost tradus în limbile japoneză (9 volume), chineză, arabă, greacă, finlandeză, rusă, georgiană, coreeană, cehă, bulgară, etc. Plecarea dintre cei vii a genialului lingvist Eugen Coșeriu este o pierdere irecuperabilă pentru știința limbii din toată lumea. Numele și opera profesorului a înconjurat Terra, iar fiecare studiu al genialului savant este o carte de căpătâi pentru lingviștii și filozofii de orișice orientare științifică.

Premii și distincții

Eugen Coșeriu a fost Doctor Honoris Cauza în 50 de Universități ale lumii și membru al Societății de Lingvistică din Paris, al Cercului Lingvistic din New York, membru de onoare al Societății Lingvistice din America, al Cercului Lingvistic de la Praga și la foarte multe alte academii și școli de lingvistică din întreaga lume, inclusiv din Japonia. A fost membru de onoare al Municipiului Chișinău și Cavalier al Ordinului Republicii Moldova.

Eugen Coșeriu este cel mai de seamă lingvist modern al lumii. Născut în Basarabia, a ținut cu toată ființa sa la această chinuită palmă de pământ. Evident, marele savant a fost însoțit permanent și de un mare noroc, venit și el de Sus, de la Dumnezeu: norocul de a fi viețuit în străinătate. “Dacă locuia printre noi, nu rămânea de mult nici oscior în el – îl mâncau în primul rând confrății. Românul poate să prețuiască cu adevărat numai valoarea refugiată în străinătăți sau numai pe cea care s-a dus în mormânt. Știind asta, marele savant plecase la timp din Țară. Dar îndureratul său gând a fost întotdeauna îngemănat cu destinul ei.” – Grigore Vieru.

URSENCO, IGOR. **EgoBestiar : (alte eseuri transculturale)** / Igor Ursenco. – București : Herg Benet, 2011. – 224 p.

La Editura “Herg Benet Publishers” a apărut volumul de eseuri transculturale „EgoBestiar”, semnat de scriitorul și teoreticianul cultural Igor Ursenco.

Editura *Herg Benet* este o editură destul de nouă, dar s-a remarcat deja prin orientarea spre cărți semnate de autori care nu au intrat în prim-planul dezbaterilor din ultimii ani și au fost, pe nedrept, lăsați într-un con de umbră. Prezentarea grafică a fiecărui volum lansat de această editură arată, că întreprinderile editoriale aflate la început pot să schimbe radical percepția publicului despre seriozitatea pieții de carte românească.

Înainte de a trece la prezentarea volumului, trecem în revistă date biografice ale autorului.

Igor Ursenco s-a născut la 9 februarie 1971 în localitatea Șişcani din Republica Moldova. Este cunoscut ca scriitor, scenarist, filosof și teoretician al culturii, critic, freelancer. Membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova.

Autorul e prins alături de familia sa, în nord-vestul României la frontiera cu Ungaria și Ucraina, în activitățile excitante de trader instrumente mobiliare și traducător poliglot. Este realizatorul primului site românesc de popularizare a tradingului valutar (www.proteu.ro). A tradus ediții editoriale semnate de Umberto Eco și proze scurte din Juan Manuel de Prada. Finalist al Primei ediții a Festivalului de muzică folk *Galbenă Gutuie*, care a avut loc la Chișinău în anul 1990. A obținut un rol sporadic în pelicula artistică *One of the Hollywood Ten* (2000), în regia lui Karl Francis. În timpul liber, autorul își redactează manuscrisele rămase nesupravegheate în perioada cât a fost stabilit în Spania și Irlanda, contribuind sporadic cu materiale pentru platformele electronice de literatură și cultură *EgoPhobia* și *Europe's Times and Unknown Waters* și revista științifică *Metaliteratura* (Academia de Științe a Repub-

licii Moldova și Facultatea de Filologie a Universității “*Ion Creangă*” din Chișinău).

Este prezent în *Antologia poeziei maramureșene de la origini până în 2009* și *Antologia prozei scurte transilvane actuale*. A obținut „Premiul II” la Concursul național de poezie *Carmen Patriae* (Brașov), ediția a VIII-a, 2010. Este laureat al *Premiului special al juriului* la Concursul național de proză scurtă *Pavel Dan* (Turda), ediția 2010.

A publicat: *apoptosium* (recital de doliu după un regn procariot încă neclasificat, 2010); *Clauza poeziei celei mai favorizate în lirica maramureșeană și basarabeană contemporană* (antologie lirică internațională, 2010); volum nominalizat de site-ul *boomlit.com* printre *Cărțile anului*, secțiunea poezie; *Teo-e-retikon* (eseuri trans-culturale & glose meta-semantice, 2009), premiul *Cărțile anului 2009* – secțiunea eseu, decernat de către Consiliul Județean Maramureș și Primăria Municipiului Baia Mare; *retina akashica* (scenarii film artistic & piese de teatru, 2009); „*Logos*”, *tatăl meu : mama mea*, „*Imago*” (genealogie heterotopică în texte arhetipale, 1997/2009).

Revenind la volumul *EgoBestiar*, putem menționa că acest volum constituie o abordare inedită atât din perspectiva criticii literare autohtone, cât și la nivel de

eseuri filosofice, de încercări reușite pe tărâmul filosofiei culturii. Cu această lucrare, Igor Ursenco ne demonstrează că și critica literară este un domeniu ce permite inovații și apropieri de miezul problemei din direcții mai puțin întâlnite.

În *EgoBestiar*, Igor Ursenco, plimbă cititorul prin opera unor autori diferiți ca stil și tematică, ce par să aibă în comun faptul că sunt originali și “pe val”. Îi întâlnim, în paginile *EgoBestiar*-ului, pe Gelu Vlașin, Stoian G. Bogdan, Traianus, Sorin Mihai Grad, Andrei Ruse, dar și Dorin Ploscaru, Marina Angela Glodici etc. Făcând analiza scriirilor acestora, Igor Ursenco pătrunde în opera fiecărui autor, încercând să găsească, ca pe vremea Greciei Antice, principiul pe baza căruia se încheagă edificiul, firul roșu care străbate cărțile fiecărui scriitor.

Iată ce scrie autorul despre opera lui Traianus: “*Spre deosebire de obsesia acaparatoare în cazul lui Bacovia, poetul Traianus întreprinde acțiuni epifenominale în generarea câmpurilor prosodice și lexicale:*

”O carte e-un sicriu în care dorm

Vestale, logofeți și clavecine.” (“*Rugă la Cer*”).

Sentimentul acut al ”insecurității” – înțeles ca ultimă barieră a lui phihikos – poate fi depășit cu respectarea dreptului solicitat de către poet:

”să pot trăi, exclus din poezii

Dincolo de cuvinte – în Cuvânt” (“*Psalm continuu*”)

Rima “frumos – ”Cristos” (din “Poemul Real”) încă mai speră – dacă să nu împace – măcar să găsească un echilibru între “esteticul” și “eticul” vieții naturale, chiar dacă deocamdată e plasată sub semnul alienării conștiinței. Forma sa paroxică ajungând să fie golirea urgentă a conștiinței umane (“o candelă de boltă atârând, // Înveșnicești de mine, Pustiire”) e replasată imediat de o legitate greu acceptabilă logicii “profane”, și anume cum e posibil ca aceste “cuvinte se-ntrec să mă gândească” (“*Sfatul cuvintelor*”, p. 51)

”De acum încolo, conștiința simptomatică a poeziei religioase își transferă integral asupra sa apanajul de “bibliotecă akâshică”, cu structură “borgesiană” inconfundabilă:

”sub raiuri pline,

tremură cărțile din mine” (“*Refințare*”),

”Pân-la nemurire

Face-te-ai psaltire” (“*Blestem*”).

De altfel, cele mai reușite poeme ale lui Traianus sunt cele care răspund cu fidelitate binecunoscutei “Legi a lui Ockham” (lex parsimoniae):

”Dus în cer, la Preaînalt,

Sunt chiar eu – cel celălalt” (“*Epigraf*”),

”Mi-ai spus că o să vii fără de tine

Și-n mine-au tresărit miriști divine” (“*Psalmul înlăcrimării*”),

„Scrie-mă cu neuitare

În uitarea ce mă are” („*Cântec pentru Despină*“),

”Trăiește-n mine-un cântec fără nume,

Pe care, să nu-l pierd, mi-i teamă-al spune” (“*Psalmul sfinției*”, p. 52)

Într-adevăr, doar “la pieptul visului de peregrine” – se confesează Traianus într-o “Rugă la Cer” – poți deveni poet născut, iar nu făcut din Cuvânt:

”Să fi în adevăr, nu-n moarte,

Să sorbi din Tu, cum sorb din Eu

Și limba doldora de verde

Să te proclame Dumnezeu” („*Refințare*”, p. 53)

Stăpânind foarte bine schimbările de registru și manevrând cu ușurință propria scriitură, Igor Ursenco delectează cititorul acestui volum atât cu remarci pline de seriozitate și profunzime, cât și cu ironii inspirate – îl vedem astfel pe autorul volumului *EgoBestiar* când prins în încrângătura operei aduse în discuție, când și pus pe șotii, parcă vrând să avertizeze cititorul că literatura, dincolo de multe alte însușiri, este până la urmă și un joc.

În volumul *EgoBestiar*, în capitolul *Efigii culturale expandate*, Igor Ursenco face unele creionări critice ale poezilor maramureșeni și poezilor basarabeni în ordine cronologică. Printre poezii basarabeni sunt menționați: Gheorghe Grigurcu, Leo Butnaru, Arcadie Suceveanu, Vasile Gârneț, Nicolae Popa, Grigore Chiper, Silvia Caloianu, Irina Nechit, Nicolae Leahu, Emilian Galaicu-Păun, Aura Christi, Gheorhe Erizanu, Dumitru Crudu, Igor Ursenco, Mihail Vakulovski, Alexandru Vakulovski, Aurelia Borzin, Tania Dumbravă, Aura Maru, Victor Țvetov și Ecaterina Bargan.

Iată ce scrie criticul despre opera poetului și dramaturgului Dumitru Crudu: “Un bestiar post-modern aplecat spre entitățile cele mai umile sau respinse de norma oficială – dislocate strategic în fabule inversate (“mă inspăimânt uneori când mă uit în oglindă”) ce impune umanității să apară în locul animalelor (“eu sunt șobolanul și eu sunt viermele / eu sunt fluturele”, “Dimitrie”) – a cărui miză este ridicarea estetică la rangul de parabolă eutopică: “noi / ieșim pe câmpie și ascultăm cântecele / voastre și nouă ne place enorm / eu sunt șobolanul și eu sunt viermele / și eu sunt fluturele care zboară prin aer / și nouă ne plac la nebunie / cântecele voastre absurde”, “Dimitrie”). Discursul se revendică de la teoria ionesciană & beckettiană („akvika e undeva după casa aia”) a absurdului ontologic („ai vrea să ieși în stradă și ai vrea să vezi / Ceea ce ți-a lipsit dintotdeauna / Ceea ce nu ai avut niciodată / adică akvika”), ezită în cea mai mare parte între utopie și distopie („Am văzut șoareci care au murit / în numele tău Am văzut șoareci care și-au ieșit din minți pentru că nu te-au văzut niciodată / akvika / Am văzut oameni care erau foarte singuri pentru că nu erau cu tine akvika”), dezgolindu-le

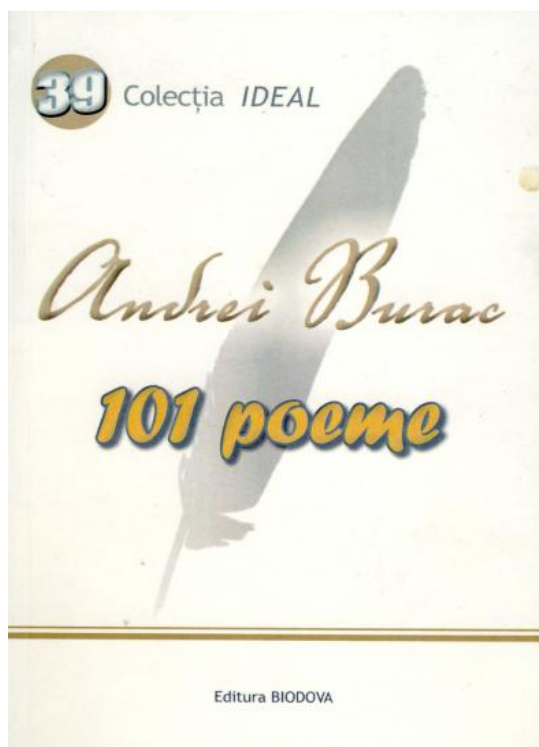
mecanismele psihologice. Rezultatul nu putea fi decât un katharsis coercitiv („Am vrut să vorbesc despre gol și am început / Să vorbesc despre mine”) ce urmează îndeaproape „xanaduism”-ul specific poemului omonim al lui Samuel Teylor Coleridge: „când calci pe zăpadă / mergi către akvika / și akvika nu este a mea / înțeleg asta și, brusc, / sunt atât de fericit” („Akvika”). (p. 213)

Nu trece cu vederea și pe tânara poetă Ecaterina Bargan: „O naratoare lirică indecisă oarecum să opteze pentru „materializarea” specifică a adevărului („fără ghiveci adun pământul în mâini / și mă doare cerul gurii”, poem defect), motiv pentru care experimentează cu îndurăntă mocrnită („o altfel de tăcere / decât cele care se întâmplă / la crăciun și la înmormântări”, „amintirile se rescriu în tăcere”). Senzația de un anume tip de aglutinare biografică aflată în contumacie estetică („timpul parcă se grămădește în scoica unui melc lăsându-se cărat de sârmana vietate lipicioasă / când se întâmplă ceva rău

și spaima se citește / diferit dar se citește în ochii tuturor simultan”, „detalii”) declanșează un discurs interiorizat cu tot atâta exacerbare, poate, doar ca în „Bonjour Tristesse”, capodopera majoratului și a întregii vieți ce urma să o trăiască (la fel de tânără cândva) Françoise Sagan: „e ca și cum mi-aș citi propriul jurnal în carnetul altcuiva / care nici măcar nu are cum să afle de mine”, „am așteptat mereu fericirea dar în locul ei a venit tristețea”). Această „epifanie” apocrifă a alterității („și noi eram diferiți / și oamenii”, „amintirile se rescriau în tăcere”) conduce la o decalcifiere ontologică pe deplin asumată („ascultăm eagles beam cola / îmi simțeam dinții de cretă”, „amintirile se rescriau în tăcere”), care ar aduce foarte mult cu dereglarea percepției (la vârsta la care Rimbaud îi putea fi contemporan autoarei vizate), dacă nu ar fi fost indusă cu mijloace suprasenzoriale specifice: „atunci când / atingi adevărul / (...) / îți sângerează palma”, („visare”). (p. 220-221)

BURAC, ANDREI. 101 poeme / Andrei Burac. – București : Ed. “Biodova”, 2011. – 100 p. – (Col. “Ideal” ; 39)

Editura bucureșteană “Biodova” ne bucură cu apariția unei cărți noi a poetului, prozatorului, dramaturgului, traducătorului și publicistului Andrei Burac – *101 POEME*. Această carte face parte din Colecția „Ideal”, inițiată și îngrijită de scriitorul Vasile Căpățână, colecție ce cuprinde nume reprezentative de poeți. După cum chiar titlul spune, cartea cuprinde 101 poeme, selectate din publicațiile anterioare ale autorului, dar și versuri inedite.

În poemul *Și mâna* din această culegere, poetul Andrei Burac, își descrie viața sa interioară și socială utilizând foarte reușit fel de fel de comparații fâțișe sau ascunse, de natură vizuală, auditivă, olfactivă sau gustativă:

„Sunt zile când zilele mele
mi se par niște bolovani de zgură. Inutile
Niște colți veninoși de înger vechi și agresiv
înfipt în a 13-a coastă.
Sunt zile când zilele mele
continuă să zuruie și să hodorogescă
ca niște butoaie noi prin istorii strâmbe.
Una împotriva alteia.
Chinuitele zile
conglomerate de imagini și litere
continuă să se rostogolească-n sus.
În foarte sus. Abia de le mai pot zări
prin ungherele întunecate ale somnului.

Coamele lor au miros

de stele-năcrite.

Doar memoria târzie
a zilelor mele

îmi lasă în căile respiratorii

o putere cu gust de
rocă-nfierbântată.

La finele unor astfel
de zile

stau cu ochiul înfipt
în apus și mă tot gândesc

ce o fi oare avut în
vedere

șmecherul acela de
apostol

scriindu-și una din puținele

și cutremurătoarele sfârșituri de fraze:

„...și mâna care face

Și mâna care strică.”(p. 23)

În acest poem, în ultimele două rânduri, poetul îi dă relief unui sentiment de dezamăgire față de caracterul trecător sau contradictoriu al existenței.

Și poemul *Mângâietoarea de ierburi* accentuează aceeași dezabuzare, doar că, de data aceasta, o raportează la limbaj. Poetul este dezamăgit de faptul că limbajul are anumite limite, ca și de neputința acestuia de a exprima exact, plener și absolut toate sentimentele și nuanțele unor gânduri :

„Cuvinte știrbite. Cenușă.

Cuvinte tocite. Iar în loc de miez
bătrâne caverne.

De pe buze negre zboară cuvinte
Spre guri secetoase.

Cuvinte fără să mai aibă rădăcini
Și în inimi.

Cuvinte – șiraguri de covrigi din lut
Legați de limbi pietroase.

Cuvinte ce îngroapă inimi curate
În mormane de ziare.

Cuvinte ce nu doresc nici bucurii
Și nici sentimente de milă

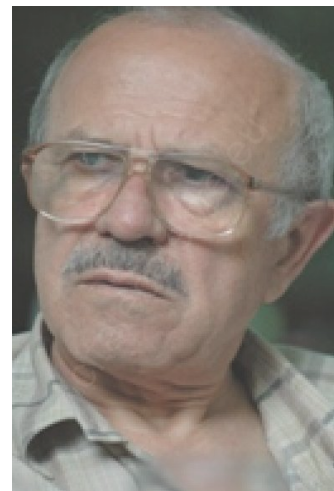
Față de cel ce le mai întâlnește.

Unde ești acel ce le-ai botezat pe toate.

Apa? Focul? Pământul?

Doar Lumina să mai rămână aceeași –
Mângâietoarea de ierburi”. (p. 32)

De fapt, în acest poem, autorul e dezamăgit și de lipsa de autenticitate a limbajului, de ariditatea exprimării.

Dar, spre regret, noi nu avem la dispoziție un alt limbaj, iar nevoia de a comunica este stringentă și atunci poetul ne sugerează soluția de a ne reîntoarce și de a redescoperi fundamentele naturale și religioase ale limbajului.

Unele dintre poemele din acest volum arată că poetul aspiră să trăiască în lumina acestei noi înțelegeri a lucrurilor, dacă nu ar fi o continuă dezlănțuire a cotidianului contra individului, așa cum este această certificată în poemul **Veste**:

„Prin pleoapele întredeschise
coboară în trup
mânia lumii sporită de-o noapte
Tot în dimineața aceasta
mai descopăr: a înflorit liliacul –
cea mai importantă veste
de o vecie încoace
de o vecie încolo. Astăzi
se împlinesc ani
de la moartea maicii.
La un post de radio
cineva cu insistențe încearcă
să-mi dărâme drobul de optimism
renăscut peste noapte”. (p. 74)

Este destul de fascinant poemul **De-o vreme**. În acest poem se vorbește despre un poet în etate care este urmărit pretutindeni de tot felul de spirite ale răului, ce face tot posibilul ca poetul să nu poată scrie.

“nu-mi mai merge somnul. Dar nici poemul promis.
Cu chipul celui mai mărunț vinovat
mi-a spus în mare taină bătrânul Poet.
- În mașina mea de scris s-a cuibărit un
sâsâitrânet.

*De șarpe să fie? Îmi veninează metaforele.
Rimele. Ritmul. Până și literele dispar undeva.
O, Doamne – ce nou soi de ispită o mai fi pentru
mine?*

*Acest intrus mai întâi a apărut în cheia ușii.
În ungherele casei. Apoi în bucătărie. În frigider.
În șifonier. Până și în pantofii mei scofâlciți.
Ieri noapte m-am pomenit cu dânsul în așternut.
Când ies în stradă intrusul-umbră vine după mine.
Se amplifică. Se împrăștie pretutindeni.
Până nu-l mai pot recunoaște dacă-i acela
din buzunarele mele, ori altul de după gurile
pietonilor. Mi-e rușine s-o spun. Nici măcar de mine
nu mai pot râde prin ferestrele larg deschise.
Ca pe timpuri...*

*În rarele momente de inspirație, cu literele
mașinii de scris cuvinte: _____și_____.*

Dar nu pâine. Nu...

Iar timp mi-a rămas atât de puțin. Simt ploaia venind.

Și eu nu sunt gata cu poemul de rigoare.

*Că doar n-o s-o întâmpin cu aceste rușinoase
pietroaie în gură.*

*În dimineața aceasta am plâns –
mi-a destăinuit în mare șoptă bătrânul Poet.*

- Nu pentru mine am plâns. Nu.

*Pentru visul nevisat. Pentru poemul
promis, așteptat, în final”. (p. 90)*

Acest poem este, de fapt, un mesaj ascuns, prin care poetul Andrei Burac dă de înțeles, că a nu mai scrie este echivalent cu o înfrângere, iar a scrie înseamnă a învinge demonii interiori sau ai cotidianului.

BUTNARU, LEO. Avangarda – jertfa Gulagului : (Poeți sub teroarea comunistă) : Antologie din creația poezilor în-temnițați sau morți în stalinism / antologie, trad., pref. și note de Leo Butnaru. – Iași : Ed. Fundației Culturale Poezia, 2011. – 338 p.: il.

Recent, la Editura Fundației Culturale Poezia (Iași) a văzut lumina tiparului antologia *Avangarda – jertfa Gulagului*, îngrijită de poetul, prozatorul, eseistul și traducătorul Leo Butnaru. Antologia dată este caracterizată de presa de specialitate drept:

„O antologie cu valoare recuperatoare, estetic și moral deopotrivă, pentru două literaturi în egală măsură, rusă și română. În această antologie-memorial „istoria literară, istoria politică și destine umane se suprapun într-un cutremurător tablou de epocă. Avangarda literară rusă, strivită în GULAGUL sovietic, este reconstituită și în limba română”. Leo Butnaru nu e la prima întreprindere de acest fel.

Ideea creării acestei antologii i-a venit într-o cinstire a creatorilor și într-o condamnare a distrugătorilor de viață omenești.

Cuprinsul antologiei, e lesne de constatat că în marea majoritate, scriitorii anihilați de bolșevism au fost cei, care mizau pe vocație, pe caracter și personalitate: ”Ecoul tumultoaselor căutări și ai problemelor cotidiene și cele de creație care-i frământau pe ei, acum după o sută de ani, consună atât de firesc și de dramatic cu contemporanietatea noastră...”

Peste atâtea cărți nescrise, lichidate odată cu autorii lor, – neagra carte a comunismului...” (p. 13)

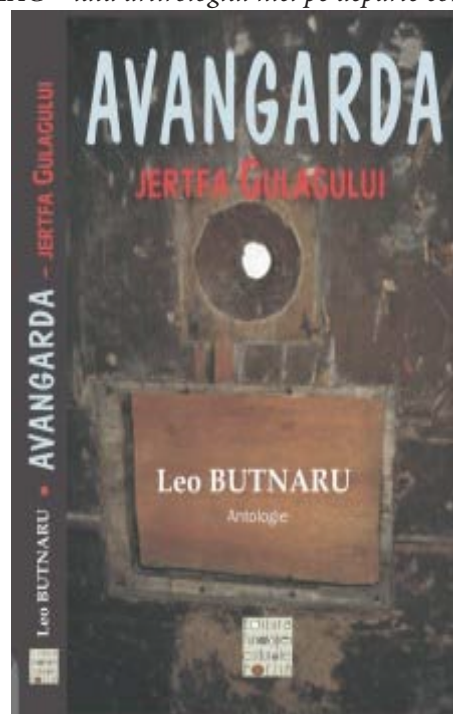
Volumul inserează selecții din creația a 52 de poeți, unii dintre ei de-a dreptul atinși de geniu, dacă e să ne referim la Osip Mandelștam, Marina Țvetaeva, Daniil Harms, Boris Pasternak, care au căzut jertfă Gulagului sau au trecut prin sistemul lui opresiv.

Autorul invocă, în limba română, numele acestor poeți ruși, făcându-ne cunoscuți cu succinte date biografice și opera lor, pentru că scriitorii au nevoie de solidaritate, chiar și atunci când ei nu mai sunt în viață. Ei au nevoie de perpetua solidaritate întru spirit, în lupta cu răul, o monstruoasă fațetă a căruia a învederat-o bolșevismul.

Prefața acestei cărți este semnată de autor și nu poți trece indiferent de umbrele sau urmele care, miraculos și exemplar, strălucesc azi, în alt ceas al istoriei, ca un

momento necesar. În confirmarea acestui fapt, propunem o secvență din prefață:

”Odată cu generalizarea pandemiei represive, spre mijlocul-sfârșitul deceniului trei al secolului trecut scriitorii modernismului rus, și nu numai, inclusiv unii dintre cei care înclinaseră spre stânga, începuseră a se împuțina, o parte dintre ei sinucigându-se (ori fiind... sinuciși; oricum, atare supoziții persistă în ce privește tragicul sfârșit al lui Esenin sau Maiakovski). Alții emigrează – David Burluiuk, Roman Jakobson. Iar mulți au fost lichidați de NKVD (Comisariatul Afacerilor Interne) sau au murit în GULAG – iată artiologiul nici pe departe complet al

scriitorilor avangardismului rus, căzuți jertfă regimului de stânga, bolșevic: Boris Nikoliski (1919), Nikolai Gumiliiov (1921), Nikolai Burluiuk (1921), Iuri Deghen (1923), Vladimir Șileiko (1930), Aleksandr Iaroslavski (1930), Vasili Kneazev (1937), Konstantin Bolșakov (1938), Nikolai Oleinikov (1937), Volf Erlih (1937), Igor Terentiev (1937), Venedikt Mart (1896–1937), Ivan Afanasiev-Soloviov (1938?), Osip Mandelștam (1938), Aleksandr Arhanghelski (1938), Adrian Piotrovski (1938), Dmitri Kriucikov (1938), Nikandr Tiuvelev (1938?), Serghei Tretiakov (1939), Benedikt Livșiț (1939), Vladimir Ricciotti-Turutovici (1939), Gheorghii Ciulkov (1939), Artiomi Vesiolăi (1939), Konstantin Olimpov (1940), Ser-

ghei Budanțev (1940), Aleksandr Vedenski (1941), Serghei Nelhiden (1942), Nina Habias-Komarova (1943?), Ivan Gruzinov (1942), Aleksandr Tufanov (1942, lăsat să moartă de inaniție pe pragul unei cantine raionale), Grigori Șmerelson (1943?)... – ca să amintim doar o parte din cele peste 50 de nume ale autorilor incluși în prezenta antologie-martirologiu (...) Deloc ocazional-sentimentală, ci dramatic-semnificantă găsim posibilitatea de a invoca, în românește, numele acestor poeți ruși, pentru că scriitorii au nevoie de solidaritate chiar și atunci când, fizicește, ei nu mai sunt în viață; au nevoie de perpetua solidaritate întru spirit, în lupta cu răul, o monstruoasă fațetă a căruia a învederat-o bolșevismul, „stânga” comunistă”.(p. 8, 10)

”Dar suferințele **Annei Ahmatova**, umilințele la care a fost ea supusă?... Poetesa mereu interzisă de cenzură în anul 1921 își pierduse fostul soț, pe poetul Nikolai Gumiliov, executat de bolșevici în urma unei acuzații nefondate. Iar în anul 1935 este exmatriculat din Universitatea din Leningrad și arestat fiul lor, Lev Gumiliov. În 1937 este restabilit la Universitate, însă în martie anul următor este arestat din nou și condamnat la 5 ani de GULAG (Norilsk, după Cercul Polar), unde muncește în minele de cupru. În toamna anului 1944 se cere voluntar pe front. În 1945 – restabilit în Universitate. De ziua revoluției bolșevice, 7 noiembrie 1949, este arestat din nou și condamnat la 10 ani de GULAG. Reabilitat în 1956, cu trei ani mai târziu după ce moare Stalin (...)”(p. 8)

”Dar îngrozitorul destin al **Marinei Țvetaeva**?... În anul 1920, la casa de copii îi moare fiica Irina. În 1939 îi este arestată sora Anastasia, iar la sfârșitul lunii august – fiica Ariadna, care avea să petreacă în închisori și lagăre circa 17 ani. În luna noiembrie îi este întemnițat soțul Serghei Efron. Marina Țvetaeva îi scrie personal lui I. Stalin, spre a clarifica situația ficei și a soțului, dar nu primește răspuns. În iunie 1941 se întâlnește cu prietena-colega sa de suferință Anna Ahmatova, iar pe 8 august, împreună cu fiul Mur, pleacă în evacuare. Iată cererea Marinei Țvetaeva, data 26 august: „Consiliului Fondului Literar. Rog să fiu angajată în calitate de spălătoare în ospătăria Fondului Literar ce urmează a se deschide”. Nu este acceptată. La 31 august – se sinucide. Locul înmormântării sale nu este cunoscut. Peste puțin timp, soțul, Serghei Efron, este executat prin împușcare... După terminarea școlii secundare din Tașkent, fiul Gheorghii revine la Moscova, unde se înscrie la Institutul de Literatură. Este mobilizat pe 1 februarie 1944. Rănit în Letonia. După spitalizare, revine pe front. În iulie 1944 moare în regiunea Vitebsk. Anastasia Ivanovna, sora mai mică a Marinei, se află în GULAG mai mulți ani, fiind eliberată abia după moartea lui Stalin, însă îi fuseseră confiscate și distruse toate manuscrisele. Ea, ultimul membru al familiei Țvetaev, se stinge în 1993...

”(p. 9-10)

Antologia inserează texte de reală valoare. Cel care iubește poezia autentică nu va fi dezamăgit de „Avangarda – jertfa Gulagului” și în formă – și în conținut, și în biografie – și în poezie.

Nikolai GUMILIOV

(1886 – 1921)

Rugăciune

”Soare furios, soare amenințând
A Domnului, față înnebunită,
Plutind prin spațiu;

Soare, arde prezentul
În numele viitorului,
Dar fii milostiv cu trecutul!” (p. 17)

Osip MANDELSTAM

(1891-1938)

Concert la gară

”Nu poți respira, țăriile colcăie de viermi,
Și nici o stea nu vorbește din noaptea sferelor,
Dar, vede Domnul, există muzică în înalt,
Tremură gara de melodia Aonidelor.
Și de iznoavă cu șuier de trenuri sfâșiat
Văzduhul viorii se reîntrupează în vremei.

Parc enorm. A gării sferă de sticlă.
Lumea de metal din nou e vrăjită.
La sonorul ospăț din elizeul în pâclă
Solemn se îndreaptă vagonul închis.
Țipăt de păun și, în ropot cadențat, pianul.
Am întârziat. Mi-e frică. Nu-i decât vis.

Și intru în pădurea gării de sticlă – ostatic,
Partitură de vioară în lacrimi, frământ în toate.
Al corului nocturn preludiu sălbatic
Și miros de roze din sere cu putregăios pământ –
Unde sub cer de sticlă a mas, a înnoptat
Umbra scumpă mie, prin gloatele nomade...

Și mi se pare: deplină în muzică și cânt,
Lumea de fier vibrează atât de sărăcăcios.
Mă sprijin de pereții tindei de sticlă opalină.
Aburi fierbinți orbesc pupilele arcușului, mărite.
Unde te duci? La ospățul mortuar al umbrei iubite
Pentru ultima oară muzica mai răsună!” (p. 130)

Marina ȚVETAeva
(1892 – 1941)

lui T.V. Ciurilin

”Fâlfâie porumbei de argint,
Pierduți, vesperali...
Materna mea binecuvântare
Pentru tine e, jalnicul meu
Pui de cerb.

Siniliu-negriu, negriu –
Siniliu ți-i penetul.
Bătăioasă, zgârcită, înfocată
Semințenie.

Au mai fost doi
De același neam – s-au stins ca fulgerul negru! –
Lermontov, Bonaparte.

Te-am volnicit în ceruri,
Zboară în voia ta, zboară, durerosule!
Smeriți, blagosloviți
Porumbei fâlfâie argintii,
Argintii deasupra ta”.(p. 173)

Tihon CIURILIN
(1885 – 1946)

Mozart și ferăstrăul

Pentru B. Korvin-Kamenskaia și Lev Arens

”La ușă, în patru mâini
Se cânta arta lui Mozart

*Cu ardoarea unui chin de aur
Se-ncălzeau un leu, o ciută și-un ghepard.*

*Și tandru rânjindu-și elanul
Ferestrăul praf aerian sorbea.
Și duiosul lătrat al oțelului cânta
Și muzică-n sute de nuanțe izvodea.*

*Albă, ca un răsărit răstit
Și-ncă roză – palidă la chip
Clătina octavele – și lebedele-nzoririi
Își clătinau penetu-n infinit.*

*Și Mozart, împărățit de ferestrău,
Peste răni de oțel se revârsa zângănit, –
Cânta ca pentru prima oară
Din căscătura depărtărilor”. (p. 53)*

În sfârșit, nu ne rămâne decât să sperăm împreună cu
Leo Butnaru că:

”Se poate spune cu certitudine că, („exact!”) după
o sută de ani, și în Estul Europei a venit, în fine, timpul
valorificării și sistematizării istorice neconstrânse, ne-
cenzurate, obiective a fascinantei fenomenologii de reîn-
noire a discursului literaturocreator, numit avangardă
(avangardism) care este supus(ă) discernerii, reevaluă-
rilor, abordărilor din multiple unghiuri de apreciere pe
care „le sugerează”, să zicem, permanentul proces de
contemporaneizare a concepțiilor estetice, artistice al(e)
lumii ca civilizație (...)” (p. 5)

*Silabele ninsorii sunt folosite doar iarna
și rar de tot primăvara
când creșterea fructului aruncă petalele
din cuibul florii.*

*Vorba verii – cuvântul iarbă –
iarna se numește ierbar.*

*Vorbele verii – privighetoare, ciocârlie –
nu ne umplu auzul în anotimpul tencuit cu zăpadă
iar de se întâmplă totuși să fie amintite
au în jur predestinat cuvântul colivie –
slavi însoțindu-și stăpânul la petreceri cu cântec.*

*Cuvintele apar odată cu anotimpurile.
Când nu sunt folosite – ele
se odihnesc
precum omul.” (p. 5-6)*

Poetul Leo Butnaru scrie cu o luciditate de invidiat, de cele mai multe ori, textul conținând o idee filozofică, un paradox. Imagnația poetului cuprinde mituri, idei, întâmplări cotidiene și ca să exemplificăm, cităm poemul **Ceasul cu corb**:

*”Car, car!
într-un copac de corn stă corbul izolat greșit
gramatical între ghilimelele maro-închise de păstăi
zornăitoare în vântul înghețat.*

*Car, car!
erupe hilar croncănitul toxic al ciudatului pirat
care a ajuns aproape simbol grație graseatei invenții
EdgarPoetice de tipul Marlboro (pardon: Nevermore!).*

*Niciodată! Nevermore!
strigă dimpreună cu aripatul pirat
pasiunile trecute în dragoste infimă, după care a ră-
mas doar*

*gol de inimă, gol în piept de robot și roboată ajunși a se
preface că se poate trăi din teorie și semiconductori
gâdilați
de curent (absent, din considerente politico-economice).*

*Car, car!
calvar de suflete inexistente în EdgarPoetice jocuri
de ne-noroc ale amoroaselor giugiuleli înnobilate de
fumul
de Marlboro (pardon: de ”Nevermore” la vreun bal
demascăt.*

*Car, car!
strigă un ornic care, pentru anunțarea orelor
inexacte, nu are cuc, ci corb.*

*Car, car!
și
Nevermore!-
din ceasul cu pirat aripat se dezghioacă în infinit
acest cucuit-corbuit răgușit, risipindu-se ca niște așchii de
neagră poveste.
Vânt înghețat...” (p. 42)*

”Leo Butnaru a deprins o tehnică pe care o exploatează cu înverșunare, fără a da semne de oboseală. Sapă în continuare în zona livrescului, își culege subiectele de peste tot, caută însușiri poetice în lucrurile și întâmplările cele mai derizorii, se mișcă absolut descătușat pe scara DEX-ului, de la A la Z, cu o capacitate de invenție verbală remarcabilă și cu inșafioasă plăcere de a strica vechile relații dintre cuvinte. Aflat într-o permanentă condiție ludică, el nu poate trece senin peste niciun cuvânt fără a-i încerca disponibilitățile de derivare-criptogramare-combinare poetică”.(Arcadie Suceveanu, p. 747)

ISAC, IGOR. **Cartea așteptării** / Igor Isac. – Cluj-Napoca : Editura “Eikon”, 2011. – 258 pag.

Pictorul și cineastul Igor Isac a înregistrat o nouă performanță. Dânsului îi aparține cel mai tardiv debut în literatura de limbă română din Republica Moldova – la 54 de ani. Igor Isac a debutat cu volumul de eseuri “Cartea așteptării”.

Igor Isac este născut la 10 martie, anul 1957 în comuna basarabeană Olișcani (Șoldănești) într-o familie de țărani români și stabilit de ani buni în România, în Banatul de Munte – la Oravița, cu cetățenia română obținută în 1995. Autorul a simțit de timpuriu atracția culorilor, pasiunea cromatică făcându-l să treacă peste voința paternă și peste acele ingrediente ideologice care, în anii comunismului, acopereau de deriziune ideea de educație în numele artei pure. A absolvit Universitatea de Arte din Tallinn (Estonia) și, alături de predilecția pentru universul desenului, a arătat interes pentru lumea filmului. Fascinat de Van Gogh sub unghi pictural și de Tarkovski sub unghi cinematografic, Igor Isac și-a făcut un ideal din a le călca pe urme măcar în năzuința de a trăi total arta. S-a remarcat în domeniul picturii, cu lucrări expuse în peste 25 de expoziții, atât în țară, cât și peste hotare, dar și în calitate de scriitor, aflat la ce-a de-a treia carte.

În 1991 este distins cu Premiul pentru Regie al Asociației Profesioniștilor de Televiziune din România, pentru filmul artistic de metraj mediu “Atmosferă încărcată” după o nuvelă de I. L. Caragiale.

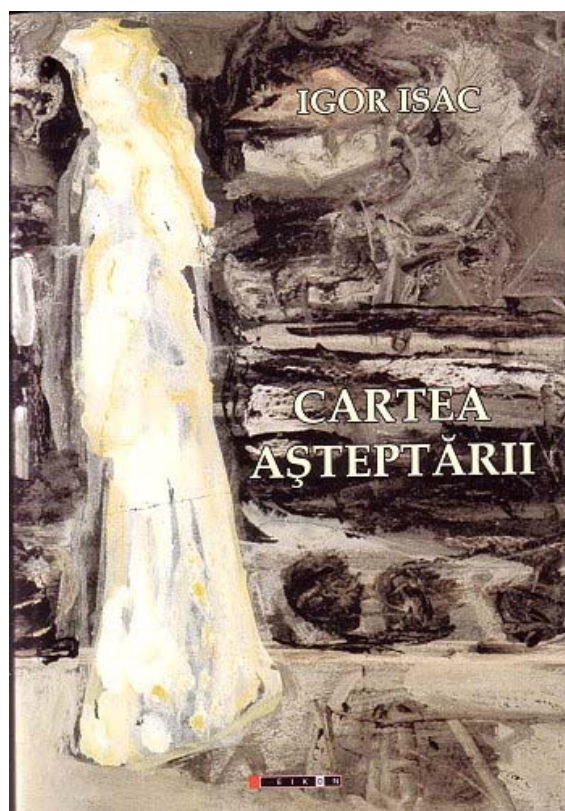
Este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România și membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova.

Grafician și restaurator de biserici Igor Isac scrie și proză, fiind remarcat de scriitorul, criticul și istoricul literar Cornel Ungureanu care semnează, de altfel, prefața volumului semnat de Igor Isac “Cartea așteptării”:

„În peisajul fascinant dintre Oravița și Ciclova Montană, dominat de fața schimbătoare și eternă a muntelui, pe marginea unui vechi drum de piatră, se află clădirea minusculă și părăsită...”. Capitolul din care am extras rândurile de mai sus se cheamă **Pasărea**

neagră a destinului. E vorba deci de un peisaj fascinant, cu muntele de veghe, cu un vechi drum de piatră, față cu o clădire părăsită sau de vitalitatea unui artist care abandonează mereu locuri care ar fi trebuit să-l protejeze? Regizorul, pictorul, prozatorul Igor Isac, înzestrat cu harurile povestirii, are încă de ales. Are încă timp.

Volumul “Cartea așteptării”, apărută în anul 2011 la Editura “Eikon” din Cluj-Napoca, “Este un volum de proză memorialistică, în care paginile autobiografice, îmbinate artistic cu texte filosofice ori fragmente de critică literară sau cinematografică, dezvăluie sufletul lăuntric al unui artist sensibil care transmite prin intermediul cuvintelor drama unui destin aflat în căutarea identității, marcat de sentimentul așteptării: așteptarea iertării tatălui, așteptarea afirmării ca artist, așteptarea devenirii personale și alte multe așteptări” (Violeta Moraru).

Autorul însuși afirmă: “Așteptarea e una din stările profunde ale existenței noastre”. „Noi toți așteptăm ceva. Toată viața am avut sentimentul că mă aflu într-o gară. Tot timpul mi s-a părut că tot ce s-a întâmplat cu mine n-a fost viață adevărată, ci doar așteptarea vieții, așteptarea unui lucru adevărat, esențial...”. Poate că sensul așteptării este de a limpezi apele tulburi din ființa noastră. Și de a face posibilă sosirea, în gara destinului, a superbului expres al Armoniei Absolute. Care să ne ducă

departe... Spre binecuvântata mântuire”.

În cele 257 de pagini ale volumului, pe fondul amintirilor autorului, sunt evocate personalități mai mult sau mai puțin cunoscute ale culturii basarabene a anilor 90, victime ale ideologiei sovietice care a diluat elementul românesc din teritoriu de dincolo de Prut.

Lucrarea se poate constitui, de fapt, într-o radiografie a societății intelectuale din Basarabia acelor timpuri, fiind într-un peisaj cenușiu, cu oameni pătruși de un patriotism încrâncenat, spiritul românesc nefiindu-le amputat, în ciuda vremurilor tulburi pe care le-au traversat. Volumului lui Igor Isac este o lucrare despre rătăcierea intelectualilor basarabeni din perioada sovietică.

Igor Isac a fost în preajma acestor intelectuali, a acestor vedete. În aceste pagini este descrisă o istorie secretă a vieții literar-artistice basarabene, o memorialistică alertă.

Foarte multe dintre personajele care-i populează cartea sunt actori, muzicieni, regizori de teatru sau film, pictori și poeți ratați, după ce au debutat fulminant în tinerețe. Dar nu succesul, nu realizările profesionale și sociale, nu performanțele artistice sau estetice, nu gloria, în cele din urmă, le-ar caracteriza întreaga viață, ci faptul că au dat chix, înfrângerile, căderile, fiasco, nereușitele și frustrările. Dar au început-o atât de bine, atât de promițător. Majoritatea dintre ei chiar erau niște artiști foarte talentați, autentici, debordând de har, dar aceasta nu i-a ajutat la nimic. Aveau toate datele ca să ajungă niște mari artiști sau creatori, dar au eșuat într-un mod lamentabil, ajungând niște iluștri necunoscuți, sfârșind-o pe stradă sau înecându-și amarul în alcool. Și nu am putea spune că la ora debutului nu au beneficiat de susținere și promovare. Despre ei s-a scris foarte elogios. În firea și caracterul lor. În ambițiile lor nemăsurate și deșarte. În neputința lor de a înțelege că Uniunea Sovietică nu mai există. În incapacitatea lor de a se adapta rigurilor unei lumi noi.

Unul dintre marii ratați ai Chișinăului este actorul-poet Gheorghe Grău, despre care, zice Igor Isac, *”s-a lansat cu succes, la mijlocul anilor 80, jucând într-un film autohton un rol central, alături de o celebră actriță de la Moscova. Apoi a mai jucat și-n alte filme, s-a produs și în teatru, dar, din păcate, nu și-a depășit debutul, dimpotrivă, a jucat roluri tot mai neînsemnate, până a ajuns să nu mai joace nimic...”* rămânând *”pe drumuri, fără un serviciu stabil, (...) fără casă și masă”*.

Un alt ratat e și poetul E. Ciortea, care e o umbră

palidă, în viziunea autorului, a ceea ce fusese în anii optzeci, când debutase cu o carte de poezie de mare răsunet. *”Stăteam cu poetul E. Ciortea”,* ne mărturisește Igor Isac, *”în cafeneaua ”Antract” și beam o cafea...La un moment dat, mi-am dat seama că poetul nu e lângă mine, erau doar amintirile pe care le trăisem împreună...(...). De fapt, de fiecare dată când ne întâlneam credeam că și-a revenit și îmi va citi din versurile sale recente sau îmi va împărtăși entuziasmat o aventură, așa cum se întâmpla în urmă cu două decenii când l-am cunoscut. Dar, din păcate, miracolul întârzie să se întâmple...”) Umbra stringentă a poetului, ce mai poate fi simțită prin unele cafenele din centrul Chișinăului e un semn că sufletul lui a rămas pecetluit într-o carte de poezii, dar mai ales în memoria unor prieteni și a unor localuri pe care le-a frecventat”.*

Eșecul, neîmplinirea, derapajul, degradarea, involuția – sunt niște cuvinte-cheie și pentru destinul altor artiști basarabeni care debutase-ră într-un mod strălucit dar, în timp, au dispărut din orizontul nostru de așteptare.

Cu toate că Igor Isac nu și-a propus să dezvăluie cauzele eșecului, cartea nu e mai puțin fascinantă. Capacitatea sa uimitoare de a trage draperiile de pe soartă, destinele ratate ale unor intelectuali basarabeni face ca această carte să fie extrem de prețioasă.

Volumul lui Igor Isac cuprinde cortegiul de iubiri, rătăcirii și pasiuni artistice care i-au întipărit ființa în ultimele decenii. E cronică răvășirilor puse în tipar memorialistic, patima amintirilor fiind rupt din boema artistică a Chișinăului din anii '70-'80. Cititorul face cunoștință cu figuri antologice din scena cu deșertăciuni culturale ale lumii de peste Prut. Igor Isac e un înzestrat portretist, căci personajele îi se întipăresc în memorie prin pitorescul lor strident.

Igor Isac are simț de observație, care e un dar psihologic fără legătură cu instrucția, dar în plus are ochi estetic, cu care poate descrie galant scene de o asprime grea, de unde și ușurința cu care se pune pe sine în împrejurări pe care alții s-ar stânjeni să le pomenească chiar și în somn.

Autorul, care a reușit ca artist plastic în România, spune că și-ar dori ca apariția acestei cărți, la care lucrează de 10 ani, să se sincronizeze cu apogeul descoperirii de sine și a spiritului său românesc. Și această carte este o carte profundă care te absoarbe cu voluptate în atmosfera ei.

URSENCO, IGOR. **Alertă de grad zero: în proză scurtă românească actuală** : (antologie) / Igor Ursenco. – București : Herg Benet Publishers, 2011. – 408 p.

Concepută și coordonată de către Igor Ursenco, antologia *Alertă de grad zero în proza scurtă românească actuală*, apărută la Editura bucureșteană "Herg Benet Publishers", ia în vizor 55 de autori trans-generaționiști și trans-etnici, antologie, în care au luat parte cele mai eclectic manifestări ale naratologiei românești, menite să acopere o geografie literară românofonă suficient de extinsă pentru a include Basarabia și zona Diasporei (SUA, Canada, Regatul Unit, Emiratele Arabe Unite, Australia).

Acest volum, prin diversitatea autorilor și creațiilor incluse, promite adevărate revelații literare și, nu în ultimul rând, o fotografie destul de reprezentativă a momentului literar actual.

Pentru această antologie este specific faptul, că aici sunt găzduite textele cu un ritm alert al acțiunii (ceea ce se leagă și cu titlul).

În prefața cărții, coordonatorul Igor Ursenco precizează: "Trebuie să admit din start că textele de proză scurtă incluse în Antologia de mai jos au beneficiat de unica „îngăduință” conform căreia calitatea na(r)ative cum sunt expunerea succintă și stilul alert nu ar constitui decât un pretext pentru revelarea talentului de a

genera imagini valabile, în primul rând de ordin estetic. Majoritatea autorilor s-au încadrat cu brio în limita celor cinci-șase pagini care le-au fost solicitate, chiar dacă pentru alți câțiva restrângerea s-a dovedit a fi nu mai puțin lucru decât încălzirea motorului pentru lansarea din plin a imaginației[...] Fără a afișa pretenții taxonomice exhaustive, Antologia s-a pomenit că acoperă o geografie literară românofonă suficient de extinsă pentru a include Basarabia și zona diasporei, luând în vizor autori trans-generaționiști și trans-etnici, capabili să genereze acele „noduri semantice complexe” pe care Michel Foucault le numea „heterotopii”, adică „construcții mentale intangibile ce permit existența simultană a mai multor spații și locuri incompatibile”, evident distribuite în sistemul de referință circular al culturii generale.”(p. 5)

Putem menționa câteva nume cunoscute atât în domeniul literaturii fantastice, cât și în mainstream: Horia Gârbea, Mircea Pricăjan, Marian Coman, Adrian Buzdugan, Simona Șerbănescu, Felix Nicolau, Gheorghe Schwartz, Adrian Ioniță, Ovidiu Bufnilă, Lucian Merișca, Ruxandra Cesereanu, Emanuel Pope, Leonard Ancuța, Ionuț Caragea, Sorin-Mihai Grad, Cristina Nemerovschi, Ștefan Bolea etc. Dar ne bucură faptul, că în antologia dată sunt menționați și conaționali noștri, așa ca: Grigore Chiper, Oleg Garaz, Emilian Galaicu-Păun, Igor Ursenco, Liliana Corobca.

Iată, cum în antologia dată, Emilian Galaicu-Păun își lasă ca „imaginația să-și ia razna” chiar pe peronul aeroportului asiatic: „Făceam coadă la poarta de înregistrare a cursei Xining-Beijing, la capătul unei săptămâni ce lua sfârșit într-un mod neașteptat – pe peronul aeroportului brusc mi s-a desfăcut brățara de la ceas, un Omax negru căruia îmi plăcea să-i spun Cerna hodinka, și astfel timpul petrecut în Tibet s-a spart, literamente, pe asfalt – , când deodată o namilă de om se așează la rând, cum ai adăuga un zero după unitate.” („*Milarepa Air Lines*”, p. 159)

Oleg Garaz, în nuvela sa *Ocupanții din ograda lu’Gavril* face descrierea propriului bunic. „A ridicat lent, foarte lent fața spre mine și atunci când l-am privit, m-a izbit asemănarea lui cu un măr putred, maroniu și zbârcit, bronzat și ridat, așezat pe un gât acoperit cu o piele roșie...”(p. 143)

„Germanii au apărut în ograda lu’Gavril imediat după ce au plecat românii, apoi au venit și plecat rușii și din nou, ca într-un coșmar repetitiv, au venit românii. Până la urmă, rușii s-au retras. Prin aceeași ogradă prin care s-au retras și românii, acum victorioși, și prin care, într-un viitor nu prea îndepărtat, urma să se mai retragă încă o dată. De această dată definitiv. Iar rușii încă

urma să se răzbune.” (p. 144-145)

„În una din zilele după plecarea românilor, adică în timp ce aceștea plecaseră pentru a dobândi un supliment de glorie militară undeva mai înspre Odesa, au venit friții și hanșii, iar singura problemă a lui Gavril a fost să se ascundă.

Practica această activitate de ceva vreme... Avea el deja ceva experiență cu identitatea și intențiile oaspeților nepoftiți, deoarece fecăruia dintre aceștea ar fi trebuit să le dea explicații privind faptul de a fi supraviețuit ocupațiilor anteriori ai curții. Și cum aceștea se cam dușmăneau între ei, apăsarea o legitimă suspiciune, existență aproximativ în aceeași formă fie că era vorba despre NKVD-ul rusesc, Siguranța românească sau Gestapo-ul german, care viza modul de a fi supraviețuit altfel decât prin colaborare, adică prin trădare.... Astfel încât Gavril a decis să se ascundă într-o groapă săpată în spatele casei, una suficient de adâncă și acoperită cu râpkă uscată, pentru a-l feri de urgie și în același timp pentru a-i lăsa suficient aer să respire”. (p. 145-146)

„Atunci când a ieșit din groapa salvatoare, Gavril nu și-a mai regăsit universul același, ca la început. Dând ochii după ani de zile cu lumina soarelui, Gavril și i-a simțit neputincioși, iar lacrimile care i-au curs nu au fost de bucurie sau de durere, ci de furie după amarul de osândă trăită în întunericul gropii din spatele casei, după amarul de frică de a fi descoperit” (p. 149)

Tot despre bunelul său scrie și Igor Ursenco în po-

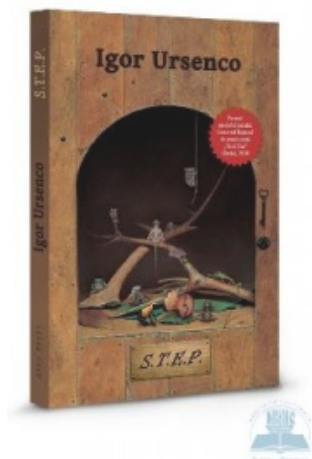
vestirea **Cum mi-am pierdut și regăsit în aceeași zi inocența.**

„Singura parte a corpului pe care i-am remarcat-o, imediat cum l-am revăzut după ultima vizită făcută în urmă cu o săptămână, au fost ochii săi: mari, diluați într-un strop de culoare și parcă plutind într-o substanță aerisită, dar egal de indiferentă. Acea senzație pe care o ai când lansezi simultan în cer două zmeie: le ții de sfoară cu ambele mâini și cu sufletul la gură, având impresia că, dacă s-ar rupe măcar unul dintre fire, tu ai fi cel care și-ar lua zborul printre nori. Bunicul m-a mai privit altfel ca alte dăți, de parcă m-ar fi văzut într-o lumină care nu mă mai atinse până atunci. Și-a plecat capul așa cum procedează cineva când își examinează brațele sau este copleșit de sentimente împovărătoare, dar știam că privea în cu totul altă parte.” (p. 230)

Misterioasă este povestirea Liliane Corobca **Proză scurtă cu două animale în rol principal**, unde autoarea descrie: „Într-o noapte, lupii au venit să fure vreo oaie. L-ar fi sfârtecat și pe câine, de n-ar fi sărit șarpele în ajutor. Ce câine vrednic, l-a lăudat ciobanul. Ia și tu o bucată de caș, că meriți. Câinele a luat cașul și l-a împărțit cu șerpoaica. Și ea merita. Când ciobanul a văzut-o într-o seară șerpoaica și a vrut s-o ucidă, câinele a prins a lătra năpraznic, chipurile, veniți la stână, la oi, e primejdie mare. Ciobanul a luat-o la fugă spre oi, uitând de șarpe.” (p. 273-274)

URSENCO, IGOR. **S.T.E.P.** : (proză universală) / Igor Ursenco. – București : Herg Benet Publishers, 2011. – 201 p.

Sub auspiciile editurii bucureștene “Herg Benet Publishers” a fost scos de sub tipar încă un volum de proză a lui Igor Ursenco cu o denumire laconică *S.T.E.P.* Astfel, după cum menționează autorul: „*Prin volumul S.T.E.P. se desființează pentru totdeauna (ontologic vorbind) orice litigiu teritorial, adjudecat estetic & ilegal de către S(finți), T(eroșiști), E(pileptici) și P(oeți)*”.

După ce s-a consacrat pe tărâmurile eclecticice ale artei contemporane (lirică, filosofie, teorie a culturii, scenarii ficțiune și dramaturgie), volumul de față atacă domeniul prozei scurte.

Printre calitățile axiologice ale prozelor scurte oferite de Igor Ursenco în volumul dat, ținem să remarcăm în special calitatea lor extraliterară. De exemplu, în *S.T.E.P.*, unul dintre cele mai repr-

ezentative texte pentru stilul pe care îl abordează, autorul se declară adeptul supra-senzorialității, menite să reînnoiască periodic “*analogia, convenentia, sympathia, emulatio și signatura*” din hermeneutica sacră a culturii. (p. 197)

Când citești cartea lui Igor Ursenco, nu poți spune că o citești ușor, din contra. Dar suntem convinși, că Ursenco nu a urmărit ca “*S.T.E.P.*” să fie ca un somn tihnit ori ca acordurile disco într-o seară tihnită. Autorul își pune întrebări, provoacă într-un carusel textual cu aer suprarealist, lipsit însă de hărmălaia suprarealiștilor de altădată.

Felul de a scrie al lui Ursenco e plin de ciudățenii, dar autorul este un scriitor deplin format și sigur pe sine.

Alexandru Mizikov scrie: “*Astfel – străbătând câmpurile semantice și narative profunde – cititorul nu poate*

trece prea ușor de apocalipticul ironiei și renașcentismul grav deopotrivă, care, împreună, pun toate problemele majore ale omenirii să rezoneze complementar, la foc fierbinte. Efectul special care rezultă își va deconspira – inevitabil chiar și asupra lectorului mai iscusit – inflexiunile sale poetic, epileptic, terorist și sacral, toate în același timp.”(p. 197)

În acest volum Igor Ursenco își propune să prelungească un soi de atitudine avangardistă față de limbaj și existență.

“*Pe cei care părăsesc prea devreme intimitatea gravitațională, pământul are grijă să-i pedepsească într-un fel al său anume, știut și aprobat numai de îndelunga lui răbdare stelară. Aceștia trebuie să urmeze prescripția unei întregi dietologii spirituale, veșnic obligați să-și compenseze handicapul orbirii și surzeniei senzoriale prin tot felul de tertipuri mărunte, dar nu mai puțin inventive, ca ale eroului din povestea în care zmeul vicelan îl obligă să se expună în aer mai mult decât i-ar face bine și, astfel, să își piardă forțele vitale din cauza lipsei de contact cu pământul. Privind retrospectiv, mă pot considera un tip norocos, având în vedere că am reușit să mă adaptez relativ ușor la alt sistem de coordonare fiziologică. Și, nu mai puțin important, sentimental. Chiar dacă, de acum încolo, nimic nu va mai fi la fel de simplu ca logica resemnării gravitaționale*”.(p. 28)

“*Naturalul și firescul sunt fenomene total diferite, chiar dacă simbolismul lor mistic e consumat adesea de ignoranții existențiali ca pe un meniu gastronomic disociat, cu o pedanterie demnă de o cauză mai bună.*

Cine înțelege această taină existențială – e mântuit pe deplin. Chiar cu riscul, deloc digerat pe deplin de stomacul înfometat de cunoaștere, ca marea minune să i se fi întâmplat direct în Dormitor, în detrimental Băii sau Bucătăriei. Ca niște spasme prelungite ale corpului, aperitivul rece, ciorba și desertul își dau târcoale, se înghesuie în lupta pentru supremație: anticipări fulgerante pentru Iadul încins, Purtătorul inevitabil sau Răul care îngrașă doar partea religiozității pure.” (p. 133)

GHENGHEA, MIRCEA-CRISTIAN. **Cu și despre români: reflecții publicistice astriste.** – Iași : Tehnopress, 2011. – 262 p.

Lucrarea cu titlul sus menționat, aparținând profesorului de istorie de la Universitatea ieșană „Al. I. Cuza”, se divizează în două capitole mari. Unul este constituit din interviuri realizate cu diferite personalități ale științei și culturii române, altul – din articole semnate după anul 2000 în periodicele „Revista română”, „Constelații ieșene”, „Chronos”.

Câteva dintre interviuri și articole vizează personalități sau subiecte ce țin de Basarabia. Astfel, de exemplu, pe lângă personalitățile de pe teritoriul României, autorul cărții a întreținut discuții și cu cele din Basarabia: Anatol Petrencu, președintele Asociației Istoricilor din R. Moldova; Ion Negrei, redactor-șef al revistei „Cugetul”, vicepreședinte al Asociației Istoricilor din Moldova; Gheorghe Palade, președintele Asociației istoricilor din R.M.; Ion Varta, istoric, fost deputat; Sergiu Musteață, președintele Asociației Istoricilor din R. Moldova; Gheorghe Cojocaru, cercet. dr., președintele Comisiei pentru studierea și aprecierea regimului comunist totalitar din Republica Moldova; Igor Cașu, cercet. dr., vicepreședinte al Comisiei pentru studierea și aprecierea regimului comunist totalitar din R. Moldova; Victor Chirilă, director executiv al Asociației pentru politică externă din R. Moldova.

Articolele ce se referă la Basarabia sunt axate în special pe teme politice și sociale de actualitate. Titlurile ce urmează vorbesc de la sine: „1991-2006. Nimic nou despre Basarabia”, „Ofensiva moldovenismului”, „Mult zgomot pentru nimic”, „Aprilie 2009. Luna păcălelilor în stil „moldovenesc”...”, „Nimic despre Republica Moldova”, „*To be or not to be... la Chișinău*”.

Ținem să menționăm că dl Mircea-Cristian Ghenghea, pe lângă

funcția de bază de profesor istoric la Universitatea „Al. I. Cuza”, a fost și președinte al Organizației de Tineret a Despărțământului Astra „Mihail Kogălniceanu” Iași, în cadrul căreia a avut o prodigioasă activitate publicistică. Apariția cărții este prilejuită și de această latură a activității Domniei-Sale. Vorba e că în 2011 s-au împlinit 150 de ani de la înființarea Asociațiunii „Astra”. Un jubileu deloc de neglijat!

În ceea ce privește utilitatea și scopul lucrării de față, explicația ne-o dă chiar autorul acestei cărți: „În primul rând, respectivele texte se regăsesc, pentru prima dată, grupate într-un colaj publicistic unitar, justificat nu doar de faptul că au apărut în publicații aflate sub egida Despărțământului „Astra” din Iași, ci și de subiectele abordate. În al doilea rând, inserarea articolelor și a interviurilor în ordine cronologică pentru intervalul 2003-2010 oferă lectorului interesat o anumită perspectivă asupra realităților vizate – în esență, situația elementului românesc din vecinătatea imediată a României, evenimentele politice din Republica Moldova și necesitatea primenirii mentale a structurilor Astorei. În fine, adunarea și organizarea acestor texte publicate în decurs de aproape opt ani pot fi privite și ca părți ale unui bilanț, necesar nu neapărat pentru mulțumirea interioară a autorului lor, ci mai ales pentru a fi mai bine percepută și înțeleasă dimensiunea profund națională, românească, a activității Despărțământului Astra „Mihail Kogălniceanu” Iași.” (p. 9)

În cele ce urmează vom selecta câteva fragmente din articole pentru a intriga cititorul nostru.

„Aprilie 2009. Luna păcălelilor în stil „moldovenesc”

„... Dincolo de toate interpretările și analizele efectuate, la numeroase

posturi de televiziune și de radio, cu începere din 6-7 aprilie 2009, de către persoane mai mult sau mai puțin cunoscutoare ale situației din Republica Moldova, nu trebuie pierdut nici o clipă din vedere cadrul general în care s-au desfășurat evenimentele de la Chișinău și din alte câteva localități. S-au făcut numeroase paralele între respectivele evenimente și cele întâmplate în România anulului 1989, replica „după 20 de ani” insinuând, parcă, senzația de deja-vu. A fost relevat și repetat cu insistență refrenul cu interesul deosebit al Federației Ruse în regiune. S-a subliniat atitudinea pasivă și ambiguă a unui Occident prea puțin dispus să zgândărească fățîș ursul siberian, fapt care a lăsat unora un gust amar cu privire la „unitatea” mării „familii” europene. S-au vehiculat, cu nonșalanță chiar, idei de reunificare și de extindere a cadrului teritorial național actual, trecându-se foarte ușor peste problemele multiple ale eventualei reveniri a celei mai mari părți a Basarabiei în matca sa istorică firească, dar și peste elementele ecuației europene de care România trebuie să țină seama.” (p. 233)

„To be or not to be... la Chișinău”

„Din aprilie 2009 parcă a trecut un veac. Evenimentele de atunci de la Chișinău și din alte localități ale Republicii Moldova par a fi, deja, acoperite de un periculos val al uitării. Pentru noi, cei din dreapta Prutului, altele sunt lucrurile care contează în această perioadă, nu ceea ce se întâmplă prin vecinătățile imediate... Vorbă veche doar: „Milă mi-e de tine, dar mai milă mi-e de mine”.

Cu toate acestea, cu toate greutățile care se năpustesc parcă de nicăieri asupra noastră, nu trebuie să uităm că avem anumite rădăcini,

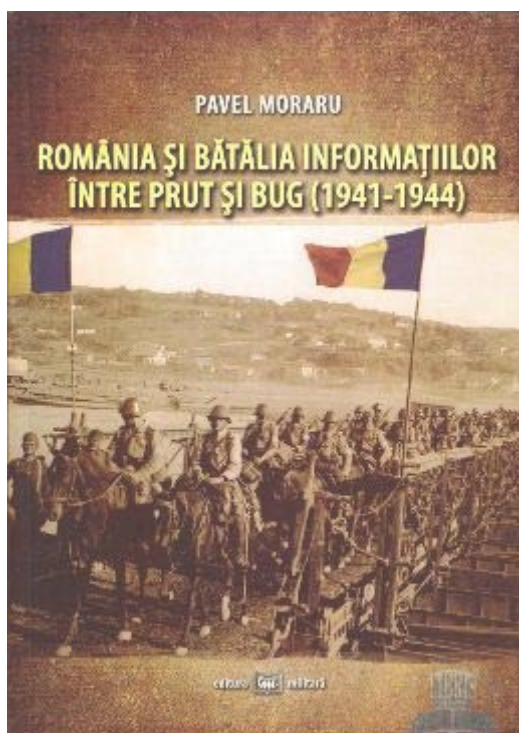
că ne raportăm la același trecut istoric și, mai ales, că încercăm, și noi, și cei din stânga Prutului, să aspirăm la un „mai bine” într-un cadru eminentemente european. Cărcotași, nemulțumiți (justificat ori nu), simandicoși, scenariști optimiști ori pesimiști s-au găsit și se vor găsi în permanență. Unii vor Unire, alții nici nu vor s-audă de așa ceva. Vorbă mare, Unirea asta... Pentru

foarte mulți sună desuet. Însă până la Unire, așa cum ar voi unii și ar refuza alții, mai e drum lung, foarte lung. Un drum care va cunoaște, chiar la sfârșitul lunii noiembrie 2010, un nou moment delicat – alegerile parlamentare anticipate. Importanța acestora este indiscutabilă. Motivele sunt clare și simple – în cazul în care forțele politice aflate acum la conducere vor izbuti să câș-

tige, dificilul și greoiul drum către o societate democratică și mult mai receptivă la semnalele dinspre Uniunea Europeană poate continua; victoria Partidului comunistilor nu poate reprezenta decât o stopare, o amânare a reformelor necesare, fapt ce nu poate avea decât consecințe nefaste pentru realitățile din Republica Moldova”. (p. 253)

MORARU, PAVEL. **România și bătălia informațiilor între Prut și Bug (1941-1944)** / Pavel Moraru. – București : Editura militară, 2011. – 324 p.

Cartea reputatului cercetător dr. Pavel Moraru, *România și bătălia informațiilor între Prut și Bug (1940-1944)*, a fost lansată pe piața editorială într-o realizare grafică foarte reușită de către Editura Militară, la sfârșitul anului 2011.

Lucrarea continuă o prodigioasă preocupare de cercetare în domeniul istoriei serviciilor de informații, venind în completarea tematică și cronologică a precedentelor titluri: *Basarabia, basarabenii și serviciile secrete (1918-2005)*, *Dicționar alfabetic* (Chișinău, 2005), *Informații militare pe frontul de est* (București, 2005), *Armata lui Stalin văzută de români* (București, 2006), *Serviciile secrete și Basarabia (1918-1991). Dicționar* (București, 2008), *La hotarul românesc al Europei. Din istoria Siguranței Generale în Basarabia (1918-1940)* (București, 2008), *Urmașii lui Felix Dzerjinski: organele securității statului din Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (1940-1991)* (București, 2008), *Momente din activitatea serviciilor secrete ale armatei române pe frontul din răsărit. Istorie în documente. 1941-1944*, (București, 2009).

În această carte, autorul prezintă și analizează un material documentar needitat. Documentarea este completată de o listă esențială de documente publicate în volum, o altă listă de memorii publicate, numeroase instrumente de lucru (dicționare, enciclopedii, bibliografii), monografii, lucrări speciale și resurse disponibile pe

Internet. Autorul în acest volum tratează performanțele activității Serviciului Special de Informații în perioada 1940-1944.

Cartea este structurată în cinci capitole, materialul fiind subordonat criteriului cronologic, care abordează *Acțiunea structurilor de informații românești din primăvara anului 1940 până la intrarea în război* (Capitolul 1), *Reorganizarea Serviciului Special de Informații și acțiunea sa la granița de est în 1940-1941* (Capitolul 2), *Serviciul Special de Informații pe Frontul de Est 1941-1944* (Capitolul 3), *Activitatea S.S.I în Basarabia, Bucovina și Transnistria în perioada noiembrie 1943-august 1944* (Capitolul 4), *Serviciul Special de Informații în literatura sovietică și rusă* (Capitolul 5).

Lecturând cartea, vedem că faptele sunt expuse în derularea cronologică, așa cum au fost consemnate și raportate de către specialiștii în informații angajați de către statul român. Urmărind documentele produse de către Serviciul Special de Informații sau de către serviciile adversare, avem garanția evidentă a acurateții detaliului în culegerea informației, a obiectivității în interpretare, a profesionalismului în sintetizare, a competenței în propunerile avansate pentru orientarea ulterioară a evenimentelor.

Documentele oficiale sunt completate de memoriile supraviețuitorilor.

Se completează în mod fericit cu acestea, oferind un plus de detaliu, un plus de obiectivitate, o mai mare aplicare la realitatea din teren, completând tabloul privind trecutul serviciilor secrete românești.

Inevitabil sunt prezente și multe informații care atestă deficiențele, lipsurile, erorile în organizarea și acțiunea sistemului informativ românesc, în activitatea autorităților administrative, a armatei naționale aflată în executarea operațiunilor pe front.

Cartea lui Pavel Moraru poate deveni un instrument de lucru foarte valoros pentru completarea datelor mai vechi și regândirea paradigmei analitice utilizată de vasta istoriografie românească destinată celui de-al Doilea Război Mondial. Lucrarea de față pare un popas pe lungul drum al cercetării științifice a istoriei serviciilor de informații românești. Așteptăm cu nerăbdare și interes următoarea contribuție a dr. Pavel Moraru, pe care să o înscriem de asemenea între reperele fundamentale ale istoriei.

Interesul față de istoria serviciilor speciale, indiferent de timp și spațiu, a fost și rămâne constant, fiind manifestat atât de specialiști, cât și de publicul larg. Prin urmare, pe baza documentelor găsite în Arhiva Națională

a Republicii Moldova, autorul caută să elucideze unele subiecte mai puțin cunoscute legate de România, Europa și întreaga lume cercetând activitatea organelor informative militare românești, în special a Serviciului Special de Informații (S.S.I.), desfășurată în Basarabia, Bucovina și Transnistria în anii celui de-al Doilea Război Mondial.

Prezentăm în cele ce urmează fragmente din lucrarea menționată:

”Informații interesante despre situația trupelor sovietice din Basarabia ocupată a obținut Biroul 2 Informații al Regimentului 52 de Infanterie (din Divizia 33 Infanterie a Corpului 5 Armată român - Bârlad). În ziua de 10 septembrie 1940, locotenentul N. Cașu, ofițerul-informator al regimentului, l-a întâlnit la Iași pe avocatul Gheorghe Mândrescu din Bălți, refugiat din Basarabia și ajuns în capitala Moldovei în dimineața aceleiași zile. De la el s-a putut afla că sovieticii aveau multă armată pe malul Prutului; la Ungheni ar fi existat peste 300 de tancuri și tanchete, camuflate la circa 300-400 de metri în spatele malului stâng al fluviului. Acestea staționau vizibile, însă la 30 august au făcut o manevră de întoarcere spre interior (spre est) printr-o parte a târgului Ungheni, pentru ca să facă „stânga împrejur” spre vest, pe cealaltă parte a orașului. După aceasta, au fost din nou bine camuflate.

Referitor la un posibil război ofensiv din partea Uniunii Sovietice, avocatul Mândrescu menționa că o cunoștință de-a lui din Chișinău, care are o rudă angajată în G.P.U. din R.S.S. Moldovenească, i-a spus că „rușii sunt perfect constituiți, că momentul când Germania îi va ataca pe ei este mai aproape ca oricând. Recunosc că va fi greu - sublinia agentul securității sovietice -, însă în niciun caz bătălia nu va avea loc pe pământul URSS, ci pe acela al României și Poloniei. Că, în acest caz, atacul germanilor se va produce prin Polonia și Cehoslovacia-România, timp în care ei vor ataca prin Galați și Dobrogea, spre a înlătura pe germani de la petrolul românesc - fără de care nemții vor fi învinși în timp de o lună de zile” Se accentua asupra faptului că, dacă totul va decurge conform acestui scenariu, în cel mai scurt timp sovieticii „se vor plimba prin București, timp în care Moldova va cădea de la sine”.

Toate aceste informații au fost raportate eşaloanelor superioare în ziua de 11 septembrie 1940 de către comandantul Regimentului 52 Infanterie, locotenent-colonelul Ioan Păsculescu, și șeful Biroului Informații, locotenentul N. Cașu. Aceștia au mai adus la cunoștință și despre starea de spirit din cadrul regimentului, atrăgând atenția că moralul ofițerilor, subofițerilor și al trupei e „mai înviorat ca în precedent, moral care, în raport cu suferința patriei ciuntite (în vara anului 1940 - n.n.), este destul de bun, de acum ar fi poate logic să fie (avându-se în vedere că la cârma țării a venit generalul Ion Antonescu - n.n.)”. Potrivit celor doi ofițeri, nemulțumirile de ordin material nu mai aveau nici o importanță, chiar dacă existau, deoarece „chestiunea patriei este primordială

pentru ofițeri și este de o atare actualitate, încât ea nu mai poate lăsa loc și altor chestiuni.” (p. 32)

”3.2.3. Basarabia

3.2.3.1. Organele informative și contrainformative ale S.S.I.

După eliberarea Basarabiei (26 iulie 1941), Eșalonul Mobil al S.S.I. ajuns la Chișinău „a constituit un mic Centru de contrainformații pentru Basarabia”, fiind condus de maiorul Gheorghe Balotescu. Centrul era o permanență a S.S.I. în noul teritoriu eliberat, format din echipe de agenți trimise de la București, cu misiuni de contrainformații și contraspionaj.

De la colonelul Ion Lissievici aflăm că, „după forțarea Nistrului de către trupele Armatei a 4-a, Centrul Informativ Iași și-a organizat o permanență la Chișinău. La sediul acelei permanențe, Secțiile II [contrainformații] și IV [contrasabotaj] din Centrala S.S.I. au detașat un personal minim, pentru organizarea și executarea misiunilor contrainformative și de contraspionaj pe teritoriul Basarabiei, la sud de linia Badragi (pe Prut) - Ataki [Otaci] (pe Nistru)”. Pe lângă aceasta, se spune că Centrul S.S.I. de la Chișinău „era format [și] pentru a lupta cu corupția, care făcea ravagii în țară. În Basarabia rămăseseră aur, pietre prețioase, depozite mari rămase de la sovietici cu mașini, tractoare, utilaje, tot ce fusese confiscat după fuga rușilor din Basarabia și de la evreeii trimiși în lagăre. Aici, în Basarabia, poliția, jandarmeria, unii din conducerea orașelor făceau bani grei, furau totul spre a se îmbogăți. Antonescu era un om cinstit și voia să facă ordine, bunurile trebuiau pentru continuarea războiului.” (p. 111)

”Tot efortul subdiviziunilor S.S.I. din Basarabia trebuia concentrat în această perioadă pe identificarea comuniștilor, colportorilor de propagandă comunistă și pe prevenirea actelor de sabotaj. Tot materialul despre mișcarea comunistă, pe care îl aveau organele S.S.I., urma să fie revizuit și actualizat. Se insista pe supravegherea suspectilor și a indivizilor cu trecut comunist, pe infiltrarea de informatori în rândul muncitorilor de la întreprinderile industriale, pe continuarea identificării celor care făceau propagandă antigermană și împotriva regimului din România, pe intensificarea colaborării în problema comunistă cu organele poliției și jandarmeriei. Toate informațiile obținute despre „accentuarea mișcării comuniste locale” urmau să fie raportate imediat, „fiind cerute de Domnul Director General” al S.S.I.

Activitatea partidelor istorice în Basarabia, deși era practic inexistentă, era urmărită de asemenea cu atenție de organele S.S.I. Acestea din urmă au primit ordin să urmărească și să semnaleze orice intenție de întrunire sau conferință politică a „foștilor politicieni” la care s-ar discuta diverse subiecte istorice, culturale și naționale, și la care s-ar revizui cadrele de partid și s-ar pregăti unele acțiuni politice.

La sfârșitul anului 1942, Rezidența Tighina raporta că

nu a atestat nicio activitate politică în județ: în ceea ce privește „Curentele[le] politice în rândurile populației de pe raza județului și orașului Tighina, nu s-a înregistrat niciun caz până în prezent”. Membrii fostelor partide istorice (P.N.Ț., P.N.L.) nu activau „pentru reînvierea acestor partide”.

În același context, al supravegherii activității partidelor istorice, erau monitorizate și manifestările foștilor membri ai Sfatului Țării, care au activat în partidele istorice și acum continuau să reprezinte interesele basarabenilor în fața autorităților centrale. La 20 iunie 1943, Centrul Nr. 2, Chișinău a primit ordin să verifice urgent printre foștii membri ai Sfatului Țării informația potrivit căreia „în rândurile basarabenilor cu ocupația în Transnistria și în orașele de peste Prut, se înregistrează din ce în ce mai frecvent (în special în rândurile membrilor fostului Sfat al Țării), nemulțumiri și chiar o vădită indignare față de modul cum Guvernul tratează și soluționează problemele basarabene și îndeosebi chestiunile de propagandă pe liniile esențiale ale vieții de stat basarabene”. Aceste nemulțumiri, potrivit Centralei S.S.I. de la București, ar fi fost provocate de neconvocarea foștilor membri ai Sfatului Țării la București pentru consultări, deși continuau să fie exponenții vieții basarabene. O altă nemulțumire era legată de faptul că ori de câte ori basarabeni formulau o plângere sau o doleanță, autoritățile centrale nu numai că nu le soluționau, dar îi și criticau pe autori, considerând reclamațiile neîntemeiate. Nu era luată în seamă nici ideea elaborării unui plan politic bine definit în privința teritoriilor eliberate, care să aibă în vedere următoarele puncte:

- Organizarea burgheziei din localitățile transnistrene și desființarea colhozurilor, „a căror menținere constituie o greșeală a Centrului (a autorităților de la București - n.n.), deoarece continuă să utilizeze o masă de «iobagi»”;

- Promovarea sistematică, împreună cu autoritățile germane a propagandei, „în sensul că armatele (germano-române) nu luptă pentru cucerirea țării rușilor, războiul actual neavând scopuri teritoriale (familiile rușilor nu vor avea nimic de suferit), ci scopul războiului este numai scuturarea jugului bolșevic”;

- Instaurarea unui guvern rusesc la Smolensk, opus Kremlinului, cu scop de a atrage „toate energiile și aspirațiile rusești”, deoarece nu era suficientă doar acțiunea întreprinsă de generalul Vlasov;

- Specularea antisemitismului din Rusia, problemă care se punea acolo cu o deosebită acuitate.

În general, fruntașii basarabeni considerau că se cere o acțiune rapidă, un plan politic, „acum când elementele conducătoare din Odesa, în frunte cu Gherman Pântea (primarul basarabean al orașului Odesa - n.n.), dau dovadă de ezitare și slăbiciune, lucru care demoralizează și dezorientează”.

La 23 septembrie 1943, Rezidența Tighina raporta că membrii fostelor partide politice nu se manifestau în niciun fel, o reorganizare și activitate fiind văzută după încheierea războiului. Excepție însă făceau comuniștii, care, deși nu activau, tindeau spre reorganizare”. (p. 144-145)

VAKULOVSKI, ALEXEI. În gura foametei : mărturii ale supraviețuitorilor / Alexei Vakulovski ; ed. îngr. de Flori Bălănescu. – București : Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2011. – 240 p.

Anul 2011 este semnificativ prin faptul, că a ieșit de sub tipar cartea lui Alexei Vakulovski *În gura foametei*. ”O să mor și n-o să văd cartea asta publicată”, a zis Alexei Vakulovski. (p. 10) Așa s-a și întâmplat. Cartea *În gura foametei* are o istorie dramatică, precum istoria pe care o evocă. De multă vreme cartea căuta editor. Au fost ani în șir amânată, deși, după ce a fost gata, cu coperte cu tot, a fost cerută de cele mai mari edituri din România, dar de fiecare dată se întâmpla ceva și nu mai era publicată.

Apariția acestei cărți duce la restabilirea adevărului, la iluminarea perioadei de exterminare prin care a trecut populația basarabeană imediat după război.

Volumul cuprinde interviuri cu supraviețuitorii foametei de după cel de-al Doilea Război Mondial, toți fiind din satul de baștină a autorului – satul Antonești, Basarabia. Supraviețuitorii sunt ființe umane care în timpul foametei din 1946-1947 erau în vârstă de la 6 până la 14 ani. Iată ce ne mărturisește Vasile Gaidau (n. 1940) : *”Ce pot spune despre foamete? Foametea a fost foarte bine pusă la cale, ea n-a căzut în capul nostru din cer. Acum îmi dau seama de asta... a fost organizată. Au vrut stalinistii să ne măture de pe fața pământului.*

Eu atunci, în plina foamete, am rămas fără tată la șase ani, iar la șapte ani și jumătate am rămas și fără mamă”.(p. 213)

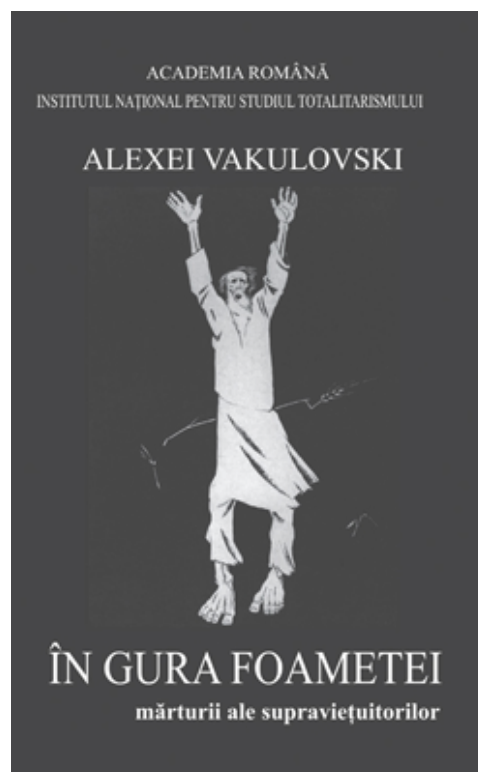
... Se ducea fratele Mihai, născut în 1932, la baltă, spârgea gheața, aduna scoici, papură, îi mai cădea și câte un pește, aducea toate bunătățile astea acasă, le fierbeam, le coceam, le prefăceam în turte și le mâncam. Eram patru frați... Cum se vede, s-a gândit cineva că războiul i-a ucis pe puțini dintr-ai noștri și s-au gândit animalele să nascocoască alt război, cel al foametei.(p. 215)

Acesta a și fost unul din motivele pentru care cartea dată nu a fost publicată atâta timp, pentru că aceste interviuri - mărturii ne vorbesc despre unul dintre cele mai criminale proiecte ale totalitarismului sovietic – foametea din 1946-1947.

Basarabia era locuită de o populație majoritar românească. *”În prezent, harta demografică a Republicii Moldova reflectă urmările politicilor de deznaționalizare aplicate de sovietici în regiunile alipite cu forța. Deportările și foametea au contribuit din plin la această reconfigurare.”* (p. 11)

Prin editarea fragmentelor în care este redată toată durerea omenească, autorul a dorit să contribuie la recuperarea memoriei traumatizate a comunității din care a făcut parte. Cu toate că persoanele care au

dat mărturii s-au stins din viață, totuși au rămas unele amintiri ale aceluia care au avut tăria, curajul și norocul să înfrunte acel coșmar și să rămână oameni. Dar în toate mărturiile supraviețuitorilor trece ca o panglică roșie ideea, că originea acestei catastrofe de neimaginat, una dintre cele mai mari din istoria basarabenilor, a fost una politică.

Iată ce ne-a mărturisit Iustina Corețchi (n. 1919) : *”Foametea poate n-ar fi ucis atâta lume dacă nu ne luau toată pâinea din casă. Munceam zi și noapte cu Colea, adunam pâinea, iar ei veneau și ne-o luau. Nu dovedeam bine să hărămănești pâinea că veneau și ți-o luau toată, dacă nu dovedeam s-o ascunzi. Mama avea câteva desetine (1,20 ha) cu grâu, l-am strâns, l-am adus acasă, dar n-am dovedit să-l suim în pod căci au venit cei cu luatul și ne-au poruncit să-l punem în căruța lor. Mama a zis că grâul nu e al ei, ci al lui Colea. S-a gândit biata femeie că nouă au să ne lase, că le-a fi jele de tinerețea noastră. Ai găsit cui să le fie jele. Au luat tot grâul acela. Noi ascusesem niște pâine într-un poloboc. Au dat și de ea, au luat-o, dar l-au târât cu ei și pe Colea; l-au ținut închis la Olănești trei luni de zile...”*(p. 27)

Aceasta a fost o foamă gândită strategic la Moscova pentru a frânge orice urmă de rezistență biologică și

morală. Dar ” Oamenii inventau diferite lucruri, unul mai ingenios ca altul, numai ca să poată supraviețui copiii lor și ei. Numai cei ingenioși și puternici au ieșit din foamete. Restul au pierit, i-au dus cu zile în pământ. A fost foamete. O foamete cruntă și rea. Dacă nu ne-ar fi măturat podurile, n-ar fi murit nici un om. Căci, după cum v-am spus, oamenii noștri sunt deprinși cu secetele și știu a le învinge. Dar ne-au luat toată pâinea din casă. Ne-au măturat podurile. Ne-au lăsat cu dinții la stele...”(p. 32) Astfel, Grigore Moraru (n.1921) oferă involuntar, explicația pentru o foamete organizată și nu una naturală.

Vasile Vakulovski, tatăl lui Alexei, face o totalizare a perioadei de foamete pe care au trăit-o toți sătenii. Cuvințele Dumnealui pot constitui un testament moral: „Tare mulți oameni au murit în satul nostru în timpul foametei. Nici nu-i putem compara cu cei căzuți în război”. Dacă ar fi fost atunci lichidate rechizițiile, lumea n-ar fi murit de foame, ar fi rezistat, s-ar fi salvat. Greul foametei a fost dus și-n 1946-1947 tot de bietul sătean. El nu e numai talpa țării, ci și țapul ei ispășitor.

O mare tristețe mă copleșește când mă gândesc că urgia foametei a trecut parcă neobservată de știința noastră istorică. Rămân uimit când văd câte pete albe sunt în istoria noastră. Oamenii care o scriu nu par a fi cercetători serioși, ci niște pseudosportivi care trec prin slalomuri, prin timpuri. Dar lumea nu uită foametea. Știu despre foamete chiar și copiii cei mai mici. Doar în zilele celea negre le-au murit rudele, buneii. Mulți poate au fost duși în mormânt numai leșinați, căci ar fi o naivitate să vorbim la modul serios de o asistență medicală în acele timpuri. Omul crescut numai cu mirosul florilor nu poate rezista greutăților vieții, să nu uităm aceasta. Să le deschidem ochii urmașilor noștri, să le spunem tot adevărul, chiar dacă acest adevăr mușcă. Chiar dacă acest adevăr doare.”(p. 43)

Aceeași idee bântuie și în mărturia lui Efrem Vaculovschi (n. 1936), vărul lui Alexei: „Astăzi înțeleg altfel lucrurile. Știu că au fost oameni care și-au mâncat proprii lor copii. Știu că foamea îi înnebunea, îi făcea neoameni, dar atunci... Și când o fac pe filozoful și încerc să-i iert

pe toți, în față iarăși îmi apare trupul pe jumătate jupuit al câinelui nostru care avea niște ochi nemaipomenit de deștepți. Oamenii care l-au mâncat n-au mai ieșit din foamete. S-au pierdut. Toate problemele acelea din timpul foametei și-au făcut culcuș în mine și mă chinuie. Eu îs copilul, eu îs înfometatul, eu îs ucigașul, eu îs tata”. (p. 177)

”... Am convingerea că zile de acelea nu se vor repeta. Nu avem nici un drept ca să-i lăsăm pe nepoții noștri să treacă printr-o foamete ca cea din anii 1946 – 1947. Ne ajunge nouă experiența asta barbară. Oameni suntem”. (p.180)

Neamul Vakulovski a fost mare. Toți au avut de suferit. Ion Vaculovschi (n. 1936) (văr cu Alexei, fratele lui Efrem) nu poate uita că „E aproape de necrezut că am rezistat. Să treci printr-un război, printr-o foamete, nu-i de șagă. Și atunci n-ar fi murit atâta lume, dar ne-au luat toată pâinea, cum vă spuneam. Au măturat podurile. Parcă special au făcut asta ca să murim cu toții. Să nu rămână nici un basarabean. Erai obligat să dai, să dai, să dai! Umblau sribocii de la casă la casă”.(p. 187)

Cu toate că erau vremuri nespuse de grele, lecturând cartea ne întâlnim cu cazuri frumoase de omenie și gânduri de înțelepciune. Iacob Meșteșug (n. 1936) ne afirmă: “Tare scumpă a fost mama noastră. Era numai inimă. Ne învăța numai de bine. Așa am crescut noi, cu învățătura părinților, dar nu prea am avut noroc în viață. Acum văd că cei hoți și porcoși îs la putere, ei taie și spânzură. Dar poate toate acestea-s numai pe un timp? Poate mâine vom trăi cu dreptate, da?” (p. 195-196)

Alexei Vakulovski a reușit să scoată la iveală comportamentul oamenilor în condițiile extrem de dificile, descriind plenar atmosfera otrăvită din timpul foametei, de aceea cartea *În gura foametei* este una dintre cele mai mari creații din literatura documentară basarabeană.

Cartea *În gura foametei* este un document cutremurător pe care ar fi trebuit să-l citească orice român dornic să-și cunoască țara, neamul și istoria. Apariția acestei cărți contribuie la restabilirea adevărului, la iluminarea perioadei de exterminare prin care au trecut frații noștri basarabeni imediat după război.

VARTIC, ANDREI. **Magistralele tehnologice ale civilizației dacice.** – Bacău : Babel, Vicovia, 2011. – 272 p.

Cartea cu titlul *Magistralele tehnologice ale civilizației dacice*, semnată de regretatul Andrei Vartic, deși a apărut și în alte ediții, ca o carte separată, a fost editată și în 2011 la Editura “Vicovia” din Bacău, ca o lucrare completată, pe lângă alte cărți publicate anterior, la fel, separat.

Pe Andrei Vartic îl cunoaște orice român, în special de pe aceste meleaguri, care citește literatură, se interesează de viața social-politică a țării sau este un bun patriot. În **prefața cărții** *Magistralele tehnologice* ale civilizației dacice Alexe Rău a vorbit în termeni aleși despre distinsul autor al lucrării: *“Matematician de formație, el este deopotrivă regizor, actor, poet, publicist, istoric, arheolog, jurnalist, pedagog, agricultor, critic de arte, critic de teatru, informatician și încă multe de toate, ipostazele lui alcătuind în ochii minții noastre un șirag de mărgel. Iar salba de mărgel, prin esența sa, înseamnă nu împrăștierea, ci strângerea lucrurilor într-un întreg.*

Din toate domeniile în care se manifesta, el aduna informații pentru o definiție cronotopică a neamului nostru. În acest sens, el este nu doar sau este mai mult decât o ființă exponențială (chiar și în raport cu sensul atribuit acestei noțiuni de George Călinescu). El este o ivire încorporatoare, e ca Alephul, mica sferă din cunoscuta navelă a lui Borges în care se conține, sublimată, imaginea întregului Univers. Sau, mai adecvat spus, e omul prin care se manifestă durata (vezi explicarea acestui concept în Metafizica lui Bergson), trăind în prezent, el trăiește

simultan toate timpurile prin care a trecut acest neam, pentru el nu există trecut, prezent, viitor, în sufletul lui există un singur timp al neamului, de la facerea lui până la nemurire.”

La 4 iunie a avut loc comemorarea scriitorului la mănăstirea Diaconești din județul Bacău. Cu această ocazie Editura “Vicovia” împreună cu Editura “Babel” au lansat și au dăruit participanților la manifestare lucrarea *Magistralele tehnologice ale civilizației dacice*.

Citind varianta întregită a cărții ne dăm seama că dacii au lăsat documente foarte rezistente de-a lungul timpului, întrecând chiar civilizații antice mai cunoscute, precum cea greacă sau romană. Astfel, câteva mostre de existență materială a dacilor au fost: betonul (inclusiv cărămida și mortarul), metalurgia (cuie care nu ruginesc de 2000 de ani, lupe de fier ce cântăresc până la 40 kg.), modelele matematice de la Gradiștea Mușcelului, modelele topografice, așezarea locuințelor lor din munți într-o ordine geometrică demnă de invidiat chiar și astăzi.

Referindu-ne la structura cărții, aceasta include trei cărți publicate de Andrei Vartic în timpul vieții. Cărțile însă nu au avut parte de mare audiență, întrucât au avut parte de tiraje restrânse și sunt cunoscute doar de cercul de prieteni ai autorului.

În cele ce urmează vom prezenta aprecierile lui Viorel Cucu față de lucrarea discutată, care este directorul Editurii “Vicovia”, unde a fost editată cartea.

“Lucrarea se compune din trei cărți publicate de Andrei Vartic pe parcursul timpului la Chișinău: “Fierul – Piatra, Dacii – Timpul”, “Magistralele tehnologice ale civilizației dacice”, “Ner eneac rolist eneac”, toate trei tratând despre vechimea civilizației dacilor pe aceste meleaguri.

Mulți vor spune că dăm prea multă atenție unei civilizații care nu a lăsat prea multe dovezi istorice, dar nu și pentru un cercetător avizat precum era Andrei Vartic, care a identificat un număr mare de vestigii în multe așezări de pe teritoriul României, mai cu seamă în zona Transilvaniei, și care sunt lăsate de izbeliște de către statul român. Andrei Vartic a fost un luptător ne-

obosit pentru dezvăluirea adevărului istoric și a făcut nenumărate intervenții pe lângă instituțiile statului român pentru a trezi interesul autorităților de a investi în cercetarea, păstrarea și promovarea civilizației dacilor. Amintesc aici că el a fost fondatorul și președintele Institutului Civilizației Dacice de la Chișinău care împreună cu cercetători, istorici și arheologi din R. Moldova și chiar din Rusia, au adus la suprafață și au dezvăluit secrete care până în acel moment rămăseseră ascunse ochilor și urechilor cercetătorilor din România. Din aceste considerente apreciez că lucrarea lui Andrei Vartic are o valoare imensă pentru cercetătorii și arheologii noștri cât și pentru cititorul pasionat de istorie. Celelalte lucrări ale marelui dispărut, apărute la Vicovia, ca “Basarabia, rana de la hotarul de est”, “Timpul lui Eminescu” și “Codul de la Voroneț” s-au bucurat de mare succes și mă aflu în aceeași situație în care nu mai dețin decât numai câte un exemplar din aceste minunate cărți.”

Cu altă ocazie Viorel Cucu a mărturisit următoarele în legătură cu această uimitoare carte: ”Țin minte că m-am întâlnit, prin anul 2007, cu Andrei Vartic în gara din Bacău (între două trenuri) și avea la el unicul exemplar din cartea „Fierul – Piatra, Dacii – Timpul” pe care am văzut-o numai în trecere și al cărei conținut mi l-a povestit pe scurt deschizând din când în când cartea de care se bucura ca de-o comoară neprețuită. Am rămas fascinat și am râvnit s-o am în mână și s-o citesc pe îndelete. Dar nu s-a putut decât după moartea sa când m-am hotărât să o reeditez împreună cu alte două cărți: „Magistralele tehnologice ale civilizației dacice” care de fapt și dă titlul volumului de față și „Ner eneac rolist eneac”, toate trei tratând despre vechimea civilizației dacilor pe aceste meleaguri.”

Despre lucrarea lui Andrei Vartic a vorbit și Napoleon Săvescu, medic româno-american, emigrat în SUA de mai mult timp, preocupat de istoria **dacilor** și a **românilor**, aprecieri pe care le aducem în fața cititorilor noștri în cele ce urmează.

“L-am cunoscut pe Andrei Vartic, de profesie fizician-spectroscopist, un pasionat al istoriei dacilor, care-mi spunea: “Este trist să stai de vorbă cu “profesori universitari în arheologie” care sapă tot cu lopata veche de 20-40-100 de ani și nimic altceva, menținând cercetarea arheologică, în România, pe poziții aproape paukeriste, negând ori refuzând să vadă rădăcinile extraordinare pe care românii o au în civilizația lumii”.

”L-am întrebat cum de a ajuns să fie așa de pasionat de daci, la care Andrei mi-a răspuns: “Pe vremea când eram student în anul I la Fizică, în 1966 la Leningrad, unchiul meu, Grigore Constantinescu – absolvent al Sorbonei, mi-a făcut cadou cartea lui Daicoviciu “Dacii” – pe atunci o carte interzisă pe teritoriul Republicii Socialiste Sovietice Moldovenești. Am devenit așa de îndrăgostit de acei Daci, încât imediat după colapsarea imperiului sovietic, am fugit repede “Acasă” în Munții Orăștiei, ca să-i întâlnesc pe Daci ori pe urmașii lor.”

Ce a realizat Andrei Vartic, în expediția sa, este formidabil. Acesta descifrează Topografia Dacică, redescoperă Metalurgia Dacică – cea mai avansată din lumea antică, descrie materialele de construcție dacice, în special Betoanele Dacice, vorbește despre Cosmogonia Dacică, Moralitatea la Daci și ce este cel mai important îi redescoperă pe Daci, scriind cărți ca: *Ospețele Nemuririi, Enigmele Civilizației Dacice, Fierul-Piatra, Dacii-Timpul, Magistralele Tehnologice ale Civilizației Dacice*, publicându-și cercetările chiar și în conferințe NATO. El, Andrei Vartic, ridică valul nepăsării de pe trecutul nostru dacic. În timp ce se plimba, acum 7-8 ani, în jurul Movilelor Ciclopice de la Sona, descoperă în huma acestora o veritabilă Ghiară de Sfinx; găsește calupuri de fier dacic de peste 40 kg. Tot el găsește în sanctuarul dacic de la Racos, Cuie Dacice, care nu erau nici mâncate, nici acoperite de rugină, o adevărată minune. Fiindu-i dăruit un cui, ca amintire, Andrei Vartic ia cuiul și fuge cu el la Institutul de Metalurgie de la Bălți unde, minune, X-Ray-ul arată că, acel cui are de peste 2000 de ani, acel Cui Dacic care nu vrea să ruginească, avea în componența lui nici mai mult, nici mai puțin decât alfa-fier pur de 99, 97%; nici urmă de impurități, adică de compuși ai carbonului ce rămân de la prelucrare. O “Minune Antică”, care vă atrag atenția că se poate obține numai în condiții speciale de laborator sau în cosmos! Până la ora actuală sunt cunoscute în lume numai două exemple de astfel de fier antic: stâlpul de fier de la Delhi și un disc din Mongolia, datat din secolul IX, cercetat și în laboratoarele de la NASA cât și la Universitatea Harvard. Specialiștii spun că procesul modelării unui obiect din fier pur este mult mai complicat chiar decât obținerea lui, dată fiind posibilitatea introducerii în el a unor impurități. Discul din Mongolia putea fi modelat doar în cosmos, susțin specialiștii de la NASA, iar cercetătorii de la Chișinău aveau aceeași părere despre Cuiul Dacic.

Andrei Vartic, pragmatic, mai neîncredător, a fugit cu Cuiul la Leningrad, la Institutul Metalurgic căci, fier pur o fi el, dar poate că suprafața lui să fi fost vopsită cu vreo vopsea specială “dacică”, ca să nu ruginească. La Leningrad cercetătorii au mai descoperit o minune. Vrând să verifice minunea, Andrei Vartic ia “Cuiul lui Pepelea” și fuge la Moscova. Și de astă dată rezultatul a fost același: Cuiul Dacic care nu vroia să ruginească de peste 2000 de ani, format din alfa-fier pur în proporție de 99,97% era acoperit, nu cu vopsea ci cu 3 straturi moleculare, perpendiculare, care-l protejau impecabil, păstrându-i puritatea, aceste trei straturi fiind:

1. Suprafața – magnetită “Fe₃O₄”
2. Oxid de fier “FeO”
3. Alumo-silicați.

Prin cercetările efectuate de profesorul Kiosse și doctor Galina Volodin, utilizând metode de iradiere X-Ray aplicate la pelicule subțiri de semiconductori (așa numitele unghiuri mici) s-a putut observa peliculele pro-

tectoare despre care am vorbit mai sus. Profesor Daria Grabco a studiat la microscop microstructura deosebită a fierului dacic și a mai observat că acest fier are două straturi de “domene”, unul central și unul de suprafață. Domeniile, și aici este “ciudățenia”, sunt orientate perpendicular unul pe altul asta însemnând că, mai întâi s-a solidificat (în câmpul magnetic al Pamântului) stratul interior, apoi, peste el s-a aplicat în stare lichidă un alt strat, care s-a solidificat și el, dar... în altă poziție față de câmpul magnetic al Pamântului!

Și asta se întâmplă acum peste 2000 de ani, într-o țară sălbatică, populată de țărani daci, primitivi și sălbatici. Cucerii mai târziu de romani (numai 14% din teritoriul Daciei) care au sosit cu o “mică” armată de 150.000 de legionari și căroră le-au trebuit mai mult de 6 ani să cucerească câțiva kilometri din Spațiul Dacic. Oare s-a întrebat cineva cum a putut rezista în fața Romei, o simplă civilizație țărănească? De ce se temeau romanii de daci? De ce Caesar și Burebista au murit în același timp? De ce, de la moartea lui Caesar (care dorise să pornească războiul împotriva dacilor) și până la cucerirea a numai 14% din Dacia, de către Traian, au mai trebuit să treacă 150 de ani? De ce în toți acești 150 de ani romanii și dacii nu s-au avântat în conflicte directe? De ce nici o armată romană nu pleca la război fără să aibă cel puțin un Doctor Dac cu ea? Ce or fi avut de împărțit ei, dacii și romanii, că aceștia din urmă, după cucerirea unei bucăți așa de neînsemnate din teritoriul Daciei, să declare cea mai lungă sărbătoare cunoscută până în zilele noastre, o sărbătoare de nici mai mult nici mai puțin de 123 de zile, în care poporul roman putea să mănânce și să bea gratuit pe socoteala statului ... 123 de zile? Ce or fi sărbătorit de fapt romanii? Astfel se demonstrează că ei, Dacii, au lăsat documente mult mai rezistente în fața măcinării timpului decât cele ale anticilor Greci sau Romani, dar în alt limbaj decât în cel scris-vorbit. Limbile sunt și ele supuse distrugerii, alfabetele la fel.

Dacii ne-au lăsat mostre de “civilizație” extraordinară ca:

- Betoane perfecte nedistruse de timp, apă și intemperii de peste 2000 de ani;
- Metalurgie mai avansată decât cea din zilele noastre

- Cuie care nu ruginesc de 2000 de ani, calupuri de fier de 40 kg, când romanii nu puteau să topească în cuptoarele lor bucăți mai mari de 25 kg;

- Modelele matematice de la Grădiștea Muscelului și, desigur, cele topografice, prin așezarea “asa ziselor cetăți” din Munții Sureanului, Cindrelului, Persanilor (Racos) într-o ordine perfect geometrică de invidiat chiar și azi.

Istoria poporului nostru Carpato-Dunărean nu a fost scrisă încă, iar Sarmisegetuza este încă un mister acoperit de pământuri care poate că o protejează. Unii spun că numele ei vine de la Sarmis e (si) Getuza, alții mai inițiați în tainele Vedice îl citesc Sarmi Seget Usa, adică “Eu mă grăbesc să curg” (în sanscrită). Din nefericire, azi plâng și caprele din Munții Orăștiei de mizeria ce domnește în “Zona Sacră” a Sarmi-Segetusei. Excavații cu buldozere, nepăsare, chiar reavoința iau locul a ceea ce ar fi trebuit să fie declarată rezervație a cetăților dacice din Munții Suryanului.

Andrei Vartic spunea că “*Lipsa idolilor în așezările dacilor din Munții Suryanului (Surya, zeul soarelui la indienii arhaici, urmași ai arienilor Carpato Danubieni, spun eu) ne duce cu gândul la Marele creator Divin al poporului dac, Daksha, zăpăcit și el de Creația sa, aflată în continuă, ireversibilă și cuantificată descoperire a Drumului Frumos, s-a îndrăgostit de ea. De aceea el, daco-romanul, când spune “Bună ziua”, de fapt spune “Bun e Dyaus”. El Dyaus Pitar (pitar – cel ce aduce pita – în sanscrită) a fost primul mare zeu al arienilor (indoeuropeni, cum se mai spune). De la el se trage Zeus, Saturn și, întorcându-ne la cea mai veche, poate, poveste a genezei, când Zeului Suprem i-a placut Pamântul, a dat naștere, prin respirația sa, celor 7 zei ai genezei lumii, avându-l conducător pe Marele Zeu Dak-Sha. Acesta, după ce s-a uitat peste tot pe pământ, a găsit un loc unde ape albastre țâșneau din munți împăduriți, dealuri blânde îi înconjurau, acoperite de covoare verzi de iarbă, unde clima era blândă și... în timpul nopții a populat acest spațiu sacru cu primii 10.000 de fii, fiii lui iubiți, Dacii, “the chosen people”.*

“Bun e Dyaus”, domnilor daco-romani, treziți-vă și vă redescoperiți trecutul până nu vi-l fură ori distrug alții, dacă nu o veți face voi înșivă.”

SUMAR

Cultură	3
Biblioteconomie.....	5
Religie.....	8
Politică	11
Economie.....	21
Pictură.....	22
Muzică.....	29
Sport.....	35
Lingvistică	37
Critică literară.....	41
Literatura artistică	44
Istorie	56

IMAGINEA REPUBLICII MOLDOVA ÎN STRĂINĂTATE

L'IMAGE DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA À L'ÉTRANGER

THE ABROAD IMAGE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Almanah / Almanach / Almanac

nr. 11

Bun de tipar: 05.06.2013

Apărut: 2013

Coli de tipar: 8, 25

Tiraj: 50 ex.

Tiparul sub comanda nr. 3
executat la Imprimeria BNRM,
str. 31 August 1989, 78 A, Chişinău